ב"ה

אין ליכט
פון תורה

ספר
תורת החסידים הראשונים
חלק ב' והוא:
ספר חסידים תנינא
(בלשון הקודש ואידיש)

43

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשל"ג לפ"ק

ב"ה

ספר

חסידים תנינא

חלק שני מספר תורת החסידים הראשונים

חברו חד מגאוני וחסידי קדמאי מרן רבינו **משה הכהן** זצוקללה"ה בן אחותו של רבינו הרא"ש ורבינו **חיים** ז"ל אשר מזכירם בהספר הזה כמה פעמים והי' חי במאה הראשונה של אלף הששי, והספר הזה הוא מלהיב נפשות ישראל לאבינו שבשמים, והספר הזה הי' מונח בכת"י בערך חמש מאות שנה באוצר הספרים באכספארד, ואנכי קניתי הזכות מהמוציא לאור המדפיס הראשון הרב הגדול בתוי"ר ר' **יועץ קים קדיש** מפרשיטיק שליט"א וכעת הוספתי עליו הגהות הערות וציונים ומ"מ מתנ"ך ומש"ס בבלי ירושלמי ומדרשים וזוה"ק ונזכר הס"ח הזה בשם הגדולים מרחיד"א בשם ספר חסידים כתב יד, וגם רבינו הטור מזכירו, ולגדול התועלת לזכות את הרבים העתקתי גם את הספר הזה על זארגאן למען יהי' יד הכל ממשמשין בו ללמוד ממנו המוסר ויראת השם ית"ש כקטן כגדול לכל עם ישראל בני אברהם יצחק יעקב יהי נועם ה' עליהם וזכות המחבר הקדוש הזה ודודיו זצוקללה"ה יגן עליכם שיהי' ברכה שלימה והצלחה רבה באהליכם

הק' **יהושע אלטר** ווילדמאן אבד"ק **קאנסקיוואליע** מלפנים אבד"ק **בילוראדקי** כעת חונה פה **ירושלם** עיה"ק תובב"א.

בעהמ"ח ספרי **עמק יהושע, בנין יהושע, ברכת יהושע, ואמרו אמן ב"ח** בלאמו"ר הרב הגאון הצדיק המפורסם ר' **אלימלך** אבד"ק **מיזאמש** וצללה"ה אשר מנוחתו כבוד פה עיה"ק **ירושלם** תובב"א נין ונכד להאי סבא קדישא הרבי ר' אלימלך בעהמ"ת ספר נועם אלימלך ולמעלה בקודש אבותי הקדושים הרמ"א והמג"ע והתוי"ט כולם זצוקללה"ה וזכותם יגן עלינו ועבי"א

אִין כּדי אַנצוּטײלִין דעם הײלִיגִין פאָלק יִשְׂרָאֵל מִיט דעם גײסטלִיכען פערגעניגִין אַז אַלע זאָלִין פאַרשטײן דִיא טײערע געדאַנקען פוּן דעם הײלִיגען **ספר חסידים תנינא** װעלכע זענען אַדערװעקִינג אוֹיף צוּ בלאָזִין דעם יוּדִישִין פוּנק צוּ אַלע מענטשִין האָבּין מִיר דעם הײלִיגען ספר אִיבּער גִיזעצט אוֹיף זארגאָן אַז יעדער מענטש זאָל דאָס פאַר שטײן לזכות את הרבים :

שנת **תר"ץ** לפ"ק

בעיה"ק **ירושלים** תובב"א

דפוס „יהודה וירושלים" מול בתי הורינשטיין

את זה מצאתי נדפס מהמדפיס הקודם אשר קניתיו ממנו הזכות הדפסת ספר חסידים הזה מהמוציאו לאור

וז"ל **הסכמת הצדיקים וגאוני זמננו** שליט"א ומחמת הוצאות הדפוס לא אכתוב רק שמותיהם

הק' וכי"ק כפי זמן חתימתם אשר גזרו ואסרו שלא ישיגו גבולי חן במדינה זו והן במדינה אחרת להדפיס ס"ח

הזה עם ההגהות וציונים.

בד"צ דק"ק ווארשא.

נאום **שמואל זייגוויל** קלעפפיש מו"ץ דפה ווארשא.

נאום **יצחק הכהן פייגענבוים** מו"צ.

נאום **פתחי' הארנבלאם** מו"צ.

נאום **מרדכי קלעפפיש** מו"צ.

גם אני אקח ס' חסידים **פנחס מנחם מגור.**

נאום **חיים הלוי סלאווייציק** (הוא הג' הגדול אבד"ק **בריסק**).

נאום אדומו"ר שליט"א **מראדזין.**

אדומו"ר **ר"י** שליט"א **מפילאוו.**

אדומו"ר **ר"י** שליט"א **מביאלע**

אדומו"ר **רי"א** שליט"א **מטריסק.**

אדומו"ר שליט"א **מאוסטראווצי.**

אדומו"ר שליט"א **מאמשענאוו.**

אדומו"ר **ר"י** שליט"א **מרזיקוב** (בגאליציא).

אדומו"ר **רי"א** שליט"א **מפאראסוב.**

הרה"ג **משה נחום ירושלמסקי** האבד"ק **אסטראלענקי.**

הרה"ג **ר"י** אבד"ק **פלאצק.**

וקניתי הזכות לצמיתות מהרב **יועץ קים קדיש ראקאץ מפרשיטיק** כפי השטר מכירה המונח תחת ידי.

ואיכור השגת גבול ידוע. וגם ענש יענש בפלילים. ובטוח אני בשארית ישראל לא יעשו עולה.

הק' **יהושע אלטיר ווילדמאן** אבדק"ק **קאנסקיוואליא** יצ"ו.

ספר

תורת החסידים הראשונים

ספר חסידים תנינא

א (א) **בן אדם** עמוד על רגליך ואעידה בך. (ב) ואתה תעשה אזנך כאפרכסת
ויכנסו דברי בהן, ואל תשליכם אחר ניווך, כי איככה תוכל וראית
באיבוד נפשך, ותושלך יחידתך, וישלטו [מלאכי חבלה] בנשמתך, ויתעוללו בזה ויתנוה
למרמס טיט וידונה ביסורין קשים וחלאים רעים, על רוע מעלליך, (ג) והוא נתנה לך טהורה
ממרום ממקור טהרה, ויושבת לבטח אתך, ועלי' נאמר (ד) אל תחרוש על רעך וגו'
לכן באתי לזרזך ולהזהירך ולהשכילך, ותמצא לנפשך מנוח אשר ייטב לך.

ב. **לאחוז** בדרכי השכל, ולעזוב דרכי הסכל, כי השכל תהילות, והסכל תהלות.
השכל מחילות, [מעלות] והסכל מעילות. השכל תענית, והסכל תאנות,
השכל תפיל [יפיל] והסכל תפול [להיצר הרע]. השכל מטיל, [לכים של צדקה
או מטיל שלום] הסכל מקלקל. השכל חכמה, והסכל מחצה השכל מזימה,
והסכל מהומה. השכלות עוז ותפארת, והסכלות צרעת ממארת. השכל יראת
השם היא אוצרו, והסכל הנה הנגע עמוק מעור בשרו. השכל עיניו בראשו, והסכל
תעלה צחנתו בראשו. השכל המה הקדושים אשר [בכל] הארץ, והסכל המה רשעי ארץ
השכל

מראה מקומות

(א) יחזקאל ב': (ב) חגיגה ג': ;(ג) נדה דף ל' ע"ב: (ד) משלי ג .

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרנונג

א· **בן אדם** מענטש! שטעל זיך אויף דיינע פיס· און הער וואס איך וועל צו דיר רעדען· און
דו זאלסט מאכען דיינע אויערען אזוי ווי א לייעק וואס ער איז אויבען ברייט
און הינטען שמאל· און מיינע רייד זאל אריין גייען אין זיי· או זאלסט זיי נישט אוועק ווארפ'ען
נאך דיין קערפער· ווייל ווי אזוי איז מעגליך או דו זאלסט צו זעהן או דיין זעעלע גייט צום
פערלארענהייט· און דו ווארפסט אוועק דיין איינציגע נשמה· או דיא מלאכי חבלה זאלען אויף איהר
געוועלטיגען· און זאלען שפעטען פון איהר· אין זאלען איהר טרעטען אין בלאטע· און זאלען
איהר משפט'ן מיט שווערע יסורים און שלעכטע קרענק· צוליעב דיינע שלעכטע מעשים· און
זי איז דיר געגעבען געווארען פון הימעל א ריינע· פונ'ם ריינסטען קוואל· און זי זיצט רוהיג מיט
דיר· און אוף איהר שטייט [אין משלי ג] אל תחרוש לרעך רעה וגו'· דו זאלסט נישט טראכטען
קיין שלעכטס אוף דיין פריינד וואס זיצט מיט דיר זיכער· דרום קום איך דיך ווארענען און
געבען צו פערשטעהן· דערמיט וועסטו געפינען א רוהינג צו דיין זעעלע· וואס עס וועט דיר
אימער גוט זיין:

ב. **לאחוז** . דו זאלסט זיך אן האלטען אינ'ם קלוגען וועג· און זאלסט פערלאזען דעם
נארישען וועג· דען דער קלוגער מענטש איז לויבונג· אבער דער נארישער
מענטש

ספר חסידים תנינא

השכל עלה נצה כפורחת, הסכל שאת בהרת וספחת. השכל יבלה שנותיו בנעימים, (ה) הסכל כצל לא יאריך ימים. השכל משאלותיו ימלא, הסכל והוא כרקב יבלה. השכל יודע עד מה, והסכל אינו יורע מאומה. השכל ניתן במ־ומים, והסכל בעמקי תהומים. השכל ד׳ אלקיו עמו ויעל, הסכל יורד שאול ולא יעל. השכל ימצא תאוה וחנינה, והסכל תקותו מי ישורנו. השכל בנעימים חבלו, והסכל לעלוקה גורלו. השכל יעלה מעלה מעלה, והסכל רשעים ישובו לשאולה. השכל יעטה פאר ומעיל, הסכל הבל ואין בו מועיל. השכל כל יום אל ירוממנו, הסכל עמוק עמוק מי ימצאנו. השכל (ו) יתן עידיהו ויצדקו, והסכל יד על יד יספקו. השכל יחיו ויתהללו, הסכל ימות במעל (ז) במעלם אשר מעלו. השכל עם צדיקים ישכון, הסכל איד לצלעו נכון לשכל שלום מכל פגעים, לסכל אין שלום אמר ד׳ לרשעים. לשכל ידובר דברי שלום ואמת, הסכל ע״פ עדים יומת המת. לשכל יאמר יבא שלום על משכבכם ינוחו, לסכל תפשוהו כי בן מות הוא:

בני

מראה מקומות

ה) קהלת ח׳ : ו) ישעי׳ מ״ג : ז) ויקרא כ״ו :

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

מענטש איז אַ צומישטער, דער קלוגער מענטש איז פאַרגעבונג, אָבער דער נאַרישער מענטש איז פעלשונג, דער קלוגער מענטש קען פאַסטען, אָבער צום נאַרישען מענטש איז דאָס אַקלאג דער קלוגער מענטש מאַכט פאַלען פאַר זיך דעם שונא׳דיגען יצר הרע, אָבער דער נאַרישער מענטש פאַלט אַריין צום שונא׳דיגען יצר הרע, דער קלוגער מענטש וואַרפט אַריין געלד אין צדקה און גמילות חסד, אָדער ער מאַכט שלום צווישען מענטשען, אָבער דער נאַרישער מענטש מאַכט קאַליע אין אַלע הינזיכטען, דער קלוגער מענטש איז אָנגעפיהלט מיט קלוגשאַפט. וואָס דאָס מאַכט ערנעהרען דעם מענטש, אָבער דער נאַרישער מענטש צו שלאָגט זיך, דער קלוגער מענטש איז צו טראַכטען גוטס, אָבער דער נאַרישער מענטש איז אַ צוטומעלטער קלוגשאַפט איז שטאַרקייט און שעהנהייט, אָבער נאַרישקייט איז אַ פערפלוכטעטע צרעת, דער קלוגער מענטש איז זיין פערמעגען גאָט׳ס פאַרבטינקייט, אַבער דער נאַרישער מענטש איז די גנע טיעפער פון די הויט פון זיין לייב. דער קלוגער מענטש וועגען זיינע אויגען אין זיין קאָפּ, אבער דער נאַרישער מענטש גייט אַרוים אַ שלעכטער ריח פון זיין קאָפּ. קלוגשאַפט דאָס זעגען די היילינגע מענטשען וואָס זענען גרוים אין לאַנד, אָבער נאַרישקייט דאָס זענען די קליינע מענטשען, רשעים, וואָס זיי זענען קליין און נידעריג אינ׳ם לאַנד, דאָס קלוגשאַפט איז גלייך צו אַ בליהענדע בלעטיל. וואָס בליהט אַזוי ווי די שענע בלומען, אָבער דאָס נאַרישקייט איז פול מיט נגעים. דער קלוגער מענטש פערברענגט זיינע יאָהרען מיט זיסקייט, אָבער דעם נאַרישען

מענטש

ספר חסידים תנינא

ג. (ח) **בני** בני נתתי לפניך את החיים ואת הטוב, את המות ואת הרע, השכל הוא החיים והטוב, והסכל הוא המות והרע, והנה ראה ידעתיך מה יתרון השכל מן הסכל, כיתרון האור מן החשך, ועתה בין תבין את אשר לפניך ואחכמך:

מראה מקומות

(ח) דברים ל׳:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

מענטש לויפען אוועק זיינע יאָהרען אַזוי ווי אַ שטן, ווייל ער האָט נישט קיין לאַנגע טעג. דעם קלוגען מענטש ווערט ערפיהלט זיינע פערלאַנגען, אָבער דער נאַרישער מענטש ווערט פערפוילט אַזוי ווי עס ווערט פערפוילט די ביינער פון אַ געשטאָרבענעם מענטש. דער קלוגער מענטש ווייס אַלץ, אָבער דער נאַרישער מענטש ווייס גאָר נישט. דער קלוגער מענטש ווערט געבעטען צו זיצען אין די העכסטע ערטער, אָבער דעם נאַרישער מענטש ווערט געגעבען צו זיצען אין די נידעריגסטע ערטער. דער קלוגער מענטש איז גאָט מיט איהם און ער גייט אַלע מאָל אויף העכער, אָבער דער נאַרישער מענטש גייט אַראָפּ צום אָבגרונד און גייט נישט אויף. דער קלוגער מענטש טהוט געפינען גלוסטקייט און לייטזעליקייט, אָבער דער נאַרישער מענטש ווערט זעהט דאָס אַז עס זאָל ערפיהלט ווערען זיין האָפענונג. דער קלוגער מענטש איז זיין שיקזאַל מיט זיסקייט, אָבער דער נאַרישער מענטש איז זיין שיקזאַל צום גיהנם. דער קלוגער מענטש גייט אַלע מאָל העכער און העכער, אָבער דער נאַרישער מענטש גייט צוריק און גרויס אַריין אויף צרות. דער קלוגער מענטש ווערט אָן געטהון מיט שעהנקייט, אָבער דער נאַרישער מענטש איז אַלץ ביי איהם נאַריש, אָן קיינע נוצען. דער קלוגער מענטש טהוט איהם גאָט דערהייבען אַלע טאָג. אָבער דער נאַרישער מענטש ווערט נידעריגער און נידעריגער אַז קיינער קען איהם נישט געפינען. דער קלוגער מענטש ברענגט עדות און ער ווערט גערעכט. אָבער דער נאַרישער מענטש קלאַפּט אַ האַנד אויף אַ האַנד פון יסורים און שמערצען. דער קלוגער מענטש לעבט און מען לויבט איהם. אָבער דער נאַרישער מענטש שטאַרבט מיט פעלשענג וואָס ער האָט געפעלשט. דער קלוגער מענטש רוהט מיט צדיקים, אָבער דער נאַרישער מענטש איז פאַר איהם אָן געגרייט אַ בראָך. צום קלוגען מענטש איז פריעד פון אַלע טרעפונגען, אָבער צום נאַרישען מענטש איז נישטאָ קיין פריעד. צום קלוגען מענטש ווערט גערעדט פריעדליכע און וואָרהאַפטיגע רייד, אָבער דער נאַרישער מענטש ווערט געטוידט דורך עדות. צום קלוגען מענטש זאָגט מען קום פריעדליך, רוה אויף דיין געלעגער, אָבער צום נאַרישען מענטש זאָגט מען האַלטעט איהם ווייל ער איז אַ צום טויט פערמשפּט׳ער

ובני

ספר חסידים תנינא

ד. **ואחכמך** לדעת הפרש בין השכל ובין הסכל, הסכל הוא המשים עצמו כבהמה ואינו חושש, ואינו נותן לב על התורה, ועל המצות, וכל עסקיו ועניניו רק על הנאת העולם הזה, לאכול ולשתות, ולישן ולהבדות ולפטם גופם, ולעשות פימה עלי כסל, ולעננו לעדן בשרו במרחצאות ובכל מיני עדונים ותפנוקים וענוגים, במאכלים ובמשתאות, (ט) בבוקר יאמר מי יתן ערב, ובערב יאמר מי יתן בוקר, בבוקר יאמר מי יתן ערב ונאכל פטומין, בערב יאמר מי יתן בוקר ונשתה ממתקים, ונאכל משמנים, אוכל בלא נטילת ידים, ונושך פתו ככלב, בלא ברכת המוציא, שולחנם מלא קיא צואה בלי מקום, ואת ד׳ אלקיך לא דרשו, ולא יתפללו מלב, ולבם לא נכון עמם, אך מנהג אבותיהם בידיהם, ובעבור כבוד הבריות ולבם בריא באולם, משוררים ומחנגים בבית משתיהם, ואינם דואגים מיום המיתה ומיום הדין, ומדין של גיהנם, ודוחם גבוהה וידם רמה, קופצים בראש, (י) בקול הסירים תחת הסיר, לומר אף אני מן העצים, ומועלים בכל יום מאה מעילות ויותר, כאשר אוכלים ונהנים ממה שברא הקב״ת בעולמו בלא ברכה, ולא תהלה ותפלה לאלקים

מראה מקומות

ט) דברים כ״ח : (י) קהלת ז׳ :

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

ג. **בני.** זוהן! מיין זוהן! איך האב דיר פארגעשלאגען דאס לעבען און דאס גוטסקייט און, דעם טויט און דאס שלעכטקייט. דער קלוגער מענטש נעמט דאס לעבען און דאס גוטסקייט. אבער דער נארישער מענטש נעהמט דעם טויט און דאס שלעכטקייט. און וועה איך האב דיך געמאכט וויסען דאס גוטסקייט פון קלוגשאפט אנטקעגען דאס נארישקייט. אז דאס איז פונקט אזוי ווי עס איז בעסער דאס ליכטיגקייט אנטקעגען די פינסטערניש. און יעצט וואלסט די פערשטעהן וואס דו האסט צו טהון:

ד. **ואחכמך.** יעצט וועל איך דיר געבען צו פערשטעהן דעם אונטערשיעד פון א קלוגען מענטש צו א נארישען מענטש. דער נארישער מענטש מאכט זיך אזוי ווי א בהמה. און עס ארט איהם נאר נישט, און ער אינטערעסירט זיך גאר נישט וועגען דער תורה און מצות, און אלע זיינע בעשעפטונגען זענען נאר אויף פערגעניגען פון דער וועלט, צו עסען און צו טרינקען און צו שלאפען און צו שטאפען דעם קערפער, און צו מאכען קניימשען אויפ׳ן פעטען בויך, און און צו טהון זיך פערגעניגען, צו גלעטען זיין פלייש מיט וואנגעס און אייער, און מיט אלע סארטען פערגעניגענס פון עסען און טרינקען. אין דער פריא זאגט ער ווען וועט זיין נאכט, און ביי נאכט זאגט ער ווען וועט זיין טאג, אין דער פריא זאגט ער ווען וועט זיין נאכט וועלען מיר עסען געשטאפטע זאכען, און ביי נאכט זאגט ער ווען וועט ווערען טאג וועלען

לאלקים, ונשבעים כשם הנכבד על לא דבר, ואינם חוששים [מה שבזה גורמים] להזיק הבריות, ודוחקים רגלי השכינה בגלוי ובסתר, הן אלה דרכי רשע, [אשר הם חושבים] שנתיבותיהם לא ידע אל, זה מחשבה של רשע:

וזה יראת שמים

ה. (יא) **ואתה** בני לא כן נתן ה׳ אלהיך בלבבך, אך מחלקם לא יהא חלקך וגורלך בגורלם, לא תבא נפשך בסודם, (יב) מנע רגלך מנתיבתם, אך כל מחשבותיך ודעיוניך רק לרדוף השכל, כיצד קיים תחילה כל מה שתוכל לדקדק מן החומש [התורה] ומן הנביאים ומן הכתובים, ואחר כך תדקדק כל מה שתוכל מן התלמוד ותקיימו מן בראשית ברא, ומכל מה שתוכל להוציא, [מכל התורה כולה תורה שבכתב וגם תורה שבעל פה מתחילתה ועד סופה], ירא את השם ועבוד אותו ואל תשים עצמך כבהמה ליתן עסקיך על הנאת העולם הזה, שהוא חיי שעה, כי אם אתה היום כאן ומחר בקבר, כחלום יעוף ואיננו, (יג) אך שא עיניך, ימה וצפונה תימנה ומזרחה, וראה בעיניך כי ברא אלה? לו תעבוד ולשמו, ומלאכתו תעשה קבע, ומלאכתך עראי, ודאג תמיד על חטאתך, כמו שנאמר (יד) אשרי אדם מפחד תמיד ואמרו שמפחד מעבירות שבידו ומבקש עליהם רחמים שימחלו לו, ויזהר מלעשות כדבר הרע הזה עוד ושב ורפא לו, ואל תלך יותר בדרכי לבך כי אם ביראת

השם

מראה מקומות

(יא) דברים י״ח: (יב) משלי א׳: (יג) דברים ג׳: (יד) משלי כ״ח י״ד:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

ווען מיר טרינקען זיסע זאכען און מיר ווילען עסען פעטע זאכען, דער נארישער מענטש עסט נישט וואסערדיג זיך, און ער בייסט דאס ברויט אזוי ווי אהונד נישט זאגענדיג די ברכה המוציא, זייער טיש איז פול מיט אומריינקייט, און גאט געדענקען זיי גאר נישט, און דאוועגען נישט פונ׳ם טיפען הארצען, ווען זייער הארץ איז נישט פערבינדען מיט זיי צו גאט, נאהר זיי טוהן נאך דאס פירהונג פון זייערע עלטערען, און צליעב דעם כבוד פון מענטשען, און זייער הארץ, איז פעסט געזונד, זיי זינגען און הולען אין די טרינק הייזער און זיי זארגען גארנישט פונ׳ם טאג פון שטארבען, און פונ׳ם טאג ווען עס וועט זיין זייער יום הדין, און פאר דעם דין פון גיהנם, און זייער געפיהל איז א הולע און זייער האנד איז דערהויבונג און זיי ווייסען גאר נישט א זיי האבען אויף זיך אן אייבער האר גאט, זיי שפרינגען ארום צום שרייטען אזוי ווי די שטימע פון די דערנער וואס ברענט אונטער׳ן קעסעל, און זאגען מיר זעגען אויך פון האלץ, און זיי פעלשען אלע טאג הונדערט פעלשונגען, אדער נאך מעהר, דען זיי עסען און

האבען

ספר חסידים תנינא

השם, ובדקדוק מצותיו, ובפרישות ובענוה ובטהרה ובקדושה ובחסידות תחשוב כל היום :

ו. **ואל** תאמר אלכה נא ואראה איכה יעבדו ויתנהגו רוב העולם, ואעשה כן גם אני, לא תעשה כמעשיהם, איש כל הישר בעיניו, ולא בעיני אדוניו, ולא תעשה כן לד' אלקיך, כי במקום אשר בחר ד' אלקיך, חדר בתוך חדיר להחבא, שמה תשב, ותהגה בתורתו, ושמ"ת חוקיו ומשפטיו, ודקדוקי חכמיו :

ואל

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

האבען פערגעגען פון דעם וואס גאט האט בעשאפען אן א ברכה, און ווי טוהן נישט לויבען און בעטען צו גאט, און שווערען אומזיסט אין גאט'ס נאמען אויף גאר נישט, און זיי פארכטען זיך גאר נישט צו טהון שאדען צו מענטשען און עפענטליך און פערבארגענהייט שטופען זיי אוועק דאס גלויבונג אז די שכינה איז פול די גאנצע וועלט. דאס זענען אלץ די וועגען פון א רשע דאס זייערע שלעכטע וועגען ווייסט נישט גאט, ער זאל זיי שטראפען, דאס טראכט דער רשע :

און דאס זענען די וועגען פון גאט'ס פארכטיגען מענטש

ח. **ואתה**, און דו מיין קינד גאט האט דיר אזוי נישט געגעבען אין דיין הארצען, דו וואלסט זיך נישט פיהרען אזוי ווי זיי, און דו זאלסט נישט געמען קיין אנטהייל אין זייער קאמפאניע. דו זאלסט זיך מיט זיי נישט חבר'ן, דו זאלסט דערווייטערען דיינע פיס פון זייערע וועגען. נאר אלע דיינע געדאנקען און קלערונגען זאלען נאר זיין צו דער גרייכען די וועגען פון קלוגען מענטש, דהיינו, פריהער זאלסטו ערפיהלען אלץ וואס עס איז נאר מעגליך, פון חומש און פון נביאים און פון כתובים און דערנאך זאלסט דו ערפיהלען, אלץ וואס עס איז נאר מעגליך, פון גמרא, און פון יעדער זאך וואס די ווערסט נאר קענען פון דארטען ארויס ציהען פרומקייט, זאלסטו פון יעדער זאך זיך אפ לערנען מורא צו האבען פאר גאט, און זאלסט איהם דינען, און זאלסט דיך נישט מאכען אזוי ווי א בהמה, אז דיינע בעשעפטונגען זאלען זיין נאר אויף דעם פערגעניגען פון דער וועלט, וואס דאס איז נאר א צייטווייליגע לעבונג, ווייל חאטש דו ביזט דא אין היינטיגען טאג, פון דעסטוועגען איז מעגליך אז מארגען זאלסטו זיין אין קבר, דען די וועלט איז דאך אזוי ווי א דורכפליהענדיגער חלום, וואס באלד ווערט ער נישט, נאר דו זאלסט אנפהייבען דיינע אויגען אין מזרח און אין מעריב, אין צפון און אין דרום, און דו זאלסט קוקען מיט דיינע אויגען, ווער האט דאס אלעם בעשאפען את דעם בעשעפער זאלסט דו דינען און צו זיין ליעבען נאמען זאלסט דו אלץ טהון, און די ארבייט פאר איהם זאלסט דו מאכען א בעשטימטע זאך, און די ארבייט פאר דיר זאלסטו מאכען פאר א צופעליגע זאך, און דו זאלסט שטענדיג זארגען אויף דיינע זינד, אזוי ווי עס שטייט אין פסוק, אשרי אדם מפחד תמיד

דאס

ספר חסידים תנינא

ז. **ואל** תחשוב אין לי לעשות כי אם לישב ולגרוס תדיר בתלמוד, ואקיים והגית בו יומם ולילה, ומה לי למצות ולדקדוקיהם, אל החשוב כן כי אז נדמית שאתה עושה להכעיס שאתה יודע ומכיר בטיבו של מצות ומתכוין להכעיס:

ח. **והנה** אמרו רז"ל (טו) ששגגתך יחשבו לך לזדונות, לכן תצטרך לעשות הרחקות וסייגים ושניות ומשמר למשמרת למצות, שלא תבא לידי שום נדנוד עבירה:

ואל

מראה מקומות

(טו) אבות פ"ד, ב"מ ל"ג:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

דאָס איז טייטש. וואויל איז דעם מענטש וואס ער שרעקט זיך שטענדיג. האָבען די הייליגע חז"ל געזאָגט אז דאס מיינט מען דעם מענטש וואָס שרעקט זיך צוליעב די זינד וואָס ער האָט געטהון און ער בעט דערבארעמקייט פון גאָט אז ער זאָל איהם דאָס מוחל זיין, און ער זאָל זיך היטען אז ער זאָל שוין מעהר נישט טהון אזעלכע שלעכטע זאכען, וועט מען איהם מוחל זיין. און מעהר זאָלסטו שוין נישט גיין אין די וועגען וואס דיין הארץ גלוסט, נאר אין גאָטס פאָרכטיגע וועגען, און צו פילעוועען דיינע מצות, און זיין אָפּ געשיידט פון דער וועלט, און זיין א ענו, און זיין א ריינער מענטש. און זיך פיהרען אין חסיד'ישען וועג, וועגען די אלע זאכען זאָלסטו טראכטען א גאנצען טאָג:

ז. **ואל** און דו זאָלסט נישט זאָגען איך וועל זיך צו קוקען ווי אזוי טהון און פיהרען זיך דאָס רוב וועלט, וועל איך אויך טהון אזוי ווי זיי, ניין! זאָלסט דו נישט טהון אזוי ווי זיי וואָס יעדערער טהוט אזוי ווי איהם געפעלט אין זיינע אויגען, אָבער נישט אין די אויגען פונ'ם האר פון דער וועלט. זאָלסטו אזוי נישט טהון צו דיין גאָט, נאר אינ'ם ארט, וואָס גאָט האָט אויס-דערוועהלט, א שטוב אין א שטוב זיך צו בעהאלטען, זאָלסטו דאָרטען זיצען, און לערנען תורה, און זאָלסט היטען זיין געבאָט, און אלץ וואָס די הייליגע חז"ל האָבען אָן געזאָגט:

ז. **ואל.** און דו זאָלסט נישט טראכטען איך דארף מעהר נישט טהון, נאר שטענדיג זיצען און לערנען גמרא, און איך וועל מקיים זיין די מצוה פון והגית בו יומם ולילה, אז די תורה דארף מען לערנען טאָג און נאכט און צו וואָס זאָל איך נאָך פילעוועען צו טהון מצוה, זאָלסטו אזוי נישט טראכטען, ווייל דעמאָלט איז גלייך אזוי ווי דו טהוסט אויף צו להכעיס, דו ווייסט און פערשטעהסט דאָס גוטסקייט פון די מצות, און דו טהוסט זיי נישט איז נאָר אזוי ווי דו טהוסט צו דערצעהרנען גאָט ברוך הוא:

ח. והנה. די הייליגע חז"ל האָבען געזאָגט אז דאָס וואָס דו זינדיגסט ווייל דו ווייסט נישט ריכטיג

די

ספר חסידים תנינא

ט. **ואל** תאמר אתן כל עסקי לקיים דברי כתובים, אבל דברי חכמים אינו חמור כל כך, אל יעלה לבבך כן, כי התבונן בנוהג שבעולם שעבד מלך במלך אם יצוה המלך לעבדיו, הטו אזניכם לפלוני זה, לכל אשר יצוה אתכם, ושמוע תשמעו בקולו אפי' אם קשה להם לעשות, הלא ישמרו ציווי אותו האיש כמצות המלך עצמו, כי כן צוה לו המלך, כך הקב"ה צוה לקיים דברי חכמים, והיכן ציונו, כדאמרינן במס' שבת (ט"ז) חד אמר מלא תסור מכל הדברים אשר יגידו לך, ואחרינא אמר מהכא זקינך ויאמרו לך, ואומר התם במס' ע"ז (י"ז) כי טובים דודיך מיין, (י"ח) אמרה כנס"י לפני הקב"ה עריבים עלי דברי דודים יותר מעיקרה של תורה, ואומר בפ"ב דחגיגה (י"ט) מסרן הכתוב לחכמים גבי מלאכת חושים:

וכו

מראה מקומות

(טז) דף כ"ג: (יז) דף ל"ה: (יח) ע"ז דף ל"ה: (יט) דף י"ח:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

די דינים, ווערט דאָס גערעכענט אַזוי ווי דו האָסט דאָס געטהון פלייסיג דרום דאַרפסט דו מאַכען דערוויַיטערונגען און צוימען און גרעניצען און היטונגען אויף אָפּ צו היטען די מצות, אז דו זאלסט נישט קומען צו קיין ספק עבירה:

ט. **ואל**, און דו זאָלסט נישט זאָגען איך וועל זעהן מיט אַלע מעגליכקייטען צו ערפילען אַלץ וואָס עס שטייט אין תנ"ך, אָבער דאָס וואָס די חז"ל האָבען אָן געזאָגט איז נישט אַזוי הארב, זאָלסטו אַזוי נישט אויפ ברענגען אויפ'ן האַרצען, דו דאַרפסט צו פערשטעהן אַז דער פיהרונג פון דער וועלט איז אַז דער קנעכט פון קעניג איז גלייך אַזוי ווי דער קעניג, און אויב דער קעניג וועט אָן זאָגען זיינע קנעכט איהר זאָלט הערען וואָס דער מענטש וועט אייך זאָגען, און איהר זאָלט איהם פאָלגען, חאטש עס וועט אייך זיין שווער צו טהון, וועט מען דאָך געוויס היטען און פאָלגען אַלץ וואָס דער מענטש וועט הייסען פונקט אַזוי ווי דעם געבאָט פון קעניג זעלבסט, דען אַזוי האָט דער קעניג בעפוילען, אַזוי אויך האָט גאָט אָן געזאָגט אַז מען זאָל פאָלגען אַלץ וואָס די חז"ל האָבען אונז געהייסען, אַזוי ווי עס שטייט אין מסכת שבת (דף כ"ג) איינער זאָגט אַז ער האָט דאָס אָן געזאָגט דערמיט וואָס ער האָט געזאָגט לא תסור מכל הדברים אשר יגידו לך, דער טייטש איז דו זאָלסט נישט אָפּ קערען פון אַלע רייד וואָס זיי וועלען דיר זאָגען, און איינער זאָגט אַז גאָט ברוך הוא האָט דאָס אָן געזאָגט, דערמיט וואָס ער האָט געזאָגט זקניך ויאמרו לך, איז דער טייטש אַז דו זאָלסט פאָלגען וואָס דיינע אַלטע וועלען דיר זאָגען, און די גמרא זאָגט [אין מסכת עבודה זרה דף ל"ה] אויפ'ן פסוק כי טובים דודיך מיין, אַז די כנסת ישראל זאָגט צו השי"ת עס איז מיר זיסער די רייד פון דיינע פריינד, דאָס מיינט מען די הייליגע חכמים, נאָך מעהר ווי דער עיקר

פון

ספר חסידים תנינא

י. **וכי** תאמר בלבבך אלך אעשה מה שלבי חפץ כי מי יצילני מעונותי והאיך אכשיר מעשי ואיטיב פעלי, (כ) הלא במלאכיו ישים תהלה, וע״כ השמים לא זכו בעיניו וסביביו נשערה מאד, תחשוב בלבך שאינו שואל ממך כי אם ליראה אותו ולהגות בתורתו, ולשמור מצותיו וחוקיו אשר צוה ביד משה עבדו, ואשר דקדקי חכמיו וסופריו:

יא. **והכל** תעשה לשם שמים, כי רחמנא לבא בעי, והכי איתא בפרקי אבות (כא) דר׳ אלעזר אמר לב טוב, ונראה [דבריו] לרבו מדברי חביריו:

יב. **ומצות** הקלות תחשבנה בעיניך כחמורות, כמו שנאמר (כב) נעו מעגלותיך וגו׳

מראה מקומות

(כ) איוב ד׳: (כא) פרק ב׳ משנה ט׳: (כב) משלי ה׳:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

פון דער תורה, און די גמרא זאָגט [אין מסכת חגיגה דף י״ח] אַז גאָט ברוך הוא האָט איבער ניעגטפערט צו די חכמים אין האַנד אַז אַזוי ווי זיי וועלען זאָגען ביים דין פון חול המועד אַזוי זאָל זיין, וועליכע מלאכה מען מעג טהון אום חול המועד, און וועליכע מלאכה מען טאָר נישט טהון אום חול המועד:

י. **וכי.** און טאָמער וועסטו וועלען קלערען אין דיין האַרץ. ווי אַזוי איז מעגליך אַז מיינע מעשים זאָלען זיין רעכטפערטיג און גוט, אין זיינע אויגין וויל אפילו אין זיינע מלאכים, טהוט ער אויך מאַכען אַ צומישונג. צוליעב דעם וואָס אפילו זייערע מעשים געפעלען איהם אויך נישט, און דרום אפילו די הימלען זענען אין זיינע אויגען נישט ריין פון אלץ, און אויך די צדיקים וואָס זענען שוין אַרום איהם איז גאָט מיט די מדקדק אויב זיי פאַרפעלען עפּעס אַ קלייניגקייט ווי אַ האָר, שטראָפט ער זיי, זאָלסטו דאָס נישט קלערען, נאָר דו זאָלסט טראַכטין ביי דיר אין האַרץ אַז גאָט פערלאַנגט פון דיר נישט מעהר נאָר אַז דו זאָלסט פאַר איהם מורא האָבען, און דו זאָלסט לערנען זיין תורה און דו זאָלסט היטען זיינע מצות און זיינע געזעץ וואָס ער האָט נעבאָטען דורך משה׳ן זיין קנעכט. און וואָס עס האָבען אַרוים געדרונגען די היילינע חז״ל:

יא. **והכל.** און אַלץ זאָלסטו טהון צוליעב גאָטס וועגען, וויל גאָט פערלאַנגט נאָר דאָס האַרץ אַזוי ווי עס שטייט אין מסכת אבות (פרק ב׳ משנה ט׳) אַז רבי אלעזר האָט געזאָגט דערהויפט איז אַז מען זאָל האָבען אַ גוט האַרץ, און זיין רבי׳ן (רבי יוחנן בן זכאַי) זענען זיינע רייד געפעלען געשוואָרען מעהר פון אַלע רייד פון זיינע חברים:

יב. **ומצות.** און די גרינגע מצות זאָלען ביי דיר זיין גערעכענט טייער אַזוי ווי די האַרבע מצות. אַזוי ווי עס שטייט אין פסוק (משלי ה׳) נעו מעגלותיה לא תדע. גאָט האָט פער וואַנגלט

ספר חסידים תנינא

וגו׳ (כג) ועוד שהרי השווה הכתוב מתן שכר של שילוח הקן לכיבוד אב ואם שהוקש כבודם לכבוד המקום להודיע שאין אדם יודע מתן שכרן של מצוה ועוד שנא׳ (כד) עון עקבי יסובני, ואמרו חכמים (כה) עונות שאדם דש בעקביו בעוה״ז, ואינו חושב עליהן ומסבבין אותו למשפט לעולם הבא:

יג. **ואל** תחשוב כי כביכול אינו רואה ח״ו מעשיך, [הטובים] כי הקב״ה רואה מעשיך [הטובים] ומטיב לכל העולם בעבורך (כו) כדאמרינן התם כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, לכן התחפש והפשפש תדיר במעשיך והצנע לכת עם אלהיך והתהלך לפניו:

יד. **והי׳** תמים בצניעות בחדרי חדרים כמו בשוקים וברחובות, כי כן אמרו חכמים במס׳

מראה מקומות

(כג) תנחומא פ׳ עקב, ועי׳ קידושין דף ל״ט ע״ב: (כד) תהלים מ״ט ו׳: (כה) ילקוט שמעוני תהלים רמז תשכ״ח (כו) ברכות דף ו׳: שבת דף ל׳:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

וואָגעלט דעם שטעג פוג׳ם לוין פון די מצוות כדי דו זאָלסט נישט וויסען פאַר וועלכע מצוה מען גיט אַ גרויסען שכר און פאַר וועלכע מצוה מען גיט אַ קלענערען שכר, זיי אַלע זאָלען ביי דיר זיין גלייך. נאָך זעהט מען אַז השי״ת האָט געגליכען דעם לוין פון דער מצוה פון שלוח הקן צום לוין פון דער מצוה פון כבוד אב ואם. וואס דער כיבוד פון די עלטערען איז געגליכען צום כיבוד פון גאָט ברוך הוא כדי דיר צו מאַכען וויסען אַז אַ מענטש ווייסט גאָר נישט וועלכען לוין מען וועט געבען פאַר יעדע מצוה, אויך שטייט אין פסוק (תהלים מ״ט ו׳) עון עקבי יסובני, די זינד פון מיינע טריט טוהן מיך אַרום רינגלען האָבען די חז״ל געזאָגט די זינד וואָס אַ מענטש טרעט מיט די פיס אויף דער וועלט, און ער קימערט זיך נישט וועגען זיי, ווייל זיי זענען ביי איהם גרינג ווי רינגלען איהם ארום צום משפט אויף יענער וועלט. דרום זאָל ביי דיר חשוב זיין אַ גרינגע מצוה, פונקט אַזוי ווי אַ האַרבע מצוה:

יג. **ואל**. און דו זאָלסט נישט טראַכטען אַז די גרינגע מצות זענען ווייניג ווערט ביי גאָט ווייל גאָט זעהט דיינע אלע מעשים, און נאָך ער פאַרגינטוגט צו די גאַנצע וועלט צוליעב דיר. ווייל דו דינסט איהם, ווייל קען דען זיין ח״ו אַז ער זעהט נישט דיינע מעשים, אַזוי ווי די גמרא זאָגט (אין מסכת ברכות דף ו׳) כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, צוליעב איין צדיק וואָס דיענט גאָט עהרליך האָט גאָט בעשאַפען די גאַנצע וועלט אַז זיי זאָלען איהם בעדיענען, דרום זאָלסט שטענדיג בעקלערען דיינע מעשים, און זאָלסט זיך פיהרען פערבאָרגענערהייט מיט גאָט, און זאָלסט פאָלגען זיינע רייד:

יד. **והי׳**. און זאָלסט אינגאַנצען זיך פיהרען בעהאַלטענערהייט אין פערמאַכטע צימערען וואָס קיינער

ספר חסידים תנינא

במס׳ ביצה (כז) כל שאסור משום מראית העין אפי׳ בחדרי חדרים אסור, ועוד אמרו בפ״ב דחגיגה, (כח) כל העובר עבירה בסתר כאלו דוחה רגלי השכינה, שחושב בלבו שאין השכינה שם, והלא מלא כל הארץ כבודו ועיניו משוטטות בכל מקום אשר תדרוך כף רגלך:

טו. **וא״ת** הרי התורה אמרה עפ״י שנים עדים יקום דבר, ואינך נדון על עבידות שאתה עושה ביחידי, הרי כתיב עדים, (כט) היינו עציך ואבניך שבקירות ביתך יעידו בך, כדכתיב (ל) אבן מקיר תזעק וגו׳, אוי לבית שמהרסיו ימזריביו הם מתוכו, ואף מלאכי השרת המלווין אותך יהפכו לאויב לך, והם יהיו בך בראשונה להעיד בך כדאיתא באין דורשין, ואפי׳ נשמתך תעיד בך, ועליה נאמר גם איש שלומי אשר בטחתי בו וגו׳:

הנה

מראה מקומות

(כז) דף ט׳: (כח) דף ט״ז: קידושין דף ל״א: (כט) חגיגה ט״ז: (ל) חבקוק ב׳:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

קיינער זעהט נישט, פונקט אזוי ווי דו וואלסט זיך געפילעוועט אין רוישענדיגע גאסען דען אזוי האבען די חז״ל געזאגט אין מסכת ביצה (דף ט׳) יעדער זאך וואס מען טאר נישט טהון צוליעב וואס יענער זעהט טאר מען דאס זעלבע נישט טהון אפילו אין פערמאכטע צימערען, אויך האבען די חז״ל געזאגט אין מסכת חגיגה (דף ט״ז) דער מענטש וואס איז עובר א עבירה בעהאלטענערהייט איז גלייך ווי ער וואלט אפ געשטויסען די שכינה, דען ער טראכט דאך אין הארצען אז דארטען איז נישט דא די שכינה, און באמת איז דאך אויף דער גאנצער וועלט פול דער כבוד פון גאט, און זיינע אויגען שוועבען אויף יעדען ארט וואס א מענטש גיט נאר א טרעט:

טו. **ואם תאמר.** און דו זאלסט נישט זאגען די תורה האט דאך געזאגט אז דורך צוויי עדות זאל ווערען בעשטעטיגט יעדע זאך דרום וועט מען נישט ווערען געמשפט אויף די זינד וואס מען טהוט איינער אליין, ניין! דרום שטייט אין פסוק (חבקוק ב׳) אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה טייטש די גמרא (חגיגה ט״ז) דעם פסוק אז א שטיין פון דער וואנד וועט שרייען, און דער שפאן פון באלקען וועט עדות זאגען אויב מען האט ח״ו געזינדיגט, וועה איז צו א שטוב וואס די צו שטויסער און חרוב מאכערס זענען פון איהר אליין, אויך די מלאכים וואס בעגלייטען דעם מענטש וועלען ווערען איבער געקעהרט און וועלען ווערען זיינע פיינד, און זיי וועלען זיין די ערשטע עדות צו זאגען געגען איהם, און אויך אפילו די נשמה וועט אויך עדות זאגען און אויף איהר שטייט גם איש שלומי אשר בטחתי בו הגדיל עלי עקב דער טייטש איז אויך מיין פריעדליכער מענטש וואס איך האב זיך אין איהם פערזיכערט, האט אויף מיר געגרייסט זיינע טריט אויף מיר עדות צו זאגען:

הנה

ספר חסידים תנינא

טו **.הנה** העדותי בך היום והגדתיך מה יקרך באחרית הימים אם לא תשמע לעצתי (לא) על כן מי לה' אלי, ויאספו לי כל איש חרד ברבר אלהים, וילבב כל איש נבוב להתחזק על יצרו הרע לכופו וישמור נפשו ממנו:

יו . **ודע** כי לא תוכל להמלט ממנו אם לא תעשה משמרת למשמרת, כי כן אמרו חכמים המושלים, מן גנב שבבית קשה לשמור, לכן התגבר עליו כי כאיש גבורתו ותדרוך על במותיו, ותהגה תמיד בתורת השם, ובזה תבריח היצר ממך, כי כן אמרו חכמים, בהשותפין (לב) התורה תבלין ליצר הרע אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם הוא אבן נמוח וכו', וכי בשביל למלאות תאותך רגע אחד תעשה עבירה להנאות גופך ויצרך ותפסיד העולם הבא וכל טוב הצפון לצדיקים לעתיד לבא עין

מראה מקומות

(לא) עזרא ט'; (לב) ב"ב דף ט"ז קידושין דף ל';

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

טז. הנה. איך האב דיר היינט דערצעהלט און אויסגעזאגט וואס עס וועט דיך טרעפען אין די קומענדיגע טעג, אויב דו וועסט נישט פאלגען מיין עצה, דרום וועלכער מענטש ער האט מורא פאר גאט זאל קומען צו מיר, און זאלען זיך צו מיר צונויף זאמלען אלע פרומע מענטשען, און עס זאל זיך בעהארצען יעדער קלוגער מענטש צו שטארקען זיך אנטקעגען דער יצר הרע און איהם צו נייטען אז ער זאל נישט אן רעדען צו טהון שלעכטס און דיא זאלסט זיך היטען פאר איהם:

יז. ודע. און דו זאלסט וויסען אז מען קען נישט בעשערעמט ווערען פון יצר הרע אויב מען מאכט נישט א היטונג צו א היטונג, ווען אזוי האבען געזאגט די חכמים א משל אז פון א שטיב גנב קען מען זיך נישט איינהיטען, דרום זאלסטו זיך אויף איהם שטארקען, ווען ער האט נאר א מענטשליכען שטארקייט. און דו קענסט טרעטען אויף זיינע הייך, און דו זאלסט שטענדיג לערנען גאט'ס תורה און דערמיט וועסטו מאכען אנטלויפען פון דיר דעם יצר הרע, ווען אזוי האבען די חז"ל געזאגט אין מסכת בבא בתרא [דף ט"ז] די תורה איז צום יצר הרע אזוי ווי בשמים, און אויב עס האט דיך געטראפען דער פאסקודניק זאלסטו איהם אריין ציהען אין בית המדרש אריין אויב ער איז א שטיין וועט ער ווערען צוריבען, און אויב ער איז א אייזען וועט ער ווערען צו קלאפט, היתכן איז דען רעכט אזוי אז צוליעב דעם וואס דו וועסט ערפילען דיין גלוסטונג איין סעקונדע אין טוהן אנ'עבירה צו פריעדען צו שטעלען דיין יצר הרע און דיין קערפער, און דורכדעם וועסטו אן ווערען די עולם הבא און אלעם גוטס וואס עס איז בעהאלטען פאר צדיקים אין דער צוקונפטיגער אייביגען וועלטן וואס קיין אויג האט דאס נישט געזעהן, אויסער גאט, אלץ וואס ער וועט טוהן צו די מענטשען

וואס

ספר חסידים תנינא

(לג) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכים לו, אין זה כי [אם] רוע לב וזדון יצרך הרע, הלוכדך ברשתו, וטמן פח לרגליך להכשילך ולהפילך בגיהנם:

יח. **ותחשוב** בלבך אפי׳ אם תמלא משאלות יצרך כל ימי חייך הלא אינו כי אם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה ואפי׳ פ׳ שנה אינן כדאי אפי׳ נגד הצער והיסורין של רגע אחד מרגעי רגעים בהימים הבאים אחר מיתתך שתהיה בהם בצער וביסורין, וכי לא נאה לך לכבוש עצמך ולמנוע גופך מכל וכל אשר יתאוה לרעה [בימי] ימי חייך שהוא כרגע וכחלום יעוף, ותנחל את כל הטובה אחר מיתתך בגן עדן עם הצדיקים:

יט. **כי** זכור נא דוגמא בנוהג שבעולם אם יאמר לך אדם הבחן בכור עוני, ותהיה בעינוי וצער שנה אחת ואבטיחך שתהיה אחרי כן כל ימיך בעושר ובשלוה ובהשקט הלא תבחר להיות מיצר עכשיו ולהיות שמח לאחר זמן אע״פ שאינך יודע אם

מראה מקומות

(לג) ישעי׳ ס״ד;

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לערנונג

וואָם האָפען צו איהם. דאָס איז נאָר צוליעב די שלעכטקייט פון דיין האַרץ און די אָנרעגעניש פון דעם שלעכטען יצר הרע, וואָס ער האָט דיך געפאַנגען אין זיין שוטץ, און ער האָט אונטער גימיניוועט אונטער דיינע פיס כדי דיך צו שטרויכלען, און דיך אריין צו וואַרפען אין גיהנם

יח. **ותחשוב.** און דו דאַרפסט זיך בעטראַכטען אין האַרצען אַז אפילו דו וועסט ערפילען דעם פערלאַנג פונ׳ם יצר הרע אין דיין גאַנצען לעבען, איז דאָך דאָס נישט מעהר פון זיבעציג יאָהר און אויב דו וועסט שוין זיין גאָר אַ שטאַרקער וועסטו לעבען אַכציג יאָהר און אפילו אַז דו וועסט לעבען אַכציג יאָהר זענען זיי דאָך אויך נישט כדאי אפילו אַנטקעגען איין רגע פון די פיעל קומענדיגע יסורים און שמערצען וואָס דו וועסט ליידען אין די קומענדיגע טעג נאָך דיין טויט, וואָס דו וועסט דעמאָלט האָבען שמערצען און יסורים. דרום איז דען נישט גלייכער פאַר דיר אַז דו זאָלסט זיך איינהאַלטען און דו זאָלסט דיין קערפער פערמיידען פון אַלע שלעכטע זאַכען וואָס ער מאַכט דיך טוהן גלוסטען אין דיין לעבען וואָס דאָס איז נאָר אזוי ווי איין סעקונדע, אין אַחלום און דערפאַר וועסטו ירש׳ענען אַלדעם גוטס נאָך דיין טויט אין גן עדן מיט די צדיקים:

יט. **כי.** דען בעטראַכט זיך נאָר אַז אויב אַ מענטש וועט דיר זאָגען אַז דו זאָלסט ווערען געפּרובט מיט אָרעמקייט, אַז דו זאָלסט זיין אין דעם אָרעמקייט שמערצען איין יאָהר, און איך וועל דיר צו זאָגען אַז דערנאָך וועסטו זיין דיין גאַנץ לעבען אין רייכקייט און רוהיגקייט, וועסטו דאָך געוויס אוים קלייבען צו ליידען יעצט אַביסעל שמערצען כדי דערנאָך צו האָבען אפרעליכען

ספר חסידים תנינא

אם תוציא שנתך אם לאו כ"ש וכ"ש שטוב לך למנוע עצמך מלחטוא בחייך שהוא [שעה] קלה נגד העולם הבא:

כ. **ובאשר** תתחיל לכבוש רוחך להעיז פניך נגד היצר ימנע מלהסיתך ומלהשיאך עצה רעה. כאדם היועץ לחברו אם רואה שאינו הולך אחר עצתו מניחו והולך לו לכן יהא כוונתך למרוד ולהעיז מצחך נגדו.

כא. **ואל** תשמע ואל תאבה לו. אפי' לדבר קטן שהוא ריח נדנוד עבירה. כי אם יראה שאזניך פתוח לו לדבר קטן. יסיתך לדבר גדול יותר. כאדם הרואה. שעצתו מקובלת ומוצאת חן בעיני חבירו יועצו תמיד בכל יום ויום.

כב. **ואם** תאמר למה משליט המקום היצר הרע להחטיא האדם הלא [לא] אל חפץ רשע [אתה] ולא יגורך רע. דע כי הקב"ה יצר את היצר לנסותך והתשמור מצותיו

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

א פרעהליכען לעבען, וואָטש דו ווייסט נאָר נישט אויב דו וועסט אוים לעבען דאָס יאָהר. א כל שכן און א כל שכן אַז עס איז פאַר דיר גלייכער אַז דו זאָלסט זיך פערמיידען נישט צו זינדיגען ביי דיין לעבען, וואָס דאָס איז נאָר אַ קורצע צייט, אנטקעגען דעם עולם הזה. וועסטו דערפאַר האָבען דעם איביגען עולם הבא. און דעם גרויסען פערגעניגען אין גן עדן:

כ. **ובאשר.** און אויב דו וועסט נאָר אָנהייבען איין נעמען דיין גלוסטקייט און דו וועסט, מעיז זיין אַנטקעגען דעם יצר הרע, וועט ער שפּעטער אין גאַנצען אויפהערען דיך איבער צו רעדען שלעכטע עצות. פונקט אַזוי ווי. אַז אַ מענטש גיט עמיצען אַן עצה, און אַז ער זעהט אַז יענער פאָלגט איהם נישט לאָזט ער איהם אָפּ און גייט שוין פון איהם אַוועק, דרום זאָלען זיין אַלע דיינע געדאַנקען ווידער צו שפּעניגען און מעיז זיין אַנטקעגען דעם יצר הרע:

כא. **ואל.** און דעם יצר הרע זאָלסטו גאָר נישט הערען און גאָר נישט פאָלגען, אפילו די קלענסטע זאַך וואָס דאָס איז נאָר אַ ריח פון אַ ספק עבירה, דען אַז ער וועט זעהן אַז דיינע אויערען זענען אָפען צו הערען איהם צו אַ קליינע זינד, וועט ער דיר דערנאָך איין רעדען אַז דו זאָלסט טהון אַ גרעסערע זינד, פונקט אַזוי ווי אַז אַ מענטש זעהט אַז זיין עצה ווערט אָן גענומען, דען זי איז געפעלען געוואָרען זיין חבר, גיט ער איהם אַלע טאָג נאָך אַן עצה:

כב. **ואם.** און דו זאָלסט נישט פרעגען צו וואָס האָט גאָט געמאַכט געוועלטיגען דעם יצר הרע אַז ער זאָל מאַכען זינדיגען דעם מענטש, גאָט וויל דאָך נישט אַז מען זאָל זינדיגען און ביי איהם וואוינט נישט קיין שלעכטס. זאָלסטו וויסען אַז גאָט האָט בעשאַפען דעם יצר הרע כדי דיך צו פרובען, אויב דו וועסט היטען צו טהון דיינע מצות צו נישט, און אַז דו וועסט היטען צו טהון מצות וועט דיין לוין זיין טאָפּעל אויף יענער וועלט, אַזוי ווי די גמרא זאָגט אין מסכת עבודה זרה (דף י"ז) אַז איין אמורא האָט געזאָגט צום צווייטען לאָזען מיר זיך

דורך

ספר חסידים תנינא

מצותיו אם לא. ולהיות שכרך כפול ומכופל לעתיד לבא. כדאמרינן במסכת (לד) ע"ז דאמ' רבנן חד לחבריה ניזל אפיתחי' דבי זונות ונכוף יצרא ונקבל אגרא.

כג. **הלא** ידעת אף שמעת שהיצר מתגרה בגדולים יותר מבאחרים כדאמרינן (לה) במסכת סוכה כל הגדול מחבירו יצרו גדול מיצר חבירו. וכל כך למה כדי לכפול שכרו וטובתו לעולם הבא. אם יחזקו [על] יצרם:

כד. **כי** מה יש להחזיק טובה לאדם אם ימניע עצמו מדבר שאינו מתאוה. אך אם יצרו מתאמץ להכשילו, והוא מתחזק למולו, לבלתי שמוע לו. אז אשרי חלקו וגורלו עם הצדיקים יהיה זבולו, בבית ה' בהיכלו, כבוד אומר כולו.

כה. **ובתפלתך** תתנהג בכל הסדר שתמצא בספר חיי העולם שיסד ר' יצחק, ועוד תוסיף כהנה וכהנה להיות אימת מלכות עליך בלי לנהוג קלות

מראה מקומות

(לד) י"ז (לה) נ"ב:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

דורך גיין דורך דער טהיר פון זונות און מיר וועלען איבערשטארקען דעם יצר הרע, וועלען מיר נעמען דערפאר שכר:

כג. **הלא.** דו ווייסט דאך געוויס, און האסט דאך געוויס געהערט, אז דער יצר הרע רייצט זיך מעהר ביי גרויסע מענטשען ווי ביי געוועהנליכע מענטשען, אזוי ווי די גמרא זאגט אין מסכת סוכה [דף נ"ב] כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, איז טייטש אז וואס דער מענטש איז גרעסער פון זיין חבר, איז דער יצר הרע אויך ביי איהם גרעסער, און דאס איז אלץ אום צו געבען איהם טאפעלען לוין און גוטס אויף יענער וועלט, אויב זיי וועלען זיך שטארקען אויפ'ן יצר הרע:

כד. **כי.** ווייל וואס קומט דען א מענטשען צו דאנקען אויב ער פערמייט זיך נישט צו טהון א זאך וואס עס גלוסט זיך איהם נישט צו טהון, אבער אויב דער יצר הרע שטארקט זיך אויפ'ן מענטש מיט אלע מעגליכקייטען איהם צו שטרויכלען, און דער מענטש שטארק זיך געגען איהם, נישט צו פאלגען איהם, דעמאלט איז וואויל זיין חלק און שיקזאל, זיין וואהנונג וועט זיין מיט צדיקים, אין גאט'ס שטוב, אין זיין פאלאץ, און מען וועט איהם געבען פיעל כבוד, און פיעל פערגעניגען אין גן עדן;

כה. **ובתפלתך.** אין דיין דאווענען זאלסט די זיך פיהרען (מיט'ן גאנצען ארדנונג אזוי ווי עס שטייט אין ספר חיי עולם, וואס ר' יצחק האט איהם מיסד געווען, און זאלסט נאך מעהרען) אז עס זאל אויף דיר זיין די פארכט פון גאט וואס ער איז א מלך מלכי המלכים הקב"ה, אז די זאלסט נישט נוהג זיין קיין קלות ראש בשעת'ן דאווענען, און דיין הארץ זאל זיין פערבונדען

ספר חסידים תנינא

קלות ראש בעת תפלתך, ולבך יהיה נכון עם אלהיך שלא תחשוב מחשבה אחרת עת תעמוד לפניו להתפלל, כי אילו תעמוד לדבר לפני פחתך ותפסיק באמצע לדבר עם אדם אחר הירצך או הישא פניך (לו) הלא תהיה בעיניו כמתעתע ונמצאת פושע, כ"ש אם הרהרת הרהורים אחרים בשעת תפלתך הייטב בעיני ה', הלא הוא חוקר טוחות ובוחן כליות, ומבין סרעפי', ולפניו מחשבותיך כמוצא שפתיך, לכך ימעט כל איש רעיוניו פן יראה ה' ורע בעיניו.

כו. **ועוד** שהתפלה משולה לעבודה, כדכתיב (לז) דאנת פלח ליה בתדירה, ואין עבודה אלא הפירוש תפלה, (לח) וכשם שהעבודה נפסלת במחשבת פיגול, אם יחשוב הכהן בשעת שחיטת קרבן לזרוק הדם חוץ למקומו או חוץ לזמנו, הקרבן נפסל, כך התפלה

מראה מקומות

(לו) ברלאשית כ"ז (לז) דניאל ו' (לח) משנה זבחים פ"ב

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

פערבונדען מיט גאט, דו זאלסט נישט טראכטען קיין פרעמדע געדאנקען בשעת דו שטעהסט פאר גאט און דאווינסט, ווייל ווען דו זאלסט שטיין און רעדען פאר א האר, און דו וואלסט אין דערמיטען איבער האקען, און אן הייבען צו רעדען מיט אנ'אנדערען מענטש, וואלט הען דער האר דיך בעוויליגט אדער ער וואלט הען דיר דאס געשענקט דו וואלסט דאך געווען אין זיינע אויגען אזוי ווי דו שפעטסט פון איהם, און ביזט דאך דערמיט א זינדיגער, א כל שכן אויב דו האסט געקלעהרט פרעמדע קלערונגען בשעת'ן דאווענען, קאן הען דאס גוט זיין אין גאט'ס אויגען הען ער פארשט די נירען און פרובט זיי וואס א עצות זיי טוהן געבען, און ער פערשטייט די געדאנקען, און ער ווייסט דאך אלע דיינע טראכטונגען, פונקט אזוי ווי דו זאלסט אלץ ארויס רעדען מיט'ן מויל, דרום זאל דעמאלט א מענטש מינערען זיינע געדאנקען אין וועלטליכע זאכען, הען גאט וועט דאס זעהן טאמער וועט דאס זיין שלעכט אין זיינע אויגען קאן ער דאך דיך שטראפען:

כו. ועוד. אויך ווייל דער דאווענען איז געגליכען צו דער עבודה פון בית המקדש, אזוי ווי אין פסוק שטייט, דאנת פלח לי' [דניאל ו'], דער טייטש איז וואס דו דיענסט איהם שטענדיג, מיינט מען דאך דארט דעם אויסדריק וואס דו דאווענסט פאר איהם שטענדיג, דרום פונקט אזוי ווי ביי עבודה ווערט דער קרבן פסול אויב מען טראכט שלעכטע געדאנקען, דהיינו אויב דער כהן טראכט בשעת ער שעכט דעם קרבן, צו שפריצען דאס בלוט אויסער דעם בעשטימטען ארט, אדער אויסער דער בעשטימטער צייט, ווערט דער קרבן פסול, אזוי אויך ווערט די תפילה פסול אויב מען טראכט פרעמדע געדאנקען, דרום איז זעהר גלייך או דו זאלסט איינהאלטען דיינע געדאנקען, און זיי זאלען שטימען גלייך מיט דיינע ליפצען, אין דער צייט

ספר חסידים תנינא

התפלה פסולה במחשבה אחרת, על כן יפה לך לעצור רוחך, ויכונו יחד שפתיך, עת עמדך לפני קונך, ולבך אל ימהר מחשבות אחרים להרהר.

כז (לט) **ותרויח** בין הדבקים של ק"ש, וגם במקומות אחרים (שתמצא בספר חיי עולם. וכן בספר היראה לרבינו יונה). דהיינו ספרו בגוים את כבודו שבחי ירושלים, את. ויראו העם, את. ויותר מהמה בני הזהר כגון ותקם, את. ולמדתם, אותם. ושמתם את דברי. בונה ירושלים, את צמח: [שלא יאמר ח"ו ביחד שיהא כחירף ח"ו כלפי מעלה משום שנראה כאומר בגוים מת ח"ו וכן הלאה] *)

כח. (מ) **ותן** לבבך להתפלל תפלה וק"ש בכוון הלב שישמעו אזניך כל אות שתוציא מפיך, ומאד הזהר לומר בבירור כל ברכות שתוציא בפירוש בכל ברכה וברכה מלכות ואזכרה, כי כל ברכה שאין בה מלכות ואזכרה אינה ברכה:

ענין התפלה וענין מאה ברכות

כט. **ועתה** ישראל מה ה' שואל, (מא) אל תקרא מה אלא מאה, אי נמי מהכא הנה "כי כן" יבורך גבר, אל תקרא יבורך אלא יברך, מכאן שאדם חייב לברך מאה ברכות בכל יום:

ועתה

מראה מקומות

[לט] ברכות טו: [מ] ברכות יג: [מא] מנחות מג:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

צייט וואס דו שטעלסט זיך פאר דיין באשעפער, און דיין הארץ זאל נישט טראכטען קיין אנדערע זאכען:

כז. **ותרויח.** און דו זאלסט מפסיק זיין ביי די ווערטער וואס אז מען זאגט זיי אין איינעם האט דאס א שלעכטען בעדייטונג. נאך ח"ו לעסטערען גאט'ס נאמען, און נאך דעם גלייכען דהיינו ביי די פרשיות פון קריאת שמע, אויך אין די אנדערע ערטער (וואס עס שטייט אין ספר חיי עולם), דהיינו, ספרו בגוים, את כבודו, אז מען זאגט דאס אין איינעם זאגט מען ח"ו בגוימת ח"ו כבודו אז"ו. שבחי ירושלים, את: ויראו העם, את. אויך זאלסטו זיין פארזיכטיג ביי ותקם, את. ולמדתם, אותם. ושמתם, את דברי, בונה ירושלים, את צמח:

כח. **ותן.** און דו זאלסט זיך אנשטרענגען צו דאווענען מיט הערצליכע כוונה, אז דיינע אויערען זאלען הערען יעדער אות וואס דו רעדסט ארויס מיט'ן מויל, און דו זאלסט זייער זיין געהיט ביי יעדער ברכה, צו זאגען דייטליך דעם שם, און מלכות, ווען א ברכה אז מען זאגט נישט דעם שם מלכות איז דאס נישט קיין ברכה:

דעם געדאנק פון דאווענען און דעם געדאנק פון די הונדערט ברכות.

כט. **ועתה**, די גמרא זאגט אין מנחות [דף מ"ג] אויף דעם פסוק ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך אל תקרי מה אלא מאה דער טייטש איז דו זאלסט נישט לייענען מה נאר

מאה

---

*) וכן בתיבת אלקיכם אמת ידגיש הא' של אמת היטב ולא המ' ח"ו שלא יהא כחירף וגידף ח"ו כמובן.

ספר חסידים תנינא

ל. **ואלו** הן: א) נטילת ידים. ב) ברכת ציצית. ג) אשר יצר. ד) המחזיר נשמות. ה) הנותן לשכוי. ו) גוי. ז) עבד. ח) אשה. ט) פוקח עורים. י) מתיר. יא) זוקף. יב) מגביה. *) יג) מלביש. יד) סומך. טו) רוקע. טז) הכין מצעדי. יז) שעשית לי. יח) אוזר. יט) עוטר. כ) נותן ליעף. כא) המעביר שינה. וגומל חסדים טובים. כב) מקדש שמך ברבים. כג) המלמד תורה לעמו. כד) אשר בחר בנו. כה) מלך מהולל בתשבחות. כו) ישתבח. כז) יוצר המאורות. כח) הבוחר בעמו. כט) גאל ישראל. ל) מגן אברהם לא) מחיה המתים. לב) האל הקדוש. לג) חונן הדעת. לד) הרוצה. לה) המרבה. לו) גואל. לז) רופא. לח) מברך. לט) מקבץ נדחי מ) אוהב צדקה. מא) שובר אויבים. מב) משען ומבטח. מג) בונה ירושלים. מד) מצמיח קרן. מה) שומע מו) המחזיר. מז) הטוב שמך. מח) המברך. לתפלת מנחה עוד י"ח הרי סו). סח) המעריב

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

מאה, הונדערט, אַז גאָט וויל פון דיר הונדערט ברכות אַלע טאָג איהם צו לויבען, ארער פין דאַנען איז געדרונגען דאָס מען דאַרף זאָגען אַלע טאָג הונדערט ברכות ווייל אין פסוק שטייט הנה "כי כן" יבורך גבר ואַלסטו נישט לייענען יבורך נאָר יברך "כי בן" בעטרעפט הונדערט יברך גבר זאָל דער מענטש איהם לויבען מיט הונדערט ברכות:

ל. **ואלו.** דאָס זענען די הונדערט ברכות. א) די ברכה על נטילת ידים. ב) די ברכה פון ציצית. ג) די ברכה אשר יצר. ד) די ברכה המחזיר נשמות. ה) די ברכה הנותן לשכוי בינה. ו) די ברכה שלא עשני גוי. ז) די ברכה שלא עשני עבד. ח) די ברכה שלא עשני אשה. ט) די ברכה פוקח עורים. י) די ברכה מתיר אסורים. יא) די ברכה זוקף כפופים. יב) די ברכה מגביה שפלים. יג) די ברכה מלביש ערומים. יד) די ברכה סומך נופלים. טו) די ברכה רוקע הארץ על המים. טז) די ברכה הכין מצעדי גבר. יז) די ברכה שעשה לי כל צרכי יח) די ברכה אוזר ישראל בגבורה. יט) די ברכה עוטר ישראל בתפארה. כ) די ברכה נותן ליעף כח. כא) די ברכה המעביר שינה. מיט די ברכה גומל חסדים טובים. כב) די ברכה מקדש שמו ברבים. כג) די ברכה המלמד תורה לעמו ישראל. כד) די ברכה אשר בחר בנו. כה) די ברכה מלך מהולל בתשבחות. כו) די ברכה ישתבח. כז) די ברכה יוצר המאורות. כח) די ברכה הבוחר בעמו ישראל באהבה. כט) די ברכה גאל ישראל. ל) די ברכה מגן אברהם. לא) די ברכה מחיה מתים. לב) די ברכה האל הקדוש. לג) די ברכה חונן הדעת. לד) די ברכה הרוצה בתשובה. לה) די ברכה חנון המרבה לסלוח. לו) די ברכה גואל ישראל. לז) די ברכה רופא חולי עמו ישראל. לח) די ברכה מברך השנים. לט) די ברכה מקבץ נדחי עמו ישראל מ) די ברכה מלך אוהב צדקה ומשפט. מא) די ברכה שובר אויבים ומכניע זדים. מב) די ברכה משען ומבטח לצדיקים. מג) די ברכה בונה ירושלים. מד) די ברכה מצמיח קרן ישועה. מה) די ברכה שומע תפילה. מו) די ברכה המחזיר שכינתו לציון. מז) די ברכה הטוב שמך ולך

*) בב"י סי' מ"ו כתב וז"ל בקצת סדורים כו' מגביה שפלים וכן בלבוש ובה"ג איתא וז"ל כד יתיב אומר ברוך מגביה שפלים אי נמי סומך נופלים עכ"ל.

ספר חסידים תנינא

המעריב ערבים. סט) אוהב עמו. ע) גאל ישראל. עא) שומר עמו. עב) המלך בכבודו לתפלת ערבית עוד י״ח הרי צ). ושתי אבילות ביום לכל אבילה ה׳ ברכות וברכת המפיל הרי מאה ברכות בכל יום שחייב אדם לברכם בכוון הלב, ובישוב הדעת ובמחשבה שלימה ובשפה ברורה.

לא. **כי** זכור נא דוגמא, בנוהג שבעולם, אילו איזהו איש הלווך שדה במכירה שקופחטא בלשוני, היינו בקבלנות על מנת ליתן לו ב׳ כורים או ל׳ לשנה, הלא תשלם לו מכל וכל, ואם לאו יקח השדה ממך ונתנה לרעך הטוב ממך, כבה זה הענין שקונך חטיל הנשמה בך לברכו ולהללו לכל הפחות מאה ברכות בכל יום, ואם תחסר מהם, ימיך יחסרו. יחסר ממך ח״ו מרה כנגד מדה.

לב. **ולא** [שיש] לפני הקב״ה צורך לברכותיך ולשבח בשר ודם, כי יש לו שרפים וחיות ואופנים המשוררים לו לגדודיו אלף אלפין ורבי רבבן ולאותן גרודים אין מספר, (מג) כדאמרינן באין דורשין: אך כי בך בחר ה׳ אלהיך לעמוד לפניו ולשרתו מאהבת

מראה מקומות

[מג] חגיגה יג:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

ולך נאה להודות. מח) די ברכה המברך את עמו ישראל בשלום. ביז סו) די אבצעהן ברכות פון שמונה עשרה פון מנחה. סז) די ברכה המעריב ערבים. סח) די ברכה אוהב עמו. סט) די ברכה גאל ישראל. ע) די ברכה שומר עמו עא) די ברכה המלך בכבודו תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד. עב) ביז צ) די אבצעהן ברכות פון שמונה עשרה פון מעריב און צוויי מאָל עסט מען יעדען טאָג, און ביי יעדען עסען זאָגט מען פינף ברכות, אין ברכת המפיל איז אינאיינעם הונדערט ברכות, וואָס יעדער מענטש איז דאָס מחויב צו זאָגען יעדען טאָג מיט הערצליבע כוונה, און מיט אַ געזעצטען געוויסען און מיט פולע געדאַנקען, און מיט קלאָרע לעפּצען:

לא. **כי**. דען בעטראַכט נאָר אַ ביישפּיעל, די וועלט פיהרט זיך ווען איינער האָט דיר געבאָרגט דיין פעלד אויף פּעחט, אויף'ן בעדינגונג צו געבען איהם יעהרליך צוואַנציג קערך אָדער דרייסיג קערך, וועסטו דאָך איהם בעצאָהלען פון אַלץ, דען אויב דו וועסט איהם נישט צאָהלען וועט ער דאָס פעלד פון דיר צו נעמען, און ער וועט איהר אַוועק געבען אַן׳אַנדערען, אַזוי אויך דאָ, דער בעשעפער האָט דיר געגעבען אַ נשמה אַז דו זאָלסט איהם בענטשען און לויבען, וועהניגסטענס הונדערט ברכות יעדען טאָג, און אויב דו וועסט עפּעס פון זיי פאַרפעהלען, וועלין דיר פעלין טעג, דען דאָס איז אַ מדה אַנטקעגען אַ מדה:

לב. **ולא**. און נישט דעם אייבערשטען איז נוצליך דיינע ברכות און די לויבונג פון אַ פּראַסטען מענטש, וואָס ער איז נאָר פלייש און בלוט, וויל ער האָט דאָך מלאכים וואָס הייסען שרפים

כפר חסידים תגינא

מאהבת אבותיך אברהם יצחק ויעקב שבטחו בו והלכו בדרכיו. (מג) ולא מצדקתך ומיושר לבבך. אך מצדקת אבותיך בחר בזרעם אחריהם כיום הזה ובחר בנו להלל ולשבח שמו הגדול והנכבד ברוך הוא וברוך שמו.

לג. **לכך** קבל עול מלכותו עליך ותן יראתו על פניך ושב לפניו באימה וברעדה ובחיל וברתת ובפחד וביראה ובל תספר עניינים אחרים ובשום ענין אל תדבר מן ברוך שאמר עד אחר תפלת י״ח ובשעת קריאת ספר התורה. ואם תשב אצל אדם שדעתו לדבר עמך תפנה עצמך ממנו, וכי יברכך לא תענגו לו. אבל במקומות אחרים כגון בעת שתאמר תהלים או בעת שהחזן מתפלל י״ח ברכות אם ידבר אדם עמך שלא תוכל לאשתמוטי מניה אם לא תענה ענהו בשפה רפה ובכובד ראש בקיצור על הן הן ועל לאו לאו אך אל יטילו מן החזן.

לד. (מד) **להזהר** שלא תענה אמן יתומה בשביל שלא יהיו בניך יתומים. ס״ר תתנהג בתפלתך בכל הסדר שתמצא בספר חיי עולם. ואל תגרע ממנו. אך תוסיף עליו בהגה וכהגה, ויוסיפו לך שנות חיים ועושר וכבוד אמן.

והתפילין

מראה מקומות

[מג] דברים ט: [מד] ברכות יז ותוספתא מגילה פג סוטה לט:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרנונג

שרפים וחיות ואופנים טויזענטיר אין צענער טויזנטיר גאר אהן איין צאל ומספר ווי עם שטייט אין די גמרא חגיגה פרק ·אין דורשין· גאר אין דיר האט דער אויבערשטער ערוויילט, צו שטיין פאר אים, און דינען אים, נאר דורך דיינע ליעבע עלטערין: אברהם, יצחק ויעקב, וואס זיי האבען זיך אין עהם פער זיכערט אין זייערע געגאנגען אין זיינע וועגען, און נישט צוליב זיין פרומקייט. און צוליב דיין ערליך הארץ. נור צוליב די פרומקייט. פון דיינע עלטערין האט ער ערוויילט אין זייערע קינדער נאך זיי, ביז היינטיקען טאג. און האט ערוויילט אין אונז, צו לויבען און ריהמען זיין גרויסען און הייליגן נאמען ב״ה וב״ש.

לג דערום נעם אוף זיך דעם יאך, פון זיין הייליגע מלוכה, און זיין פארכט זאל זיין אוף דיין פנים, און זיץ פאר עהם מיט גרויס פארכט און מורא, דו זאלסט נישט ריידען פון קיין זאך, פון ברוך שאמר ביז נאך שמונה עשרה און אין דער צייט ווען מען לייענט אין דער תורה, ווען דו וועסט זיך זעצען נעבען איינעם, וואס זיין וואונש וועט זיין צו ריידען מיט דיר. זאלסט דו זיך אויסמיידען פון אים, און ווען ער וועט דיך בעגריסען, זאלסט צו עם נישט רעכט ענטווערען, נור דיינע אויערען זאלסט דו נישט אפנייגען פון חזן,

לד. היט זיך אפ נישט צו ענטווערין איין אומזיסטע אמן כדי דיינע קינדער זאלין נישט בלייבען

קיין

ספר חסידים תנינא

לה. **והתפילין** אל יהיו רפויות בירך כי (מה) כך אמרו חכמים קרקפתא דלא מנח תפילין שיורד לגהנם ואינו עולה. ועוד (מו) אמחז"ל כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר על עצמו והוא מביא השבט להכות עצמו.

לו: **והא** דאמרינן (מז) בפ' במה טומנין, תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים היינו דוקא שלא לישן ולהפיח בהם. ועוד, בימים הראשונים שהיו נושאים את התפילין כל היום. לפיכך היו צריכין נטירותא יתירתא. אבל עכשיו שאין רגילות להניחן אלא בשעת תפלה כל אדם יוכל להזהר בהן שעה אחת. [ועוד ילמד כל אדם מראיית רבינו משה שהביא בספר המצות. שכל אדם לא יירא מליגע ולתפוש בס"ת כולה ולקרות בה. כ"ש תפילין שהן רק פרשה אחת מן התורה. ועוד שהן מחופין בעור].

אך

מראה מקומות

[מה] ר"ה יז ע"א: [מו] ברכות יד סוף ע"ב: [מז] שבת מט:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

קיין יונגע יתומים, רחמנא ליצלן דו זאלסט זיך שטענדיק פירען אין דיין תפלה, מיט דעם סדר וואס דו וועסט געפינען אין ספר "חיי עולם" און דו זאלסט נישט מינערען פון דעם סדר, נור זאלסט צוגעבען אויף דעם סדר נאך זאכען, און עס וועט דיר געמערט ווערען יארען פון לעבען, רייכטום און כבוד אמן

לה. **תפילין** זאלין נישט זיין גרינג ביי דיר ווארום אזוי האבין די חכמים געזאגט, איין קאפ וואס האט נישט געלייגט קיין תפילין, וועט נידערן אין גהינם, און וועט קיין מאהל נישט אויפגיין און נאך האבין די חכמים געזאגט, דער וואס לייגט ק"ש אהן תפילין, איז אזוי ווי ער זאגט פאלש עדות אויף זיך און ער ברייננט אויף זיך דעם ריט צו שלאגין זיך זעלבסט

לו **אין** דאס וואס עס ווערט גיברענגט במסכת שבת פרק במה טומנין דף מ"ט אז תפילין מוזין האבין איין ריינעם גוף, אזוי ווי "אלישע בעל כנפים" דהיינו נישט צו שלאפען אין זיי און נישט לאזען פון זיך איין שווערען געריך, ווען ער גייט אין די תפילין, ווייל פארצייטין פלעגט מען טראגין תפילין איין גאנצין טאג, האט מען געדארפט האבין מער היטונג, אבער יעצט אז מען גייט מער נישט אין תפילין, נור אין די צייט פון תפילה דערום קען יעדער מענש זיך אפהיטען מיט נקיות איין שטונדע אין אויך קען יעדער מענש זיך אפלערנען פון אונזער רבין משהן, וואס ווערט געבראכט אין ספר המצות, דאס יעדער מענש דארף נישט מורא האבין אנצורירען און אנצונעמען, און איין ספר תורה אין לייענען אין איר, איז דאך תפילין אווארע וואס זיי זיינען מער נישט ווי איין פרשה פון דער תורה און ווען זיי זיינען נאך באדעקט מיט דיא פתים:

אין

ספר חסידים תנינא

לז. **אך** המניחן יזהר בהן להניחן באימה וביראה כתקנן. ובל יהפוך רצועותיהן הלבן לחוץ וזכור אותו חכם במסכת מועד קטן (מח) דאתהפך ליה רצועה ויתיב ארבעין יומין בתענית.

לח. **ואל** תדבר בין תפילין של יד לשל ראש, כי על עבירה זו היה חוזר עליה מעורכי המלחמה (מט) כדאיתא במסכת סוטה.

לט. **ואני** זה כמה ימים תמהתי על עצמי ונפלאתי פליאה נשגבה היאך אומר תהלים מבחוץ [היינו בע"פ] הא אמרינן במס' גטין ס' ע"ב [ובכמה מקומות בתלמוד] דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה. [ע"כ תתנהג ליקח סידור בפניך ותאמר ק"ש בתוך הסידור ואם תחמור לעשות כן תעלה מעלה מעלה לשם ולתהלה אמן] (ויהי בשנת הארבעים ושתים לא יכלתי להתאפק, ושאלתי את פי דודי מורי הרד"ד חיים שיחי' והשיבני הא לא תיקשי לך מידי דהא אומרים אפי' ק"ש בעל פה. אלא ודאי כל דבר הרגיל לאומרו תדיר ושגור בפי כל לא שייך בזה למימר דבר שבכתב אי אתה רשאי לאומרו בעל פה. ואמרתי לפניו מה תירצת בזה על הראשונים אנו בושין כ"ש על האחרון. אבל דודי מורי הר"ר אשר שיחי' השיב לי דלא אמרינן דברים שבכתב אי אתה רשאי לומר בעל פה אלא למוציא אחרים ידי חובתה אבל יחיד לא. ולכך אומרים ק"ש בלחש כל אחד בפני עצמו יותר משאר התפלה. ומטעם זה שותק שליח צבור כשמגיע לפסוק אחד כגון ה' ימלוך לעולם ועד. מי כמוכה וגו' והקהל אומר בלחש. ואף על תירוצו קשיא לי מהא דאמרינן בכמה מקומות בתלמוד (נ) כדמתרגם

מראה מקומות

[מח] שבת כח: [מט] מד: (נ) ב"ק ג': תוס' ד"ה כדמתרגם

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

לז **אין** דער וואס לייגט תפילין, זאל זיך היטען זיי צו לייגין מיט פארכט און ציטעריש ווי עס בעדארף צו זיין ער זאל נישט אומקערען די ווייסע זייט פון די רצועות דרויסען אין געדענק יענעם חכם אין מסכת "מועד קטן" דף כ"ה וואס בא עהם האט זיך די רצועה אומגעקערט פין רעכטס אויף לינקס איז ער געזעסין פערציג טעג און האט געפאסט

לח **אין** זאלסט נישט ריידין צווישען לייגען די תפילה של יד און של ראש ווארום אויף די זינד פלייגט מען אומקערין פון די מלחמה די וואס יודין האבין גיהאט מיט דיא גוים וואס מען האט גידארפין נאר צדיקים ווי עס ווערט געבראכט אין מסכת סוטה דף מ"ד.

לט **אין** עס איז שוין פיעל צייט ווי איך וואונדער מיך אויף זיך אליין, און איך ווער ערשטוינט אויסערגעווייגליך, ווי אזוי זאג איך תהלים אויסענווייניג ווארים עס ווערט געזאגט אין מס' גיטין דף ס' אז תורה שבכתב איז נישט ערלויבט צו לערנין אויסענווייניג האב איך געפרעגט

ספר חסידים תנינא

כדמתרגם רב יוסף ופירש רבינו יצחק שרב יוסף היה אומר בלשון תרגום בשביל שהיה סגי נהור ודברים שבכתב אתה אסור לאומרם בעל פה אלמא אע״ג דלא להוציא אחרים הוה אסור. ואע״ג דאידחי האי פירוש היינו דוקא היכא דלא אפשר משום (נח) עת לעשות לה׳ וגו׳ אבל הכא אפשר ואפשר שכל אחד יקח סדר תפילות לפניו. ומיהו נראה לי קצת סמך לדברי דודי הר״ר אשר שיחי׳ מהא דגרסינן בפ׳ בתרא דתענית דף כ״ח ע״א גבי פ־שיות של מעמדות אמר ר׳ יוסי וכי היאך יחיד יוכל לקרותן בצבור בעל פה אלא כל אחד קורא לעצמו בעל פה,

ואם

מראה מקומות

(נח) תהלים קיט:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

געפרענט מיין פעטער, מיין רבין הר״ר חיים זאל לעבין, האט ער מיר געענטווערט, דאס עס זאל מיר נישט זיין שווער דאס וואס מען זאגט אפילו ק״ש אויסעניווייניג ווייל, געוויס יעדען זאך, וואס מען איז געווינט שטענדיק צו זאגין, אין אלע זאגען עס קעהר נישט אויף דעם דער איסור פין נישט צו זאגין אויסענווייניג האב איך עס געזאגט וואס האסט דו פערענטווערט מיט דעם אויף די ערשטע פראגע פין דעם תהלים ווארין קריאת שמע איז אוך נישט ריכטיג אבער מיין פעטער, מיין רבי הר״ר אשר זאל לעבין, האט מיר געענטווערט, דאס וואס מיר זאגין דאס דברים שבכתב טאר מען נישט זאגין אויסענווייניג, איז נור פטרין איין צווייטן זיין חוב, אבער איין יחיד פאר זיך מעג, אין דערום זאגט מען ק״ש שטילערהייט, יעדערער פאר זיך מער ווי די איבעריקע תפילה, אין צוליעב די אורזאכע שווייגט דער חזן, ווען ער קומט צום פסוק אזוי ווי, ה׳ ימלוך לעולם ועד, מי כמוך וגו׳, אין דער קהל זאגט שטילערהייט, אין אויך אויף זיין אנטוואָרט איז מיר אויך שווער, וואס עס ווערט געבראכט אין פיעלערטער אין תלמיד, אזוי ווי רב יוסף דער מתרגם האט רבינו יצחק מפרש געווען, דאס רב יוסף פלעגט זאגען אין תרגום לשון, ווייל ער איז געווען בלינד, און דברים שבכתב טאר מען נישט זאגען אויסענווייניג, זעהען מיר דאך דאס אפילו נישט צו מוציא זיין יענעם, איז אויך אסור אין זאגאר ער האט מדחה געווען דעם פירוש, דאס איז דווקא, ווען עס איז אנדערש אוממעגליך, איז צוליב עת לעשות לה׳ וגו׳ אבער דא איז דאך אפשר, דאס יעדער איינער זאל נעמען איין סדור תפילות פאר זיך, פין דעסטוועגין האב איך אויפצווייזען איין סמך צו די ווערטער פין מיין פעטער הר״ר אשר זאל לעבין פין דאס וואס מיר לערנין אין פרק בתרא דתענית וועגין די פרשיות פין מעמדות, האט ר׳ יוסי געזאגט ווי אזוי קען איין יחיד זיי לייענען בציבור אויסענווייניג, עס איז דאך דברים שבכתב נור יעדער לייענט אויסענווייניג פאר זיך ועלבסט,

דאס

ואם תחמוד לעשות מעלה תעלה מעלה מעלה. תהיה תוך עם סגולה. לשם ותהלה. קצין תהיה כי לך מושלה. אמן אמן סלה.]

מ. **ואתה** בני שמע בקולי איעצך ואורך הדרך הטוב אשר תלך בה ימי חיי הבלך ואל תט ממנו ימין ושמאל. ואל תשים עצמך כבהמה אך תשים בלבך ורוחך ועסקיך ולהפש ולפשפש תדיר במעשיך (נב) להרחיק מן הביעור ומן הדומה לביעור. אז אחרים ילמדו ממעשיך. ואם לא תחוש להיות בעל נפש. נמצאת חוטא ומחטיא ח״ו.

מא. **תזרז** לרוץ לדבר מצוה ולא ח״ו לדבר עבירה. והוי צנוע בשכיבה ובקימה בישיבה ובהליכה. (נג) ובאוכל שלא תאכל שום ובצל תחילה מראשו אלא מעליו. (נד) ואל תתיר חגורתך לאחר אכילה רק קודם אכילה (נה) ואל תסמוך הקערה בפת. (נו) ואל תאכל שום דבר בשוק אפילו לגסות הפרי בעת תקנהו על השוק. (נז) ובן תהי׳ צנוע בשתיה שלא תהא בלע וגרגרן. ותקיים כל

מראה מקומות

(נב) חולין מ״ד תוספתא פ״ב: (נג) ביצה כ״ה דרך ארץ פ״ו (נד) שבת ט׳ (נה) נדרים נ׳: (נו) קידושין מ: (נז) מס׳ ד״א פ״ו:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

און אויב דו געלוסט צו טאָן אויסגעצייכענטס, וועסט דו נתעלה ווערען זייער הויך דיא וועסט זיין צו איין סגולה, צו ליוב, און צו איין נאָמען, איין האַר וועסט דו זיין און צו דיר וועט זיין דאָס געוועלטיקייט אמן אמן סלה:

מ **און** דו מיין זון הער צו מיין שטימע, איך וועל דיר ראַטהען און וועל דיר בעלייכטען דעם גוטען וועג אויף וועלכען דו זאָלסט גיין אַלע טעג פון דיין לעבין און זאָלסט נישט אָפּנייגין פון דעם וועג רעכטס אָדער לינקס מאַך זיך נישט זלעבסט פאַר איין בהמה נור דו זאָלסט בעשליסען אין דיין האַרצין אין דיין ווילען אין אַלע דיינע פערהאַנדלונגען נאָך צווזבען אין דיינע מעשים צודערווייטערין זיך פון שלעכטעס און אומווירדיגס און דאָס גלייכען דעמאָלט וועלין זיך אַנדערע אויך לערנין פון דיינע גוטע מעשים, און אויב עס וועט דיר נישט קימערען צו ווערען איין ערליכער אזוי ווערסט דו געפינען איין זינדיקער און מאַכין אַנדערע זינדיקין חיו

מא דו זאָלסט זיך איילען צו לופען צו איין דבר מצוה אבער נישט צו קיין עבירה זיי אַ צנוע ווען דו לייגסט זיך שלאָפען און ווען דו שטייסט אויף פון שלאָפען אויך אין דיין זיצען און גיין, ווען דו עסט זאָלסט דו נישט פרעסען דו זאָלסט נישט אינטערשפּאַרען דיין טעלער מיט ברוט, דו זאָלסט קיין זאַך נישט עסען אויף די גאַס אַפילו נישט פערזוכען קיין פרי אויף די גאַס ווען דו קופסט און אויך זאָלסט דו זיין אַ צנוע אין דיין טרינקען דו זאָלסט נישט זיין קיין זויפער

ספר חסידים תנינא

כל מה שתמצא במס׳ דרך ארץ, ובכל הספרים שתוכל כי אז יתקדש שם יוצרך על ידך. (נח) כאמרם ראו מה טוב ומה נעים פלוני שלמד תורה. כמה נאים מעשיו ומתוקנים ענייניו הלואי תהי אהריתנו כמוהו.

מב. **ואל** תגרום שאם תוכיח שום אדם עבור מעשה מכוער (נט) שיוכל לומר קשט עצמך ואחר כך קשט אחריב. אך תקיים תחילה הכל (ס) ותנקה מהשם ומישראל.

מג) **וכל** מה שתעשה תהא מחשבותיך לשם שמים. [סא] כגון כשתאכל תחשוב בלבך שאתה אוכל בשביל שתבריא ותתחזק לעסיק בתורה ובשביל שתשלים חובתך המאה ברכות.

מד. **כשתלך** לישן תהא כונתך שתישן בשביל שתהיה צלול לאחר שנתך לעסוק בתורה. והכי איתא בבראשית רבה גבי וירא אלהים כי טוב.

כשתשמש

מראה מקומות

(נח) יומא פ״ו : (נט) סנהדרין י״ח : (ס) במדבר ל״ב : (סא) רמב״ם הלכות דעות :

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

זויפער און דו זאָלסט מקיים זיין אַלעֶם וואָס דו וועסט לערנען אין מסכת דרך ארץ, און אין אַלעֶ ספרים וואו דו קענסט, דעמאָלט וועט געהייליגט ווערען דער נאָמען פון השי״ת דורך דיר, ווי די חז״ל זאָגין, זעט ווי שיין און זיס יענער וועלכע האָט געלערענט תורה, ווי שיין זיינען זיינע מעשים און ווי פערריכט זיינען זיינע זאַכען הלואי זאל זיין אונזער סוף אזוי ווי זיינער

מב **און** דו זאָלסט נישט גורם זיין דאָס ווען דו וועסט אימיצען זאָגין שטראָף רייד וועגין נישט קיין שיינע זאַך, דאָס ער זאל דיר נישט קענען זאָגין פערראכט זיך פריער אַליין און דער נאָך וועסט דו דעם צווייטען פעראַכטין נור פריער זיי מקיים אַלעֶם אַליין און מאַך זיך ריין פאַר השי״ת און פאַר דעם כלל ישראל.

מג **אין** אַלעֶם וואָס דו וועסט טאָן זאָלין זיין דיינע געדאַנקען לשם שמים דהיינו ווען דו עסט זאָלסט דו טראַכטין אין דיין הארצן דאָס דו עסט צוליב דיין געזונדהייט אַז דו זאָלסט זיין שטאַרק צו לערנען תורה אין צוליב דעם חוב פין די הונדערט ברכות וואָס דו ביסט מחויב צו זאָגין אַלע טאָג.

כד **ווען** דו גייסט שלאָפען זאָל זיין דיין ווילען צו שראָפען נור צוליב דאָס אויסרוהען זיך דיין מוח זאל זיין קלאָהר נאָך דיין שלאָף צו קענען לערנען תורה, און אזוי ווערט געבראַכט אין מדרש בראשית רבה אויף דעם ״פסוק וירא אלקים כי טוב״ און אין דער צייט פין דיין ענה זאָלסט דו נישט טראַכטין צוליב דיין פערגניגען נור זאָלסט טראַכטען צו מקיים זיין דעם געבאָט פין השי״ת וואָס ער האָט פערזאָגט פרו ורבו

און

ספר חסידים תנינא

כשתשמש מטתך אל תתכוין להנאות גופך. אלא תחשוב לקיים מצות בוראך שצוה על פריה ורביה.

מה. **ואם** אשתך מעוברת תהא מחשבותיך שיהא לך בן שיהיה מלובן ומזורז וחזק לעסוק בתורת השם. וכן תמצא גבי בת שבע כמו שפירש רש"י בסוף משלי.

מו. **ובעת** תכנס לבית הכסא תחשוב שאתה עושה בשביל לטהר עצמך שלא יהא גופך מלא גלל בעת תפילתך או בעת שתעסוק בתורה. ועוד [סב] שלא תעבור הלאו דבל תשקצו את נפשותיכם.

מז. **אם** קנית סנדלים לרגליך שקורין הול"ט שוי"ה בלשונינו יהא כוונתך שלא תטנף רגליך שיהו מנוקים בבואך לבית התפלה לקיים מה שאמר שלמה [סג] שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים. [ופעם אחת בא הר"ר נהליף לקובלצינה ושמעתי מפיו [סד] אל תבואני רגל גאוה. אלו הסנדלים. ויד רשעים אל תנידני אלו בתי ידים].

מח. **אם** יש לך טלית תתקנהו במעיל נאה לשם קונך לקיים מה שנאמר זה אלי ואנוהו. התנאה לפניו במצות ולא לשם גסות וה"ה לכל המצות, [סה] כגון שתעשה

מראה מקומות

(סב) מכות ט"ז: (ס"ג) קהלת ד': (סד) תהלים ל"ו: (סה) רמז בגי' ברכות כ"ח מן הפסוק עשה לך סרף:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

מה **און** אויב דיין פרו, איז מעוברת זאָלען זיין דיינע געדאַנקען דאָס דו זאָלסט האָבען איין זון דאָס ער זאָל זיין קלאָר און איילינ און שטאַרק צו לערנען די תורה פון השי"ת, און אַזוי געפינט מען בא בת שבע אַזוי ווי רש"י איז מפרש אין סוף משלי.

מו **בבית** הכסא זאָלסט דו טראַכטען דאָס טוסט עס צוליב מאַכען זיך ריין, דיין גוף זאָל נישט זיין פיל מיט שמוץ אין דער צייט ווען דו ביזט מתפלל אדער ווען דו לערינסט תורה, און אויך צוליעב נישט עובר זיין איין לאו פון בל תשקצו את נפשותיכם:

מז). **ווען** דו קופסט זיך שיך פאַר דיינע פיס זאָל זיין דיין ווילען דאָס דו זאָלסט נישט איינריכטען דיינע פיס און זאָלין זיין ריין ווען דו קומסט אין בית התפילה צו מקיים זיין וואָס שלמה האָט געזאָגט היט דיינע פיס ווען דו גייסט אין דעם הויז פון השי"ת און איין מאָל איז געקומען הר"ר נהליף לקובלציגא און איך האָב געהערט פון זיין מויל, אל תבואני רגל גאוה מיינט דער פסוק אַז דאָס זיינען די שיך, ויד רשעים אל תנידני מיינט דער פסוק אַז דאָס זיינען די הענדשקעס:

מח). **אויב** דו האָסט איין טלית בעשיין אים מיט איין שיינע אויבער מאַנטעל צוליב דעם אויבערשטענם וועגין צו מקיים זיין וואָס שטייט אין פסוק זה אלי ואנוהו. דו זאָלסט זייך

שתעשה נרות חנוכה גדולים ונאים ויפים, ציצית נאה, אתרוג נאה, לולב נאה, סוכה נאה, ותעטרה בסדינין המצויירים ותלה בה כל מיני פירות שתוכל למצוא. והכל תעשה לשם שמים ומאהבה ולא על מנת לקבל מנה ופרס. ומצוה גוררת מצוה. ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת ותן חלקנו עמהם.

מט. **מספר** האותיות של אתרוג עולה בגימטריא שש מאות ועשרה עם השלשה מצות הדס לולב וערבה עולה בגימטריא שש מאות ושלשה עשר ממש נגד מנין השני מאות ושמנה וארבעים מצות עשה שבתורה ושלשה מאות וחמשה וששים לא תעשה שסך כולם הוא שש מאות ושלש עשרה שהם הם התרי"ג מצות שבתורה הקדושה לכן אל יהא מצות אתרוג קלה בעיניך חס ושלום כי היא שקולה נגד כל התרי"ג מצות.

נ. **פעם** א' הי' יוקר באתרוגים וע"ז דרש הרב בשבת תשובה. שהיקרות בא לעולם מפני העבירות שעושים הבעלי בתים ההולכים בשרירות לבם ועושים כמנהגם בלא שאלת חכם ואומרים מנהג אבותיהם בידיהם ולא מקיימים הפסוק (סו) שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. ואחת

מדאה מקומות

(סו) דברים ל"ב:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרנונג

זיך צירין פאר אים אין מצות אין נישט צוליב גרויסקייט און דאס וועלכע איז געזאגט געווארען אויף אלע מצות דהיינו זאלסט זיך מאכען חנוכה ליכט גרויסע, אין שיינע ציצית, איין שיינעם אתרוג איין שיינעם לולב איין שיינע סוכה אין, דו זאלסט איר בעצירען מיט שיינע ליילעכער וועלכער זיינען אויסגעמאלען אין דו זאלסט אין איר אויסהיינגען אלערליי סארטין פריכטע וועלכע דו קענסט נור געפינען, און אלעס זאלסט דו טאן צוליב השי"ת וועגין אין מחמת זיין ליבשאפט און נישט אויף דעם בעדונג צו בעקומען שכר דאפיר אזוי ווי עס שטייט אין מסכת אבות פרק ראשון אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס אלא הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא על וכו' אין איין מצוה יאגט נאך די צווייטע מצוה, און גיב איין גוטען לוין צו די אלע וועלכע פערזיכערן זיך אויף דיין נאמען מיטן אמת און גיב אונזער חלק מיט זיי צוזאמען:

מט). **אתרוג** באטרעפט דרייא הינדערט מיט צעהן אין מיט די דריי מינים וו, לולב ערבה והדס איז בגימטריא תרי"ג זעקס הונדערט מיט דרייצען און עס זאל נישט זיין גרינג אין דיינע אויגען די מצוה פין אתרוג וואס בעטרעפט נעגין תרי"ג מצות:

נ' **פעם** איין מאל האט זיך געמאכט דאס עס איז גיוועזן זייער א גרויס טייערונג אין אתרוגים אויף דעם

כפר חסידים תנינא

ואחת מאלף אספר כגון עתה אחר הסוכות המה נתנו על ידי דורון כמנחת חטין האתרוגים שברכו וקדשו עליו כלימי החג האסיף. ושלחו לעכו"ם, ועל זה נאמר נתנו הטהורים לטמאים ומזלזלים במצוה. וכן לא יעשה כי אפילו הערבה וההושענות מניחים בבתי כנסיות ולהניח עד זמן לאפות מצות פסח להאיר בהסקת התנור לקיים מצוה גוררת מצוה וזה מביא מצותו וקדושתו לעכו"ם ונמצא מצוה גוררת עבירה שיש לחוש שהעכו"ם מטפל בו ואתא חילול השם מזה כי כל דבר שעושין מכמנה מצוה חל קדושה עליו כגון רצועות וגידין מתפילין או ציצית אפי' לאחר שפסלו ועוברים צריכים לגניזה ואותה עבירה שעושים עם האתרוגים גורמתה מכשול היאך דלא יכולנו לקיים המצוה בזמנה (סז) כי כל

מראה מקומות

(סז) סנהדרין כ׳ שבועות מ״ל:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרנונג

דעם האט געדעט דער רב אין שבת תשובה דאס דער מאנגעל אין טייערקייט קומט אויף דער וועלט צוליעב די עבירות וואס די בעלי בתים טוען וועלכע גייען נאך זייערע הערצער און טוען אלעס נאך זייערע געוויינהייטען און אין אנפראג דעם חכם. און עם ווערט געזאגט אויף זיי דאס געוויינהייט און פירונג פון זייערע עלטערין איז ביי זיי און די הענט און זיי זיינען נישט מקיים דעם פסוק, פרעג דיין פאטער וועט ער דיר זאגן דיין זיידען וועט ער דיר ערקלערין, און איינם פון טויזענד וועל איך דיר דערציילען אזוי ווי יעצט נאך סוכות האבין זיי געגעבן דורך איין געשאנק אזוי ווי איין מתנה פון גלאט ווייץ די אתרוגים אויף וועלכע מען האט געבענטשט און געהעליגט אויף דעם גאנצן סוכות און מען האט געשיקט עם די גוים און אויף דעם איז געזאגט געווארען זיי האבען געגעבין די ריינע צו די נישט קיינע ריינע און זיי נידערשאצען און פערמיאוסען און די מצוה און אזוי טאר נישט געטאן ווערען, ווארום זאגאר די ערבה און די הושענות לאזט מען איבער און די שולען און זיי ליגען דארט ביז וואנען עם קומט די צייט פון באקען מצות אויף פסח אויף צו אינטער הייצען דעם אייוועז צו מקיים זיין דאס איין מצוה יאגט נאך די צווייטער מצוה, וזה דער ברייגנט זיין מצוה און זיין היילינגטהום צו איין אימווירדיגען אדער איין עבירה און עס קומט אוים דאס איין מצוה יאגט נאך איין עבירה ווארום עס איז דאך זיכער צו ערווארטען דאס דער גוי זאל עם בענוצען פאר עפים איין אומווירדיגעם און עם וועט גאר זיין פאר איין פערשוועכונג חלילה וחס ווארים יעדער זאך וואס מען מאכט דערפון איין מצוה רוהט דאך קדושה אויף דעם אזוי ווי רצועות און אדערן פון תפילין אדער ציצית זאגאר נאך זייער פסול ווערען מוז מען פערבעהאלטין, און יענע עבירה וואס מען טוט מיט די אתרוגים פעראורזאכט די שטרויכלונג דאס מען זאל נישט קענען מקיים זיין

ספר חסידים תנינא

כל ישראל ערבים זה בזה ואיש אחד יחטא ועל כל העם יקצוף. לכן אשרי האיש אשר לא הלך וכו׳ רק תוכל לעשות מן האתרוגים מעשה מרקחת ולכבד עמו הלומדים תורה ולתת ממנה לאנשי אמת אנשי חיל לסעודת מצוה ולברך עליו כהלכתן. (סח) ולכבד עם המצות השם מהונך וגו׳.

נא. **ואני** הפעוט פעם אחת שאלתי דודי מהר״ר אשר שיחי׳ היאך אנו אומרים בסדר קדושה יהי רצון שנשמור חוקיך בעולם הזה כדי שנזכה ונחיה ונראה ונירש טובה וברכה לימות המשיח ולחיי העולם הבא והלא אין לך שימוש לקבל פרס גדול מזה. והשיב לי אני איני אומר כן אלא ונזכה ונחיה הכל בלשון בקשה ותפלה. שוב אמר לי דודי הר״ר חיים שיחי׳ כי אינו קרוי שימוש בשביל קבלת פרס אלא כשתהא טועה על הראשונים כאדם המתחרט לפירע כשלא עושה רצונו אבל הכא לא.

נב. **בני** חשוק נפשך מכל אשר אמרתי אליך ואל תמאס במוסרי ואל תקוץ בתוכחות כי

מראה מקומות

(סח) משלי ג׳:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

זיין די מצוה אין איר צייט ווארום אלע אידען זיינען פעראנטווארטליך איינער פארן צווייטען אין איין מענש זינדיגט און אויף דעם גאנצין פאלק טוט ער חלילה צערענען דעריבער איז ווייל דעם יעניגען וואס טועהט גוטס א.ז.וו. נור די קענסט מאכין פין די אתרוגים איין עסענואך איין איינגעמאכץ און ערליך האלטין מיט דעם די וואס לערנען תורה און צו געבין פין דעם די מענשען וואס גייען אין גלייכען וועג די גאטס פארכטיגע פאר איין סעודת מצוה און מען זאל דערנאך בענטשין אויף דעם ווי עס בעדארף צו זיין און צו ערליך האלטין השי״ת פין דיין פערמעגן:

נ״א **אין** איך דער קלענסטער האב איין מאל געפרעגט מיין פעטער הרב מהר״ר אשר זאל לעבען דאס ווי אזוי זאגען מיר אין דעם סדר קדושה עס זאל זיין דער ווילען פין דיר דאס מיר זאלין היטען דיינע מצות אויף די וועלט כדי מיר זאלין קענען ארבען אין לעבען און זא ווייטער עס איז דאך נישט פערהאנדען קיין גרעסערע דינסט צו השי״ת נאר נישט אויף תנאי צו נעמין דער פאר שכר נאר צו טוען א נחת רוח דעם הייליגען באשעפער האן בעזיגג אויף דעם האט ער מיר געענטווערט איך זאג נישט כדי צו נעמען שכר נור דאס וואס איך זאג מיר זאלין זוכה זיין און לעבען זאג איך מיט איין געבעט און תפילה:

ג״ב **מיין** זין דיין זעלע זאל געלוסטין פין אלעם וואס איך האב דיר געזאגט און זאלסט נישט פארמיאוסען מיינע שטראף רייד און נישט פאר אומווירדיגען און מיין איבער

צייגונג

ספר חסידים תנינא

(סט) כי באשר ייסר איש את בנו אנכי מיסרך. ומורך מסילה הסלולה ונתיב יושר ואורח אמת. ואף אתה הרחב את פיך והט אזניך ופתח לבך וכליותיך לנצור דברי. ולהמתיקם על חיכך בצוף נופת ולענדם על גרגרותיך בענק זהב ורביד פז. הראשונות הנה באו וחדשות אני מגיד ואשמיעך קול תלונתי מדברים רבים הנלבדים ונוקשים בהם בני אדם.

נג. **ואתה** בני שים פניך לעמוד על נפשך (ע) פן תשכח את הדברים אשר אני דובר אליך אך יהיה תמיד על לשונך ולא יסורו מלבבך כל ימי חייך ומלבד דברים האלה תוסיף לקח בכל יום ויום לחשוב מחשבות ומזימות וערמות לידאת השם ועבודתו ותהיה רגיל לעיין בדבר חיי העולם. ובספר החסידות לרבינו יהודה החסיד ותעשה יותר מלימודך ותוסיף על שמועתך ותקיים כל הדברים הנמצאים כיתובים

מראה מקומות

(סט) דברים ח׳: (ע) סס ד׳:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגע

ציינונג, ווארום אזוי ווי איין מענש שטראפט זיין קינד אזוי שטראף איך דיר און איך ווייז דיר דעם אויסגעטראטענעם און דעם גלייכען שטעג און דעם אמתן גיינג און אויך עפען דיין מויל נייג דיין אויער און עפען דיין הארץ מיט דיינע נירען צו היטען מיינע רייד, און מאך זיי זיס צו דיין גומען אזוי ווי דאס גרעסטע זיסקייטען און בינד זיי אן אויף דיין האלדז אזוי ווי איין גאלדענעם שנור און איין גין גאלדענעם קייט די ערשטע זאכען זיינען שוין געקומען און די נייע זאכען וועל איך דיר זאגען און וועל דיר מאכען צו הערען דאס שטימע פון מיין קריג פון פילע זאכען וואס מענשען ווערען געצוואונגען און געשטרויכעלט אין זיי:

נג **און** דו מיין זון נייג דיין פנים צו באשיצין דיין נפש ווארום טאמער וועסט דו פערגעסן וואס איך רייד צו דיר נור שטענדיק זאלין זיי זיין אויף דיין צונג און זאלען נישט אפקערין פון דיין הארצען דיין גאנצען לעבען און אויסער דיזע רייד זאלסט מערין בערשטאנד יעדען טאג צו טראכטין געדאנקען און ראטהען מיט תחבולות צו מורא האבין פאר השי״ת און זיין דינסט און זאלסט זיך געוויינען אריינצוטראכטין וועגין דאס אייביק לעבען. און אין ספר חסידות פון רבינו יהודה החסיד זכרונו לברכה און זאלסט טהון מער פון דיין לערנען און זאלסט מערין פון דעם וואס דו הערסט און זאלסט מקיים זיין אלע זאכען וואס ווערין געפונען געשריבען אומעטום און מיט זיי וועסט דו לעבין און דו וועסט בעגליקען און דו וועסט ארבען די וועלט מיט יענע וועלט ווארום דו וועסט טאן אלעם וואס איז גוט אין די אויגען פון השי״ת אמן סלה.

ספר חסידים תנינא

כתוכים בכל מקום וכהם תחיה ותצליח ויירשת העולם הזה והעולם הבא כי תעשה הטוב בעיני ה׳ אלהיך אמן סלה.

נד **מאוד** הזהר בכל כוחך (עא) מלישב בגילוי הראש שעה אחת כי כל מי שיושב בגילוי הראש אין לו יראת מלכות של מעלה. כי אפילו החיות מכסות פניהן וכל אשר להן מפני היראה והקב״ה מלא כל העולם כבודו. וכמו שכתוב שויתי הויה לנגדי תמיד. (עב) וצא ולמד מרב כהנא מה שנאמר בפרק האשה נקנית פרק קמא דקידושין דזבן סידר ב פדיון הבן בחמשה סלעים שהי׳ כדי לכסות הראש ע״ש.

נה. **שמור** נפשך מאוד [מאסור חדש] כי אפילו ספק חדש נוהג בחוצה לארץ כדפי׳ רבינו יצחק בפ״ק דקדושין. אך בזמן העומר דהיינו י״ו בניסן מתירין ואותה תבואה שלא נתרכה בקרקע קודם זמן העומר לא הותרו מעולם.

נו. **השמר** בכל מאמצי כח שלא (עג) תמלא פיך שחוק בעולם הזה שלא בעתו כי אם בחנוכה ופורים תשמח לשם שמים, ולעולם גיל ברעדה ותזכור ירושלים בראש שמחתך. אבל כל השנה לא תשמח כי דיו לעבד להיות כרבו כי אפי׳

מראה מקומות

(עא) שבת קיח : (עב) ח : (עג) ברכות לא :

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

נ״ד **היט** זיך זייער מיט דיין גאנצע קראפט נישט צו זיצען מיט איין בלויזען קאפ ווארום דער וואס זיך מיט איין הוילין קאפ האט ער נישט קיין פארכט פאר השי״ת ווארום אפילו די חיות פערדעקען זייער פנים און אלעם וואס בעלאנקט צו זיי פאר פארכט פאר השי״ת וואס ער איז פיל אין אלע וועלטין און עס שטייט שויתי ה׳ לנגדי תמיד און לערען זיך פין רב כהנא דזבין סידר בה׳ דינרין בפ״ק דקדושין

נה **היט** דיין נפש זייער פין איסור חדש ווען דאס יאר איז פערשפעטיגט ווען עס איז נישט בעוואוסט דאס גרעטעניש נאך ט״ו ניסן און זאגאר מען ווייסט יא נור מען האט נאך נישט אפגעריסען פאר דער צייט פין דעם עומר זאלסט נישט עסען פין יענעם יאר דאס מעל ווי ברויי וואס מען מאכט פין יענע מעל און זאלסט נישט טרינקען קיין ביר אין יענעם יאר ווארום איין ספק חדש איז אויך נוהג אין חוץ לארץ אזוי ווי רבינו יצחק איז מפרש אין פ״ק דקדושין. נור אין דער צייט פין דעם עומר איז מען מתיר דהיינו ט״ז ניסן איז מען מתיר אין די תבואה וואס איז נישט אנגענומען אין דער ערד פאר דער צייט פון דעם עומר איז אויביק נישט מותר.

נו **היט** זיך מיט דיין גאנצען כח נישט צו ארוים ברענגין פין דיין מויל אין ברייטען געלעכטער אויף

ספר חסידים תנינא

אפי׳ הקב״ה לא נמצא שחוק לפניו מעת החורבן כדאיתא פ״ק דע״ז (עד) וזכור מעשה דרבי ירמיה ור׳ זירא בפרק המפלת שלא היה יכול להביא לרב זירא לידי גיחוך ופירש״י שם מטעם דאסור לאדם שימלא פיו שחוק בעוה״ז ולך תקוה ותוחלת.

נז. **בכל** עת תיזהר אם יהי׳ בביתך בהמות או חיות או עופות שתתן להם לאכול בבוקר קודם שתאכל אתה לקיים מה שנאמר בתורה מפורש לבהמתך והדר ואכלת ושבעת. והבן מן גניבא בשילהי הניזקין. אם תוכל תקנה בכל שבוע אחרת והראשונה תאכל בשבת כשמאי פ״ב דביצה. (עה)

נח. **נפלו** לך מעות לפני עבודת כוכבים ומזלות אל תשחה ליטול מעותיך כי אז נראית כמשתחוה לעכו״ם ואל תחוש להפסד ממונך כי נאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך שאתה מפסיד בעבור שלא יצא שכרך בהפסד עבירה החמורה מאד מאד וכן נמי אם יש פירות למכור לפני עבודת כוכבים ומזלות אל תשחה ותקנה מהם. אך אם תוכל לצדד ולהגביה מעותיך או לקנות הפירות שאחורך יהיה לצד עכו״ם עשה והצלת. והכי איתא במסכת עכו״ם וטוב ליזהר ולקיים מה שנ׳ ואל פתח ביתו לא תקרב.

היזה

מ ר א ה מ ק ו מ ו ת

(עד) נדה כ״ג : (עה) ע״ז יב :

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

אויף די וועלט גישט אין זיין צייט נור אום חנוכה פורים זאלסטו צו זיך פרייען פאר השי״ת וועגין אין אימער זאלסטו דו זיך פרייען מיט ציטערניש און זאלסט געדיינקען ירושלים אין ערשטין פין דיין פרייליכקייט, אבער איין גאנצין יאר זאלסט דו זיך נישט פרייען ווארום עס איז געווען פאר ין ניגעבט צו זיין אזוי ווי זיין הער ווארום אפילו דער אויבערשטער געפינט זיך נישט קיין פרייליכקייט פאר אים פין דעם חורבן בית המקדש אזוי ווי עס ווערט געבראכט פ״ק דע״ז און געדיינק די מעשה פין רבי ירמיה ור׳ זירא אין פרק המפלת אין עס וועט זיין די דיר איין גיטע האפענונג:

נז צו יעדער צייט ווען עס וועט זיין בא דיר אין הויז בהמות אדער עופות זאלסטו געבין זיי עסין אין פרימארגען איידער דו עסט צו מקיים זיין ווי עס שטייט אין פסוק פריער לבהמתך און דער נאך ואכלת ושבעת:

נח **אז** עס איז בא דיר ארויסגעפאלען געלט פאר איין עכו״ם זאלסט דו זיך נישט איינבייגען צו נעמען דאס געלט ווארין עס וועט אוים זעהן אזוי ווי דו בוקסט זיך צו די ע״ז עס זאל דיר נישט קימערען וואס די פאר ליערסט דאס געלט ווארים השי״ת איז בעגלויבט דאס

ער

ספר חסידים תנינא

נט) **היה** נזהר שלא יהא לך מלביש פתוח משני צדדין שיש לו ד׳ קצוות לקיים מה שנאמר בתורתנו הקדושה (עו) שכל בגד שיש לו ד׳ כנפות חייב בציצית וציצותיך תיזהר לאמן ידיך לתקנם בעצמך ולא על ידי אשה כי אשה פטורה מציצית דהוא מצות עשה שזמן נרמא דלילה לאו זמן ציצית הוא כדאיתא פרק במה מדליקין:

ס) **חזק** ואמץ תדיר לקיים מצות מזוזה ואפי׳ בבית נכרי ששכרת אצלו כי שכירות קניא והדי הוא כמו שלך. ואל תדאג שהנכרי יחשדוך לכשפים ותבא לידי הפסד כי המקום מגן לך שברך הרבה מאוד לפום צערא אגרא. ולא דמי לההיא דפלימו (עז) במסכת פסחים לפי שבדיקת חמץ דרבנן ואע״ג דבכמה (עח) מקומות דברי סופרים

מראה מקומות

(עו) סוף שלח. (עז) ח: (עח) יבמות לו:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג.

ער וועט דיר באצאלין פאר דיינע גוטע מעשים. אין אז די וועסט האבין צי קויפין פירות פאר איין עבודה זרה זאלסטו נישט שטיין מיט דיין פנים צי די עבודה זרה נאר די זאלסט וועהן צו שטיין מיט דיין הינטין צו דיא ע״ז אין קויפען די פירות דאס דיא ע״ז זאל זיין הינטער דיר טו אזוי וועסטו בעגליקין און אזוי ווערט געבראכט אין מסכת ע״ז דו זאלסט מקיים זיין דאס וואס דער פסוק זאגט ״ואל פסח ביתו לא תקרב״ צו דער טיר פון הויז פון עבודה זרה זאלסט דו נישט גענעהנען.

נט. דו זאלסט זיין געהיט דאס דיין מאנטיל זאל נישט זיין אפען פון ביידע זייטען ווען עס האט פיר ברעגעס כדי די זאלסט מקיים זיין ווי עס שטייט געשריבען אין אונזער הייליגע תורה אז יעדער קלייד וואס האט פיר ברעגעס איז חייב ציצית. דו זאלסט מאבין דיינע ציצית דורך איין מאן אין נישט דורך איין פרוי ווארום זי איז פטור פין ציצית ווייל עס איז איין מצוה שהזמן גרמא ווארום באנאכט איז נישט קיין צייט פין ציצית ווי עס ווערט געבראכט אין פרק במה מדליקין.

ס. חזק שטארק דיך מיט אלע קרעפטין צו מקיים זיין שטענדיק די מצות מזוזה אפילו אין איין הויז פון איין גוי וואס דו האסט ביי עהם געדונגען ווייל דו האסט דאס קונה געוועזן פון אים פאר דיין דירה געלט און עס איז אזוי ווי דיינע, און דו זאלסט נישט זארגען וואס דער גוי וועט דיר חושד זיין אין כישוף און עס וועט דיר ברייננען צו שאדן ווארום דער אויבערשטער וועט דיר בעשיצען ווארין דער לוין פון דיא מזוזה איז זייער גרוס נאך דעם צער נאך איז דער שכר. און עס איז נישט גלייך צו יענעם דין פון מסכת פסחים ווייל בדיקת חמץ איז

ספר חסידים תנינא

סופרים צריכין חיזוק כמו שכתוב בגמרא דחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה דילמא באתרא דאיכא פסידא לא גזור.

סא) **בכל** לבבך ובכל נפשך תיזהר בכבוד ספרים שלא תעשה מהם ארגז להצניע בהן פתקי כתביך ועניניך. ולא תחכך עצמך על הספר (עט) ותזהר בהנחת זה על זה בסדר שאמרו רבותינו שלא יניח נביאים על גבי חומש ולא כתובים על גבי נביאים ולא ספר תלמוד על גבי כתובים וכ״ש על גבי נביאים וכ״ש על גבי חומש. ומאחר שאסור להניח ספר זה על זה כ״ש אין להניח סכין או אבן או שום דבר עליו, אם לצורך גדול. כי אפי׳ המזבח נאסר להניף ברזל עליו, וכן נראה שאין להניח מחזור או תפילות אפי׳ על ספר תלמוד.

סב) **ואל** תניח שום ספר על גבי מטה או ספסל או שרפיפא. (בשעה שיושבים עליו) ובלילה

מראה מקומות

(עט) מגילה כג:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

איז דרבנן און וואַר אין פילע ערטער דאַרף מען די רייד פון די חכמים פערשטאַרקין, אַזוי ווי עס שטייט דהרבנן עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה דאָס הייסט אַז די רבנן האָבין פערשטאַרקט זייערע רייד נאָך מער ווי די רייד פין דער תורה נור ווי עס איז מעגליך שאָדען צו האָבין האָט מען נישט גוזר געווען.

סא. **מיט** דיין גאַנצען האַרצין און דיין גאַנצען נפש זאָלסטו זיך היטען אין דעם כבוד פון ספרים דו זאָלסט פון זיי נישט מאַכען קיין קאַסטין צו בעהאַלטען אין זיי דיינע דאָקומענטען אָדער צעטלען פון דיינע זאַכען, און דו זאָלסט זיך נישט קראַצין אויף איין ספר און דו זאָלסט זיין געהיט ווען דו לייגסט איין ספר אויפין צווייטין מיט איין סדר וואָס אונזער רבנים האָבין געזאָגט דאָס מען זאָל נישט לייגען די נביאים אויף חומשים און נישט די כתובים אויף די נביאים און נישט קיין גמרא אויף כתובים און ווער רעט אויף נביאים, און אַוואַדע נישט אויף איין חומש, און ווי באַלד אַז מען טאָר נישט לייגען איין ספר אויף דעם צווייטען איז דאָך אַוואַדע דאָס מען טאָר נישט לייגען אויף איין ספר איין מעסער אָדער איין שטיין אָדער יעדער זאַך וואָרום אפילו אויף דעם מזבח האָט מען אויך פערבאָטען אופצולייגען איין אייזען אויף אים, און אויך ווייזט אוים דאָס מען טאָר נישט לייגען איין מחזור אָדער אַזוי איין ספר תפלות אויף איין ספר תלמוד.

סב. **און** דו זאָלסט נישט לייגען קיין ספר אויף איין בעט אָדער איין קאַנאַפע אָדער איין בענקעל אין דיא צייט וואָס מען זיצט דערויף.

און

ספר חסידים תנינא

סג) **ובלילה** כשתלך לישן אל יראוך ערום (פ) ולמוד מר׳ יוסי שאפי׳ קורות ביתו לא ראו אמרי חלוקו עיי׳ פירש״י שם. וכשתכנס לישן תישן בטלית קטן.

סד) **אם** ראית כינה על בגד חבירך בפני העולם אל תסירה כי אז (פא) תביישו ותלבין פניו והיה בך חטא. לכן יזהר בל ירא חטא שיעיין בבגדיו יפה יפה כאשר יצא לדרך ללכת בין העולם שלא תמצא כינה על בגדיו פן יבא אדם ויכשל בו. ועוד שלא יתקיים בו המקרא (פב) ולמשנאי אהבו מות וכו׳ כדאיתא פרק אילו קשרים:

סה) **רחוק** עצמך מן הגסות כי עונשו גדול עד אין חקר דאיתקש לעכו״ם וגילוי עריות כדאיתא בסוטה ד׳ ע״ב ואפי׳ דבר שלא תכוין לגסות והעולם יכולים לחושדך שאתה עושהו בשביל גסות חדל ממנו אם אינו למצוה.

סו) (פג) **והדבק** בענוה מי לנו גדול כמשה אב לחכמים וראש לנביאים שאמר ונחנו והדבק

מראה מקומות

(פ) שבת קיח; (פא) כתובות סד; (פב) משלי ג; (פג) חולין פט:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרנונג

סג. **און** בײַנאַכט װען דו גײסט שלאָפֿין זאָלסט דו ניט נעװעהען װערען נאַקעט און לערין זיך פֿון ר׳ יוסי װיא עס װערט גיברענגט אין מסכת שבת דף קי״ח און װען דו גײסט שלאָפֿען זאָלסטו שלאָפֿין מיט דעם טלית קטן.

סד. **װען** דו זעסט אַ כינה אויף דעם קלײד פֿין דײַן חבר צװישין מענשין זאָלסטו דאָס פֿון עהם ניט דעמאָלט אראפ נעמין כדי די זאָלסט עהם ניט פֿערשעמען און עס װעט זײַן אויף דיר אײַן זינד דעריבער מוז יעדער װאָס האָט מורא פֿאַר אײַן זינד דאָס ער זאָל זיך גוט אײַנקוקען אין זײַנע קלײדער װען ער גײט ארױס אין גאס צװישען מענשען דאָס מען זאָל ניט געפֿינען קײַן כינה אויף זײַנע קלײדער טאָמער װעט קומען אײַן מענש אין װעט געשטרויכעלט װערען דורך דעם. אין אויך זאָל ניט מקוים װערען דער פסוק ולמשנאי אוהבי מות אזוי װי עס שטײט אין פרק אילו קשרים:

סה. **דערװײַטער** זיך פֿין גאוה אין גרויסקײט װאָרום דער שטראָף פֿין דעם איז זײער גרויס װאָרין עס װערט גענליכען צו אײַן עבו״ם און גילוי עריות װי עס װערט נעבראַכט מס׳ סוטה ד׳ ע״ב אין אפילו אײַן זאך װאָס דו ביסט ניט מכוין צוליב גאוה נור די װעלט קען דיך חושד זײַן דאָס דו טוסט עס צוליב גרויסקײט לאָז דיך אָפּ דערפֿין אויב עס איז ניט צוליב אײַן מצוה:

סו. **און** בעהעפֿט זיך אָן די מדה פֿין ענוה איז דען נאָך דאָ גרעסער פֿאַר משה רבינו דער פֿאטער

ספר חסידים תנינא

מה ואפי׳ לעפר שהמשיל אברהם לא אבה לראות עצמו ע״כ תשים עצמך לאין ותקטין עצמך בכל עניינים שתוכל כגון שתזכיר עצמך אחרון בין בכתב בין בעל פה. ותאמר פלוני ואני ואל תאמר אני ופלוני:

סז) **בכל** שנה ושנה תקדים לקנות פירות שברא הקב״ה בעולמו כדי שתברך ותשבח בוראך על כל מין ומין. והכי (פד) איתא בירושלמי עתיד אדם ליתן דין וחשבון על מה שעיניו רוואות ולא אכל ממנו ר׳ אליעזר חשש להדיא שמעתא ומצמית להוא פריטין ואכל בהון מכל מין ומין חדש בשתא. וגם תתן לאחרים מיגיעך שיבא מבשורא:

סח) **ישבת** אצל חבירך ורקק או עשה דבר מיאום לפניך עצום עיניך מהר מהרף עין לבל תראהו ועליו נאמר עוצם עיניו מראות ברע. ואם נמאסת מוחל לו

מראה מקומות

(פד) סוף קידושין:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

פאטער פין אלע חכמים אין דער עלצטער פון אלע נביאים וואס האט געזאגט ונחנו מה: אין אפילו צו שטויב וואס אברהם אבינו האט זיך געגליכען האט ער אויך נישט געוואלט זיך גלייכין דערום מאך זיך קליין אין אלע ענינים וואס דו קענסט, דהיינו זאלסט זיך דערמאנען צום לעצט סיי שריפטליך אין סיי מונדליך אין די זאלסט זאגין יענער אין איך און די זאלסט נישט זאגין איך און יענער:

סז. **יעדען** יאר זאלסט דו זיך פעדערען קויפען פירות וואס דער אייבערשטער האט בעשאפין אין זיין וועלט כדי דו זאלסט עהם בענטשין אין זאלסט לויבען דיין באשעפער אויף יעדען מין. און אזוי ווערט געבראכט אין ירושלמי דער מענש איז אנגעברייט צו געבין דין וחשבון אויף דעם וואס זיינע אויגען זעהען און ער האט פין דעם נישט געגעסען, ר׳ אליעזר האט חושש גיוועזן אויף דעם ירושלמי אין האט זיך אהב גישפארט איינינע פרוטות כדי צו קויפין פין יעדען מין איינע אין יאהר. אין אויך זאלסט דו געבין צו אנדערע פין דיין פראצע

סח. **און** די זאלסט זיך שטארק האם היטען דאס ווען די זיצט נעבין דיין באקאנטין און ער האט אוים געשפיגען אדער ער האט געטאן א מיאוסע זאך פאר דיר זאלסטו גיך פארמאכין דיינע אייגען שנעל ווי איין אויגען בליק דו זאלסט עס נישט זעהען אין אויף דעם ווערט געזאגט דער וואס פערמאכט זיינע אייגען נישט צוזעהען קיין שלעכטס, אין ווען עס האט דיר געאיבעלט דורך זיין טאהט זאלסטו עס מוחל זיין ער זאל נישט געשטראפט ווערען דורך דיר ווארום זיין שטראף איז זייער גרוים, דערובער זאלסט די זיך אפהיטען נישט צו פעראורזאכען

ספר חסידים תנינא

לו ואל יכשל בך כי עונשו גדול. לכן תזהר גם אתה שלא תמאוס ותרקק בפני חבירך בשום דבר כגון בהרינת בינה כי על דבר זה נאמר יביאך אלקים וגו׳ פ״ק דחגיגה:

סט) **אם** חבירך מתעסק בדבר אחד לקנותו כגון בית או ספר או תכשיט או אפילו פירות אל תקנהו אתה עד שתדע בברור שחבירך סילק עצמו מן הדבר מכל וכל או אפילו להשכיר בית או מלמד או שום דבר כי העני המהפך בחררה ובא אחר ונטלה נקרא רשע והתבונן מעשה דר׳ אבא ורב גידל (פה) בפ׳ האומר:

ע) **לעולם** תשמור מלגזול ולחטוף מחבירך שום דבר אפילו פחות משוה פרוטה ואפילו תפוח או שאר שום פרי. ואל תאמר אינו מקפיד כי בזמן הזה רוב העולם מקפידים אפילו על פחות משוה פרוטה. ואל תגנוב משום אדם אפילו ע״מ למיקט פירש להקניטו עד לאחר שעה ולהחזיר לו (פו):

עא) **ערלה** נוהגת בחוצה לארץ כדאיתא (פז) פ״ק דקדושין. ואפילו בפרות הנכרי. אך ספק

מראה מקומות

(פה) קידושין נט. (פו) ב״מ סא. שלשות כח. (פז) לט.

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

פערזאורזאכען איין איבעל צו דיין חבר מיט קיין זאך ווי הארגענען איין בינה אין דאס גלייבען ווארום אויף דעם ווערט געזאגט דער הימעל וועל דיך ברייננען צום געריכט און צום משפט בפ״ק דחגיגה:

סט. **אויב** דיין חבר איז פערנומען אין קויפען איין זאך ווי איין הויז אדער איין ספר אדער [illegible] איין צירונג אדער פירות זאלסט דו עס נישט קויפען ביז וואנען דו וועסט געוואר ווערען זיכער דאס דיין חבר איז אפגעשטאנען פון דער זאך אין גאנצען, אדער אפילו נישט צו קויפען נאר צו דינגען איין הויז אדער איין מלמד אדער יעדער זאך ווארום דאס הייסט ״עני המהפך בחררה״ און עס איז געקומען איין אנדערער און האט עס צוגענומען ער ווערט גערופען רשע און בעטראכט די מעשה פון ר׳ אבא און רב גידל אין פרק האומר. דארט שטייט ווי גרויס דער איסור איז פון דעם וואס או מען קריכט אריין אין יענעמס וועג אריין.

ע. **אויביק** זאלסט דו זיך היטען פון צו רויבען אדער כאפין פון דיין חבר קיין זאך אפילו וויניגער דער ווערדע פון איין פרוטה אפילו איין עפעל אדער אזוי איין קלייניקייט. און דו זאלסט נישט זאגען דאס עס קימערט אים נישט ווארום אין היינטיקער צייט איז אז עס פערדריסט אפילו אויף וויניקער ווי איין ווערט. פון א פרוטה. און דו זאלסט נישט גנבנען בא קיין שום מענש אויף דעם בעדינג צוריק צוגעבען און צורייצען אים.

עא. **ערלה** איז מען נוהג אין חוץ לארץ ווי עס ווערט געבראכט אין פ״ק דקידושין דף לט אפילו

ספר חסידים תגינא

ספק ערלה (בחו"ל) מותר. ואעפ"כ נקיי דעת הקונה פרות על השוק ישאל לנכרי לפי תומו שלא יבין הנכרי ויאמר כמה יפים פרות האילן בחסדך תאמר אנה צמחו הפרות ועל איזה אילן ומהיכן באו ודרשת וחקרת ושאלת היטב אם באו מערלה אם לאו והעושה כן לא ישא חטא עליו ולא יבול עליו:

עב) **זכור** ואל תשכח מעשה דר' אליעזר בר' שמעון (פח) במסכת תענית שטייל אחר איש מכוער יותר מחצי מיל. והרבה עליו אנשים לפייסו על שחטא נגדו בדברים ואתה דרוש ק"ו ממנו לשמור נפשך מאוד מלבזות וללוצץ ולחטא נגד אדם כל דהו. (פט) ואם חטאת נגד שום אדם מהר לפייסו. ותלמוד מאסקופה הנרמסת וקיימת לעולם אפילו אם יפול כל הבית. על כן בכל כחך ברח מן הגבוהות ורוץ אל השפלות [ושמעתי מפי דודי הר"ר אליקים הכהן שיחי' ישראל נושע בה' מגן עזרך. כלומר ה' מגן עזרך ואתה נושע בו בלא כלום ואינך צריך לכלי זיין. ואשר חרב גאותך פי' ואם על כל זאת תרצה לחגור חרב זהו גאותך:]

רחק

מראה מקומות

(פח) כ. (פט) יומא פ"ו ירושלמי יומא פח.

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

אפילו די פרוכט פון א נכרי אבער ספק ערלה בחו"ל איז מותר און נאך אלעמען די ערליכע מענשען ווען ער קויפט פירות אין מארק פרעגט ער דעם נכרי אין אזא וועג דאס דער נכרי זאל נישט פערשטיין און ער זאגט ווי שיין זיינען די פירות פון דעם בוים זאג מיר וואו זיינען געוואקסען די פירות און אויף וואס פאר איין הוים און פון וואנען זיינען זיי געקומען און דו זאלסט גוט פארשען און נאכזוכען און פרעגען אויב זיי זיינען געקומען פון ערלה אדער ניין, און דער וואס טוט אזוי וועט אויף זיך נישט טראגען קיין זינד און עס וועט עהם גוט זיין.

עב. געדיינק און פערגעס נישט די מעשה פון ר' אליעזר ב"ר שמעון אין מסכת תענית וועלכער איז נאך געגאנגען נאך איין אויסווארף מער ווי איין האלבין מיל און האט געבעהרט מענשען אויף אים איבערצובעטען אים וואס ער האט געזינדיקט געגען אים מיט ווערטער און אויך זאלסט דו אפלערנען איין קל וחומר פון אים צו היטען זייער דיין נפש פון צו פערשעמען און צו שפאטען און זינדיגען קעגען יעדען מענשען און אויב דו האסט געזינדיקט געגין איין מענטשען אייל זיך אים איבערצובעטין און לערען זיך פון איין שוועל וועלכע ווערט געטראטען און עקזיסטירט אויביק אפילו ווען דאס גאנצע הויז פאלט איין, דעריבער מיט דיין גאנצע מאכט אנטלויף פון גרויסקייט און לויף צו נידריקייט, און איך האב געהערט פון מיין פעטער הר"ר אליקים הכהן זאל לעבען, ישראל נושע ב"ה מגן עזרך, אזוי מיינט דער פסוק דער אויבערשטער איז דיין שוץ פאר דיר אין דו ווערסט געהאלפען דורך

עם

ספר חסידים תנינא

עג) **רחק** לשונך מדבר על רעך אפי׳ דבר דומה ללשון הרע מה שלא תרצה לדבר בפניו ואפי׳ בחדרי חדרים (ג) כי עוף השמים יוליך את הקול ויבוא לאזניו. וזכור מעשה דבבא בן בוטא והורדס בפ״ק דבבא בתרא ואפי׳ אם תדע בברור שלא יבא לאזניו מ״מ חילול השם איכא שזה שאתה מדבר עמו יחשדך ויהרהר בלבו כשם שזה אומר לי מאחרים כך אומר לאחרים ממני ונמצא שם שמים מתחלל על ידך והבאת עליך חטאה גדולה:

עד) **התאמץ** תדיר שלא ימנעך שום טירוד שילך לו היום שלא תלמוד בו כלל כי תתן אל לבבך אילו נרך יהא דולק בלילה ולא תיהנה ממנו הלא תצטער ותקפיד עליו כ״ש שתקפיד על היום שהוא נר של הקב״ה כשיהא דולק ומאיר בחנם כי זהו בנו של ק״ו. ומה אפילו ממון חבירך אמרו הכמים יהא ממון חבירך חביב עליך כשלך כ״ש וכ״ש ממון אדונך מלך מלכי המלכים הקב״ה:

כי

מראה מקומות

(ג) קהלת.

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

עס קאן גארנישט און דו דארפסט נישט קיין געווער. ואשר חרב גאותך פי׳ אזוי מענט עס און אויב נאך אלעמען ווילסט דו זיך אנגורטען מיט איין שווערד דאס איז דיין גרויס האלטין זיך;

עג. **דערוויטער** דיין צונג פון צו רייִדען אויף דיין חבר אפילו איין זאך וואס איז גלייך צו לשון הרע נור ווי באלד אז דאס איז איין זאך וואס דו ווילסט נישט הייִדען אין זיין געגענווארט איז אפילו אין חדרי חדרים אויך אסור ״כי עוף השמים יוליך את הקול״ ווארום די פייגעל וואס אינטעריין הימעל פירען דעם קול אין עס וועט קומען צו זיינע אויערען, געדיינק די מעשה פון בבא בן בוטא והורדוס בפ״ק דבבא בתרא אין, אפילו דו ווייסט זיכער דאס עס וועט נישט קומען צו זיינע אויערען פון דעסטוועגין איז עס איין חילול השם. ווארום מיט דעם מיט וועמען דו רעדסט וועגין דיין חבר וועט טראכטין אין זיין הארצין אויף דיר דאס אזוי ווי דו רעדסט צו אים אויף דיין חבר אזוי וועסט דו ריידען צו אנדערע וועגין אים. אין אזוי ווערט דורך דיר פערשוועכט דער נאמען פון השי״ת אין דו ברנגסט אויף זיך איין גרויסע זינד:

עד. **שטענדיק** זאלסט דו זיך שטארקין דאס איין טאג זאל נישט אוועק גיין דורך דיין זיין פערנומען דורך טרדה אין די זאלסט גאר נישט לערנען, זאלסט זיך נעמען צום הארצין ווי וואלט געווען ווען איין ליכט ברענט בא דיר באנאכט ווען דו ברויכסט עס נישט וואלסט די זיך זיכער געערגערט היינט געווים וויפיעל דארף דיך פערדריסען אויף דעם

וואס

ספר חסידים תנינא

עה) (נח) כי תשב ללחם לחמה של תורה לפני רבך אל תקשה אותו אנו באו שם
פנים הרשות כדי להראות חריפותך והתבונן מאותו תלמיד דמועד קטן
שלא הקשה לרב הונא ברגל וברכו רב הונא (ואף גם זאת אמרו חכמים
לדעת יהא בנידוי במס׳ נדה ואעפ״י שאין ראויה לדבר זכר לדבר) המתקשה
עבירות תלויין בדבר זה. גניבת דעת. והלבנת פנים. ורדיפה אחר כבוד וגבהות רוח ועוד הרבה
ואם תעצור (בחיך) [ברוחך] תלך ותנוח בב׳ עולמות:

עו) הזהר בנפשך שלא תאמר כך וכך הלכות אחזור פ׳ פלוני ופ׳ פלוני קודם שאישן
למה יקצוף האלקים על קולך וכתיב טוב אשר לא תדור. (נב) ואמרו חכמים
כל האומר אשנה פרק זה נדר גדול נדר לאלקי ישראל. עוד אמרו (נג) חכמים מחשבה
מועלת ואע״ג דאמרי׳ במס׳ אבות נדרים סיג לפרישות שומר נפשו ירחק מהם לבל
יכוה בגחלתו על כן הרגל לשונך לדבר בלא נדר:

ולא

מראה מקומות

(נה) משלי. (נב) יג. (נג) נדרים ח׳.

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

וואס עס איז דאס ליכט פון אויבערשטען עס זאל נישט ברענגען אין לייכטען אומזיסט ווארום דאס
איז דאך איין שטארקער קל וחומר, ווארום אפילו דאס געלט פון דיין חבר האבין די חכמים
געזאגט דאס דו זאלסט מייער האלטין ווי דיינס ועלבסט היינט געווים דאס געלט דאנו הייסט
די ליכט פון דיין האר מלך מלכי המלכים הקב״ה דארף א ודאי צו זיין ביי דיר זייער טייער:

עה. ווען דו גייסט לערנען תורה פאר דיין רבין זאלסט דו נישט פרעגין עקסטרא ווען
עס קומט איין אין גאסט אום צו ציינען דיין שארפקייט אין לערין ויך פון יענעם
תלמיד אין מועד קטן דאס ער האט נישט געפרעגט רב הונא ברגל איז רב הונא האט אים
געבענטשט און אויך פיעל עבירות זיין אבהיינגיג אין דעם דאס גנבנען דעם דעת. פארשעמען,
אין נאך יאגען זיך נאך כבוד און גרויסקייט, און אויב דו וועסט איינהאלטין דיין געמינו וועסט
דו גיין אין די וועסט רוען, אויף ביידי וועלטין:

עו. היט דיין נפש דאס דו זאלסט נישט זאגין איך וועל איבער חורן און אזוי פיעל אין אזוי
פיעל הלכות, איך וועל איבער חזרן יענעם און יענעם פרק איידער איך גיי איינשלאפען
ווארים זאל דער אויבערשטער צערען אויף דיין שטימע, ווארום עס שטייט אין פסוק טוב אשר
לא תדור בעסער איז ווען דו טוסט נישט קיין נדר, און די חכמים האבין געזאגט דאנו דער
וואס זאגט איך וועל לערנען דעם פרק האט ער געטאן איין גרויסען נדר צום אויבערשטען,
און אפילו עס ווערט געזאגט אין מסכת אבות דאס נדרים זיינען איין צאם צו פרישות אבער

דער

ספר חסידים תנינא

עז) **ואל** תדבר על הספר דברים בטלים שלא לצורך כי על זה נאמר וחסרון לא
יוכל להמנות כי שעה הזאת לא תבא עוד. (נד) גם ידעת כמה גדול עונם
קיטוף מלוח עלי שיח.

עח) **ואל** תישן על הספר חרא שאתה עושהו כר וכסות (נה) ומצות לא ליהנות נתנו.
ועוד שתוריד רירך עליו ואין לך בזיון יותר מזה. ועליהם (נו) נאמר כי מכבדי
אכבד וגו':

עט) **נקה** עצמך מכל ריח נדנוד עבירה כגון שלא תתערב עם חבירך עבור שום דבר
שקורין וועט"ן בלשוננו כי (נז) אסמכתא לא קניא.

פ) **ותזהר** מאבק רבית שלא לתת דברים עד זמן והוא יאכל בחנם ושלא להלות
סאה בסאה. ואם לוית שום דבר מעמיתך ונראה לך שתתן לו יותר ממה
שהלוך תתן לו המותר במתנה כי עקר הלאו על הנשך נאמר ועוד שלא תכשילו:
ואל

מ ר א ה מ ק ו מ ו ת

(נד) איוב ל' חגיגה י"ב: (נה) ר"ה כ"ו; (נו) שמואל א ב': (נז) סנהדרין כ"ד:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

דער וואָס וויל היטען זיין נפש זאָל זיך ערווייטערין הערפין אין זאָל זיך נישט אָפּריעין אָן זיינע
קוילין דעריבער געוויין איין דיין צונג צו זאָגען בלי נדר.

עז. **און** די זאָלסט נישט רייִדען בא איין ספר נישט נוטיגעם ווארים איף דעם ווערט געזאָגט
וחסרון לא יוכל להמנות, דאָס פעלונג קען מען נישט צוצעלען, ווארום די שטונדען
וועט שיין מער נישט קומען ווארום דו ווייסט ווי גרוים עס איז דער עון קיטוף מלוח עלי שיח:

עח. **אין** דו זאָלסט נישט שלאָפען אויף איין ספר ווייל דו ביסט עס מבזה ווייל די מאכסט
דעם ספר ווי איין קישען איין קלייד און מצות זיינען געגעבין געוואָרין נישט צו האָבין
פערגניגען פון זיי אין עס וועט נאך אויך אראפּ רינען די שפייאכץ אויף דעם ספר און עס
איז נישטאָ קיין גרעסערע שאנדע פון דעם, אין אויף זיי ווערט געזאָגט כי מכבדי אכבד וגו':

עט. **מאך** זיך ריין פון יעדען ריח עבירה דהיינו דו זאָלסט זיך נישט וועטין מיט דיין חברי וועגין
קיין זאך ווארום איין אסמכתא איז נישט קונה:

פ. **און** דו זאָלסט זיך היטען פון אבק ריבית נישט צוגעבין זאכען ביז איין בעשטימטען צייט
און ער וועט עסין אומזיסט און נישט צו לייען איין סאה פאר איין סאה, און אויב דו
האָסט געליגען איין זאך פון דיין חבר און עס ווייזט דיר אויס דאָס דו וועסט אים געבין מער
וויפעל ער האט דיר פערליגען זאָלסט דו אים געבין דאָס איבעריקע אלס מתנה, ווארום דער
עיקר לאו איז געזאָגט געוואָרען אויפען בייסען דאָס הייסט אויף נשך און אויך זאָלסט אים
נישט שטרויכלין.

און

ספר חסידים תנינא

פא) **ואל** תשחק בקוביא עבור שום דבר קטן או גדול כי תועבת ה' כל עושה
אלה. ועוד שנמנה עם פסולי עדות עם גנב וגזלן בפרק זה בורר:
פב) **יהי** לבבך שלם עם ה' אלהיך לשמור נפשך מאוד מן הרהורים, כיצד תלמוד
עצמך (לח) שלא לראות פני שום אשה לא יפה ולא כעורה. לא נשואה ולא
פנויה לא בעולה ולא בתולה לא גדולה ולא קטנה. לא יהודית ולא נכרית. ואם עודך
נער ואתה בוש מלפרוש לגמרי מראות פני נשים פן ילעיגו עליך מ"מ תרגיל עצמך
כאשר תדבר עם אשה שלא תראה פניה בסקירה אחת כרגע בצמצום לא תגלא עיניך
והשפל עיניך למטה לארץ ומאחר שתזהר לעשות כן לא תבא לידי הרהור. ואם
על כל זאת תהרהר תשיב על לבך כי עפר איזה ואל עפר תשוב והכל הבל:
פג) **גם** בצאתך בדרך אל תמנע ידך מן המצות כגון ציצית ותפלין ואם לא תוכל
להניח

מראה מקומות

לח) ברכות כד ע"ז כ זוהר ויקרא פר תיקונים לב:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

פא. **און** דו זאלסט נישט שפּילען אין קיין געלט פאר קיין קלייניגקייט אדער עפּעס גרעסערס
ווארום דיא אלע וואס טוען עם זיינען אומווירדיג פאר השי"ת און אויך ווערין זיי
פארעכענט פאר נישט קיין כשרע עדות מיט איין גנב און איין גזלן אין פרק זה בורר.
פב. **דיין** הארץ זאל זיין גאנץ מיט דעם אויבערשטען צו היטען זייער ריין נפש פון שולעכטע
געדאנקען וואס פירט צו תאוה ווי זאלסט דו טאן, לערן זיך צוגעוויינען נישט צו
זעהען קיין שום פנים פון איין פרוי נישט קיין שיינע און נישט קיין מיאוסע נישט קיין
פערהייראטע און נישט קיין בתולה נישט קיין גרויסע און נישט קיין קליינע, נישט קיין אידיש
קינד און נישט קיין נכרית, און אויב דו ביזט נאך יונג און דו שעמסט זיך אפּצושיידען אין
גאנצען פון צו זעהען געזיכטער פון פרויען טאמער וועט מען שפּאטען פון דיר פון דעסוועגען
געוויין זיך איין ווען דו רעדסט צו איין פרוי דאס דו זאלסט נישט קוקען איער געזיכט און
באלד לאז אראפּ דיינע אויגען צו דער ערד און ווי באלד דאס דו וועסט זיך אזוי היטען
צו טאן וועסט דו נישט קומען צו קיינע שלעכטע געדאנקען, און אויב דו וועסט נאך אלעמען
טראכטען נישט קיין געווינשטע מחשבות, זאלסט דו זיך נעמען צום הארצען און געדיינקען
דאס דו ביסט ערד און צו ערד וועסט דו צוריק גיין און אלעם פון די וועלט איז נארישקייט
פג. **אויך** ווען דו גייסט אין וועג זאלסט דו זיך נישט פערמיידען פון מצות ווי ציצית תפילין
און אויב דו קענסט זיי נישט לייגען אין דעם פרי און דער צייט פון דאבנין זאלסט

ספר חסידים תנינא

להניח בשהרית בעת תפלה תנח אותן כל זמן שתוכל באותו יום אך קודם שקיעת חמה.

פד) **ועל** נטילת ידים תזהר מאוד בלכתך בדרך שלא תטול (צט) אלא בכלי מחזיק רביעית ובשום ענין אל תשקע ידיך תוך המים ליטלם לאכילה דהא בעינן אתי מכח גברא ואם אין לך כלי הטלם בבובעך (ק) והזהר שיהיו המים יפים כי ידעת עונש זלזול נטילת ידים והתבונן (קא) מר' עקיבא שאמר מוטב שאמות ואל אעבור דברי חברי. ואם אין לך שום כלי תטבול ידיך בבת אחת תוך המים ותברך א"ק ב"ו על טבילת ידים או על שטיפת ידים כלשון המקרא וידיו לא שטף במים. ורק תשער במים שיהא בם מ' סאה דבציר מהכי לא קריא טבילה. וכן ראיתי דודי הר"ר אשר ששיער את המים בדרך:

פה) (קב) **דע** את אלקי אביך ועובדהו בכל דקדוקים שתוכל לדקדק אפי' בהפסד ממונך כגון אם קנית שום דבר מן הנכרי ושכחו או אם מכר לך שום מכר ושכחו

מראה מקומות

(צט) חולין ק: (ק) ידים פ"ק: (קא) ערכין כה משלי ע: (קב) ד"ה א' כח:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

דו דיי ליינין אין יעדער צייט ווען דו וועסט קענען אין יענעם טאג נור איידער די זון פארגייט.

פד. **און** אויף וואשען די הענד זאלסט דו זיין פארזיכטיג ווען דו גייסט אין וועג דאס דו זאלסט גיסען פון איין כלי וואס האלט אין זיך א רביעית, און פאר קיין פאל זאלסט דו נישט איינשטעקען דיינע הענד און די וואסער זאל קומען פון איין מענטשליכע קראפט און אויב דו האסט נישט קיין כלי זאלסט דו גיסען די וואסער פון דיין היטעל, און זיין פארזיכטיג דאס די וואסער איז גוט ווארום דו ווייסט דאך דעם שטראף פון ביליג האלטין די מצוה פון נטילת ידים, און לערין זיך פון ר' עקיבא וואס ער האט געזאגט עס איז בעסער דאס איך זאל שטארבין און איך זאל נישט עובר זיין די רייד פון מיינע חברים דהיינו דאס הייסט איך זאל עסין אום געוואשין און אויב דו האסט גאר קיין כלי נישט, זאלסט דו איינטונקען דיינע הענד מיט איין מאל אין די וואסער און דו זאלסט מאכין איין ברכה על טבילת ידים, אדער על שטיפת ידים ווי דער לשון פון פסוק וידיו לא שטף במים, נור דו זאלסט אפשאצען די וואסער אז עס זאל זיין פערציג סאה ווארום ווייניגער פאר דעם הייסט נישט קיין טבילה און אזוי האב איך געזעהען הרב אשר מיין פעטער דאס ער האט געשאצט דאס וואסער אין וועג אויב עס איז דא פערציג סאה.

פה. **וויים** דעם גאט פון דיין פאטער און דין אים מיט אלע פונקטליכקייטען וואס דו קענסט נור בעמערקען ואגאר מיט דעם פערלוסט פון דיין געלט דהיינו אויב דו האסט נעקויפט

ספר חסידים תנינא

ושכחו המעות אל תניח מלהזכירו ולפורעו או אם יש לך משכון ממנו אל תוסיף על השבועות להרחיב הזמן לרבות רביתך. ואל תעשה לו שום דמייה ושקר כי דבר זה גדול מאכילת חזיר שהרי בחזיר איכא לאו אחד והכא איכא כמה לאוין כגון (קג) ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל. וכ"ש שלא לגזול ולגנוב מנכרי שום דבר. ואם עשה לך נכרי שום חסד או גמל עמך טובה מהר ושלם לו שכרו בעוה"ז:

פו) (קד) **למוד** עצמך כשתכנס לבית הכסא שתאמר למלאכיך קודם שתכנס בו ההכבדו מלאכים קדושים משרתי עליון תנו כבוד לאלקי ישראל שומרוני שומרוני עזרוני עזרוני סמכוני סמכוני המתינו לי עד שאכנס ואצא שכן דרכן של בנ"א וכל מה שיש לך לחשב ממונך או שום חשבון אל תהרהר אלא בהיותך בבית הכסא כי אז תנצל מעבירה שלא תחשוב מדברי תורה וגם תרויח שלא תבטל למודך שעות הראויות ללמוד אחר השכונך וכל פעם שתצטרך לנקביך תברך על

על

מראה מקומות

(קג) ויקרא כב: (קד) ברכות ס וכתב בשו"ע דעכשיו אין אומרים:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

געקויפט איין זאך פון איין נכרי און ער האט עס פערגעסין אדער ער האט דיר עפעס פערקויפט און ער האט פערגעסין דאס געלט זאלסטו ניט רוען ביז דו דערמאנסט אים און בעצאל אים אדער די האסט גענומען איין משכון זאלסטו ניט פערזאמען די צייט צו מאכען גרעסער די פראצענטען אויף אים. און דו זאלסט אים ניט ראטען קיין שום פאלשקייטן ווארום די זאך איז גרעסער ווי עסין חזיר ווארום בא חזיר איז דא איין לאו און בא דעם איז דא פיעל לאוין אזוי ווי לא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל און ווער רעדט נאך וועגין גזלנען גנבנען עפעס פון איין נכרי. איז א און געווים איין גרויסע עבירה און אויב איין נכרי האט דיר איין טובה געטאן אייל און בעצאל אים זיין לון אויף די וועלט.

פו. געוויין זיך איין דאס ווען די גייסט אריין אין בית הכסא דאס דו זאלסט זאגין צו די מלאכים איידער דו גייסט אריין ווערט געערלאכט הייליגע מלאכים משרתי עליון גיט כבוד צום אידישען גאט היט מיך היט מיך העלפט מיר העלפט מיר שטיצט מיך שטיצט מיךווארט צו אויף מיר ביז איך וועל אריין גיין און ארויס גיין, ווארום אזוי איז דער וועג פון מענשין. און וואס דו האסט צו טראכטין פון דיינע שטוב זאכען דהיינו וועגין דיין געלט אדער איין חשבון זאלסטו די נור טראכטין ווען די ביסט אין בית הכסא ווארום דיין וועסטו די זיך רעטען פון איין זינד דאס די וועסט ניט טראכטין וועגען תורה און אויך וועסטו די פערדינען

דאזט

ספר חסידים תנינא

על הקטנים אשר יצר לבד ועל הגדולים על נטילת ידים וגם ברכת אשר יצר ואם נפנית סמוך לאכילה תטול ידיך מיד ותברך ברכת על נטילת ידים ואז השלם לשם אכילה:

פז) (קה) **ומאוד** מאוד הוי צנוע בבית הכסא להחביא עצמך בבגדיך שלא תגלה עצמך עד שתשב. ואל תגלה עצמך יותר מכדי צרכך:

פח) (קו) **בקש** תדיר מלפני המקום שיזדמנו לך עניים הגונים:

פט) **תמיד** תהיה בסיועי עושי מצוה ולזכות את הרבים להרגיל' בציצית ותפלין. (קז) ותאמץ עצמך להרגיל בפי התינוקת שמע ישראל ודברים טובים ולהיות פרסור להשכיר מלמדי תינוקות וסופרים ולהגיה ספרי תורות שלא יהי' בהם טעות וכל מה שתוכל לעשות לשם שמים בכל כחך ובגופך עשה שתעיין הדיר בבית הכנסת הטליתות אם נפסק אחד מן הטליתות תלך ותעשהו בהצנע שלא יודע לאיש. (קח) וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואך לעיין בציצית כי כל מעשיך יהיו בהסתר לשם שמים ועל זאת יתפלל כל חסיד שלא יתגלו מעשיו לבריות כדי שלא יתמעטו זכיותיו:

וכו

מראה מקומות

(קה) ברכות ח. תמיד כז: (קו) עיין ב"ב ט: (קז) חולין ט: (קח) ויקרא טז:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

דאָס די וועסט נישט בטלנען פון תורה די שעות וואָס די מוסט די לערנען וועגין דיינע חשבונות און יעדען מאָל ווען דו ברויכסט צו גיין קטנים זאָלסטו בענטשין אויף קטנים אשר יצר אליין און אויף גדולים על נטילת ידים און אשר יצר און ווען דו גייסט פאַר איינע פון די צווי אויבענדערמאָנטע פאַרין עסין, זאָלסט דו פריער מאַכין די ברכה אשר יצר און דער נאָך על נטילת ידים וועסט דו שוין יוצא זיין פארין עסין.

פז). **און** זייער זיי בעהאַלטין אין בית הכסא זיך צופערדעקען מיט דיינע קליידער און נישט זיך ענטבלויזען ביז דו וועסט זיך זעצען און זאָלסט זיך נישט אַפדעקען מער ווי דו בדאַרפסט;

פח. **בעט** שטענדיק פון השי"ת דאָס ער זאָל דיר צושיקען ערליכע אָרעמע לייט;

פט. **שטענדיק** זאָלסט דו מיט העלפין די יענינע וועלכע טוען איין מצוה און צו מזכה זיין דעם רבים דו געוויינען זיי אין ציצית אין תפילין, און דו זאָלסט זיך שטאַרקין פאַר מחנך זיין קינדער אין איינגעוויינען די קינדער זיי זאָלען זאָגען קריאת שמע און הערסט גלייכען אין צו זיין איין מעקלער צו דינגען מלמדים רבים פאַר קינדער און סופרים אויף זיי איבערקוקען

מו תורה החסידים הראשונים

ספר חסידים תנינא

צ) (קט) **וכי** יקרא בעירך קניגייאות כגון טטריאות השמר לך לבל תראם. וה"ז מחולותם או שום דבר שמחתם כי אז תזכה ותחזה קניגיית לויתן ושור הבר.

צא) **וכי** תשמע קול המון עכו"ם מחנגים ומחללים בחלילים תאנח ותפתח פיך בשפה ברורה לפני קונך ותאמר: רבון כל העולמים עמך אשר הוצאת מארץ מצרים חטא בכפל ולקה בכפלי כפלים ונמדד לו יותר מפשעם ארמנותיו הרסת ומשושיו השבת שמחתו ערבת ששונו הפכת לאבל גאונו מאסת תפארתו (קי) השלכת משמים לארץ יהי רצון מלפניך שתבנה ירושלים במהרה בימינו ובימי כל ישראל אמן.

רחמיך

מראה מקומות

(קט) ע"ז יח: ותוספתא ע"ש (קי) חגיגה ב

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

איבערקוקען ספרי תורות כדי עס זאל ניט זיין און זיי קיין גרייזען אין אלעס וואס דו קענסט נור טון לשם שמים מיט דיין גאנצין כח מיט דיין גוף, זאלסט דו טאן, זאלסט שטענדיג אייקוקען זיך אין שול די טליתות אויב עס איז אפגעריסען איינער פון די טליתות זאלסט דו גיין אין פעררינכטען בעהאלטענערהייט דאס עס זאל ניט זיין בעוואוסט צו קיין מענטש אין קיינער זאל ניט זיין אין שול ווען דו קומסט זעהען די ציצית, ווארום אלע דיינע טהאטען זאלין זיין בעהאלטין לשם שמים און אויף דעם זאל מתפלל זיין יעדער חסיד דאס עס זאל ניט מגולה ווערין זיינע מעשים צו קיין מענשען כדי עס זאלין ניט מינערען זיינע זכיות:

צ· ווען עס וועט זיך טרעפען אין דיין שטאט טעהאטיאטארין היט זיך דאס דו זאלסט זיי ניט זעהען אין אזוי איז דער דין מיט זייערע טענץ אין פרייליכקייטען ווארום דאן ווערסט דו זוכה זיין צו דעם פרייד פון לויתן און דעם שור הבר:

צא· ווען דו וועסט הערין די שטימען פון איין המון נכרים הולען אין טאנצען מיט פייפלען א.ז.וו. זאלסט דו זיפצען אין דו זאלסט עפענען דיין מויל פאר השי"ת אין דו זאלסט זאגין קלארע רייד דו האר פון אלע וועלטין דיין פאלק וואס דו האסט ארויס געצויגען פון מצרים האט דאבעלט געזינדיקט און איז געשלוגין כפל כפלים, אין דו האסט געמאסטען זיין שולד גרעסער ווי זייערע זינד זיינע פאלאצען האסט די צופירט זייגע שמחות האסט דו פערשטערט זיינע שמחות האסט דו צוזמישט פרייליכע האסט דו פערקערט צו טרויעריגע זיין גרויסקייט האסט דו פארמיכט זיין שיינקייט האסט דו געווארפען פון הימעל ביז צו דער ערד, עס זאל זיין דיין ווילען דאס דו זאלסט בויען ירושלים אין גיכען אין אונזערע טעג און אין די טעג פון אלע אידען אמן:

ספר חסידים תנינא

צב) **רחמיך** וחסדיך אל תכלה מכל מה שברא הקב"ה בעולמו להכות ולצער בהמה חיה ועוף שקצים ורמשים כגון להחזיר שלא להכות אותו ולזרוק באבנים על כלב או חתול או להמית זבובים וצירעה ואפי' נמלה ויתוש הלא באו יסורין על רבינו הקדוש על שלא ריחם על העגל כראיתא (קי"ח) בהשיכר תניין. ועוד אמרו חכמים (קי"ב) במס' יבמות מי שאין ג' מדות הללו רחמן וביישן וגומל חסד אינו מזרע אברהם אבינו. על כן יש להזהר בלי לצער כל אשר נשמת רוח חיים באפיו בימים ובחרבה. וגם מצוה ליתן להם מזונות שכן יש ללמוד מדרכי הבורא ית' (קי"ג) שכן אמרו חכמים ליראה את ה' אלקיך ולדבקה בו לדבק בו אי אפשר אלא להדבק במרותיו וכו' והנה הוא מרחם על כל. דכתיב ורחמיו על כל מעשיו וכתיב נותן לחם לכל בשר. ואמר בפ"ק דע"ז מלמד שהקב"ה יושב וזן כל העולם כולו מקרני ראמים וכו':

השמר

מראה מקומות

(קי"א) פה: (קי"ב) עט סבת לב מ' שמואל פ' כח: (קי"ג) כתובות קי"א:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

צב. דיינע רחמים און דיינע חסדים זאלסט דו נישט פערמיידען פון אלעם וואס דער אויבערשטער האט בעשאפען אין זיין וועלט צו שלאגין און צו מצער זיין בהמות חיות און עופות שקצים מיט רמשים דהיינו דעם חזיר נישט צו שלאגין עם און בעווארפין מיט שטיינער דעם הונד אדער די קאץ אדער צו טייטען פליגען אפילו איין מוראשקע, ווארום די יסורים וואס זיינען געקומען אויף רבינו הקדוש איז ווייל ער האט נישט רדזמנות געהאט אויף דעם קאלב. ווי עס ווערט געבראכט אין פרק השוכר אין, נאך האבין די חכמים געזאגט אין מסכת יבמות דאס ווער עס האט אין זיך נישט די דריי מדות רחמן, וביישן וגומל חסד, איז נישט פון אברהמ׳ס קינדער דערום דארף מען זיך היטען נישט צו מצער זיין קיין לעבעדיקע זאך סיי אין וואסער אין סיי אויף די טריקעניש, און עס איז איין מצוה צו געבין זיי שפייז ווארום אזוי דארף מען זיך לערנען פון די וועגין פון השי"ת ווארום אזוי האבין די חכמים געזאגט צו מורא האבין פאר דיין גאט און צו בעהעפטין זיך אין אים, צו בעהעפטין זיך אין אים איז דאך אוממעגליך נאר דאס מיינט מען זיך צו באעפטין אין זיינע מדות און אזוי ווי ער האט ראך רחמנות אויף אלעמען ווי עס איז געשריבען ורחמיו על כל מעשיו. זיין רחמנות איז אויף אלע זיינע מעשים און אויך ברייננט דער פסוק נותן לחם לכל בשר דאס הייסט ער גיט ברויט צו יעדען אין די גמרא זאגט אין פ"ק רע"ז דאס דער אויבערשער זיצט אין שפייזט דו גאנצע וועלט מקרני ראמים וכו' ;

דו

ספר חסידים תנינא

צג) **השמר** עצמך מלשקר אפילו דרך שחוק ואפילו בלשון הבאי שהרי אפי' בעבירות חמורות כגון רצוח וניאוף וגנבה ואכילת חזיר לא נכתב עליהם כי אם לאו. והנה השקר מוזהר עליו בתורה ובנביאים ובכתובים. בתורה (קיד) דכתיב לא תכחשו ולא תשקרו. בנביאים (קטו) דכתיב שארית בני ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב. בכתובים (קטז) דכתיב דבר שקרים לא יכון על כן כל האוהב את נפשו ישמור מן השקר כי הוא שקול נגד כל העבירות. א"ב"ק שמעתי אומר מעשה באדם אחד שעשה עבירות הרבה כל ימיו הגנוב ורצוח ונאוף והשבע לשקר אחת מהנה לא נעדרה ממנו ויהי מקץ ימים רבים בחר לו יה ואיוה לשוב אליו התחרט מעונותיו בא אצל חכם אחד ואמר לפניו ר' עבדך לא היה ירא את ה' מנעוריו ולא קיימתי אפילו מצוה אחת ועתה הנה לי מצוה אחת ואנצרנה אשר על ידה אוכל לבוא לקיים כל המצות. אמר לו החכם השמר לך פן תשקר ואל תוציא מפיך כזב ואז ימחלו עונותיך וילך מאתו כברת ארץ (קיז) ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויואל ללכת אל בית הזונות כי נסה באלה והורגל בכך מתחילה אמר נבל בלבו הלא אשמור מצות החכם אשר צוני מלשקר ואם ישאלו העולם מה לך פה ומי לך פה או מה עשית שם בבית אצטרך לבדות

במ'ל

מראה מקומות

(קיד) ויקרא יט: (קטו) צפניה ג: (קטז) תהלים קא: (קיז) שמות ב.

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרנונג

צג. דו זאלסט זיך זייער היטען און נישט צו זאגען איין ליגען אפילו אויף געלעכטער אפילו אלעם איין גוזמא, ווארום מיר זעהן דאך דאס אפילו אויף הארבע עבירות אזוי ווי רציחה און אויסגעלאסענהייט און גניבה און עסין חזיר איז געשריבען אויף זיי נור איין לאו, און בעמערק נור דאס אויף שקר איז פערזאגט געווארען אין דער תורה שטייט געשריבען לא תכחשו ולא תשקרו, אין די נביאים איז געשריבען שארית בני ישראל לא יעשו עולה ולא ידבר כזב און אין כתובים, ווערט געשריבען דבר שקרים לא יכון. דעריבער דער וואס האט ליב זיין נפש זאל זיך היטען פון שקר, ווארום עס איז געגליכען געגען אלע עבירות. און איך האב געהערט זאגען וועגין איין מענטשין וואס האט פיעל עבירות געטאן זיין גאנצין לעבין ער האט געשווארען פאלש ער האט נישט אויסגעלאזען איינע עבירה און עס איז געוועזן נאך דעם ווען סאיז אוועק שוין פיעלע טעג האט דער אויסגיוויילט צום אויבערשטען געגלויבט נאך אים תשובה צו טאן און זיך אומקערין זיך צו השי"ת ער האט געהאט פיעל חרטה אויף זיינע זינד, איז ער געקומען צו איין חכם און געזאגט פאר אים רבי דיין קנעכט האט נישט געהאט קיין פארכט פאר השי"ת פון דער יוגענט און האט נישט מקיים געוועזן אפילו איין מצוה און

יעצט

ספר חסידים תנינא

מלי כזב מלבי לאמור לא עשיתי שם מאומה (קיח) ועל פי הדברים האלה כרתי ברית לבלתי ללכת אחרי הבחורים וכן עשה לכל העבירות עד ששב מאולתו ומרוע מעלליו ונעשה חסיד גמור עד אין חקר. על כן השמר מלשקר. אשריך ערב ובקר. כל רע בל יהי סוקר. ויברכהו הבליות חוקר:

צד) **והיה** כי ירחק מלבבך המקום שעשית שום עבירה בשוגג או שנבר עליך יצרך למלאות חשקו וצרת הכסף בידך והלכת אל המקום אשר ידעת כי עניים הגונים שם ולהם תתן מתן סתר מסת נדבת ידך (קיט) ושב עד ה' אלקיך בכל לבבך וענית בצום נפשך וכאשר תרצה להתענות תקבלו מאתמול ותאמר בעת תפילת המנחה הריני לפניך בתענית יחיד למחר ואם לא עשה כן אמרינן בפ"ק דתענית דדמי למפוח מלא

מראה מקומות

(קיח) שמות ל"ד: (קיט) דברים ל':

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

יעצט גיב מיר צו היטען אזא מצוה דאס דורויך זאל איך זוכה זיין מקיים צו זיין אלע. האט אים דער חכם געענטווערט היט זיך פון צו זאגען ליגען. און לאז נישט ארוים פון דיין מויל קיין ליגען און דאן וועט מען מוחל זיין אלע דיינע זינד. איז ער אוועק פון אים א געוויסע ווייטקייט. און ער האט זיך געקערט היין אין הער האט ער דערזעהען אז עס איז נישטא קיינער. האט זיך אים געוואלט צו גיין אין איין שאנדע הויז. ווארום ער האט אזעלכע זאכין געברובירט זאיין איז געווען געוויינט אין דעם פון אנפאנג האט דער נבל געזאגט זיך אין הארצין, איך וויל דאך היטען דעם חכם'ס געבאט צו מיר וואס ער האט מיר פערזאגט נישט צו זאגען מער נישט קיינע ליגענס. און אויב די וועלט וועט מיר פרעגין וואס איך טו דא, און ווען האב איך דא אדער וואס האב איך דא און שטוב געטאן, וועל איך דאך מוזען אויסטראכטין ליגענס פון מיין הארצין צו זאגין דאס איך האב דארט גאר נישט געטאן. און אויף דעם שטייגער האב איך נעמאכט איין בונד נישט צו גיין נאך יונגען און אזוי האט ער געטאן אויף אלע זינד ביז ער האט זיך אומגעקערט פון זיין אומרעכט און פון זיינע שלעכטע מעשים, און איז געווארען איין אמתער חסיד. און דעם העכסטין זין פון ווארט. דערום היט זיך נישט צו זאגען קיינע ליגענס. וויל דעם יעניגען סיי בא נאכט אוך סיי אין פרי מארגען. קיין שלעכטס וועט עם נישט בעזוכען. און ער ווערט געבענטש ווערען פון השי"ת

צד) און אז עס וועט זיין דער אויבערשטער וועט זיך דער וויטערען פון דיין הארצין דאס זיו האסט נעטאן איין עבירה אומגערין אדער עס האט זיך געשטארקט אויף דיר דער יצר הרע אים אוים צו פילען זיין פערלאנג זאלסט דו איינבינדען דיין געלט אין דיין האנט און זיי זאלסטל

ספר חסידים תנינא

מלא זיקא. אך אם היה בדעתו זמן ארוך להתענות ובעת המנחה שכחו ולא קבלו עליו הנה תשובת ר' יצחק בידו שלא איבד תעניתו לא יקופח ולמחר תעניתך תשלימו הצום עד תוך הלילה שיעור כברת הארץ אפילו בלילי שבת דהלכה כר' יוסף דאמר חייב להשלים וכי הלא תקרא צום שתאכל קודם לילה גמורה הלא אמרו חכמים בשילהי במה מדליקין כוכב אחד יום שנים בין השמשות ואינו נקרא לילה עד שראו ג' כוכבים ואותם האומרים כי מותר לאכול אחר ביאת השמש הבל וריק בפיהם:

צה. **בדברי** הצומות וצדקתם הואיל ואתי לידן נימא בהו מלתא טוב לכל אדם להרגיל עצמו להתענות לכל הפחות אותן הימים הנמצאים בכתובים. (קכ) ואלו

הן

מראה מקומות

(קכ) טור מסס בה"ג :

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

זאלסט גיין אין דעם ארט וואו די ווייסט דאס אמתה ארעמע מענשן זיינען דארט און די זאלסט זיי געבען געלט פערבארגענערהייט אבשייד פון דיינע געלט וואס דו פערמעגסט און דו זאלסט זיך אומקערן ביז דעם אויבערשטען מיט דיין גאנצין הארצין. און דו זאלסט פאסטין און ווען די ווילסט פאסטין זאלסט דו אנגעמטען דעם תענית פון נעכטין און דו זאלסט זאגען אין די צייט פין מנחה דאס איך בין אנגעברייט מיט איין פערזעגליכען תענית יחיד אויף מארגען. אין אויב ער האט אזוי נישט געטאן זאגין מיר בפ"ק דתענית דדמי למפוח מלא זיקא. אבער אויב ער האט געהאט אין זיין געדאנק אלאנגע צייט צו פאסטין און אין דער צייט פון מנחה האט ער פערגעסין און האט נישט מקבל געווען אויף זיך האט ער די תשובה פון רבי יצחק אין זיין האנט. דאס זיין תענית איז נישט פערלארען ער ווערט נישט פערפאלין און אויף מארגין זאלסטו דו אויספירען דיין תענית ביז אין דער נאכט אריין דעם גאנג פון איין כברת ארץ זאגאר אין די שבת נעכט. ווארום דער דין בלייבט ווי רבי יוסף וואס ער זאגט דאס מען איז מחויב צו ענדיקען וועסט דו דען רופען איין תענית דאס ווען דו וועסט עסען פאר נאכט. פרוואר די חכמים האבין געזאגט אין פרק במה מדליקין איין שטערין הייסט נאך טאג צוויי שטערין הייסט נאך בין השמשות ד"ה. צווישען טאג אין נאכט איין עס ווערט נישט גערופען באנאכט ביז מען זעט דריי שטערין אין יענע וואס זאגען דאס מען מעג עסען נאך זונען אונטער גאנג איז נארשקייט און ליידיקייט אין זייער מאלער :

צה. ווענין פאסטין אין וועגין די צדקות פון תעניתים. וויל מיר היידען שיין הערפין וועלין מיר זאגין איינינע ווערטער וועגען דעם. עס איז זייער גוט פאר יעדען מענשען צו איינגעוויינען זיך צו פאסטען צום ווייניגסטען די טעג וואס זיינען פארשריבען. און דאס זיינען זיי.

אין

ספר חסידים תנינא

הן : בניסן א׳ י׳ כ״ו. באייר י׳ כ״ח. בסיון כ״ג כ״א כ״ז. באב א׳ י״ח. באלול י״ז. בתשרי ה׳ ז׳. במרחשון ובכסליו ה׳. בטבת ח׳. בשבט ג׳ ה׳. באדר ז׳ ט׳. ולכל הפחות יתן פרוטה לצדקה ביום התענית ורמז בפסוק צדק ומשפט מכון כסאך ר״ת צום לומר לך שאין תענית בלא צדקה, וצורבא דרבנן אשר תורתו אומנותו והיה כי יו״ע״ב והתקצף ולא יכול ללמוד נ״ל שאין לו להתענות שום תענית יחיד אפי׳ לבטל שעה אחת לימודו דהכי (קכ״ה) אמרי׳ בתענית האי בר בי רב דיתיב בתענית וכו׳ ואמרי׳ נמי התם אבל ת״ח היושב בתענית עובר בעשה מפני שהוא נמנע ממלאכת השמים ואפילו אם נצטוינו להתענות לא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה דלא ימוש והגית. אך טוב וישר הוא להתענות בכל ערב שבת שאף אם נבטל ממלאכתו מעט וגם יכנס לשבת כשהוא תאוב לאכול וירא שמים אשר יוכל לצאת ידי שניהם אשריו :

מה

מראה מקומות

(קכ״ה) י״ח :

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

אין ניסן : א׳ יוד, און כ״ו, אין אייר : יוד אין כ״ח, אין סיון : כ״ג, כ״א, אין כ״ז, אין אב : א׳, י״ח, אין אלול : י״ז אין תשרי ה׳ אין ז׳, אין מרחשון אין כסליו : ה׳, אין טבת : ח׳, אין שבט : ג, ה׳ אין אדר : ז׳ ט׳, אין זאל געבין צדקה אומווייניגסטען איין פרוטה אין דעם טאג פין פאסטין עס איז פאראן איין בעמערקונג אין פסוק, צדק ומשפט מכון כסאך, זיינען די אנהייב א״ת ווערט „צום״ צוזאגין דיר דאס איין תענית ווערט פערעכעט מיט צדקה און איין לערנער וואס לערינט תורה, איז ווען ער וועט זיין הינגעריג וועט ער צערינען, און ער וועט נישט קענען לערנען, געפעלט מיר דאס ער זאל בעססער נישט פאסטען קיינע תענית יחיד, אפילו איין שטונדע צו פערשוועכען פין זיין לערנען, ווארום עס ווערט געזאגט אין תענית, האי בר בי רב דיתיב בתענית וכו׳ ואמר׳ נמי התם, אבער איין תלמיד חכם וואס פאסט איז עובר איין עשה ווייל ער ווערט פערמיעטען פין דעם אויבערשטענס דינסט, אין אפילו ווען מיר וואלטין געווען פערזאגט צינם פאסטין קען נישט קומען כיין עשה, אין אפשטויסען לא תעשה מיט איין עשה : דלא ימיש, והגית, אבער עס איז זייער גוט צו פאסטין יעדען ערב שבת אפילו ער וועט אביסעל מבטל זיין פין זיינע ארבייט וועט ער דאך אויך אריין אין שבת ווען ער וועט זיין הונגעריג צום עסין איין סעודת שבת וואס איז איין מצוה, און איין ירא שמים וואס קען יוצא זיין ביידע זאכין אזוי ווייל צו אים :

ספר חסידים תנינא

צו. **מה** טוב ומה נעים לעיין תמיד דבר בעתו בכל שבוע ושבוע בפירוש חומש ומחזור וסליחות ויוצרות ופיוטים וקינות ופרקי אבות ודברות והושענות וזכרנו ואגדת פסח ומערבים וגדול וקטן ואל תהיו מתרשלים שום דבר מלחזור אחריו וללמדו.

צז. **ואעפ"י** שתדע הכל אל תגביה קולך בבית הכנסת לאמר שום דבר בקול רם לפני שליח צבור להשמיע לבני אדם שאתה יודע ובקי בו כאותם בני אדם הארורים היושבים ופותחים גרונם לבלי חק לצעוק לפני החזן כשהוא אומר פיוט או סליחות וכ"ש דברים שבכתב כגון הפרשה וההפטרה שתחדל לך מלעשות זאת שתים רעות. (קכב) חדא שרבדים בכתב הן ואסורים לומר בעל פה ועוד כי החזן אינו מוציא ידי חובתך מאחר שאינך מאזין אל תפלתו.

צח. (קכג) **על** נטילת ידים תזהר מאוד כדרך שאמרו חכמים במים יפים ובכלי שלם שאינו מנוקב ושיוכל לעמוד על עמדו מאליו והזהר מחציצה כי כל דבר החוצץ

מראה מקומות

(קכב) גטין ס׳ : (קכג) ברכות נ"ג :

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

צו. **ווי** גוט און זיס איז איבער צו קוקען שטענדיק יעדען טאג און זיין צייט יעדען וואך פאר וואך אין דעם פירוש פון חומש אין מחזור סליחות אין יוצרות, פיוטים מיט קינות אין פרק אבות אין דברות הושענות וזכרנו אין אגדת פסח אין מערבים אין דעם גרויסען מיט דעם קליינעם און זאלסט זיך נישט פוילען נאכצוזוכען נאך יעדען זאך און צו לערנען עם:

צז. **אפילו** ווען די פערשטייסט אלעם פון דעסטוועגען זאלסטו דו נישט אויפהייבען דיין שטימע אין בית הכנסת צו זאגין קיין זאך מיט איין הויכע שטימע פארין שליח צבור, צו מאכען הערין מענשין דאס דו ביסט און דאס דו ווייסט אליין בקי אין דעם ווי יענע פערשאלטענער מענשין וואס זיצען און עפענען זייערע מיילער מיט זייערע העלדזער אין איין גרענעץ צו שרייען פארין חזן ווען ער זאגט פיוט אדער סליחות, און ווער רעדט ווי דברים שבכתב ווי די פרשה און די הפטרה דו זאלסט זיך פערמיידען פון צו טאן דאס צוויי שלעכטע זאכען, איינס איז וואס עס איז דברים שבכתב טאר מען נישט זאגין אויסענווענוג און נאך איז דאס וואס דער חזן איז דיך נישט מוציא, ווי באלד דו הערסט זיך נישט צו, צו זיין תפלה:

צח. **וועגין** נטילת ידים זאלסטו דו זיך זייער היטען, ווי די וועג וועלכע די חכמים האבין געזאגט מיט גוטע וואסער אין מיט איין גאנצע כלי וואס איז נישט געלעכערט און וואס קען שטיין ווי דער שטייגער פון זיך אליין, און היט דיך פון איין חציצה, ווארום יעדע זאך וואס איז חוצץ

• אין

ספר חסידים תנינא

והחצץ בטבילה חוצץ בנטילה על כן אל תניח לגדל צפרניך אך תסירם תדיר לבל חיצוצו ותדונם בשרפה כי כן צוית מפי חכמים במס׳ (קכד) נדה שבן אמרי׳ זורקן רשע לפי שאשה הרה תפיל אם תעבור עליהם קוברן צדיק אבל חסיד אינו אולי יתגלו לאחר זמן אך השורפן חסיד (קכה) וכאשר תסיר ציפורניך אל תסיר ציפורני ב׳ אצבעות הסמוכים זה אחר זה אך לסירוגין כי קשה הוא לשכחה ותשכון במנוחה צט) **שאל** שאלתי לאיש אדוני הארץ את דודי ורבי הר״ר אשר ז״ל איך נוקשים כל העולם בפח העבירה הזאת בהסתכלם בקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם והא אמרינן (קכו) באין דורשין כל המסתכל בקשת אינו חס על כבוד קונו שנא׳

מראה מקומות

(קכד) י״ז זוה״ק תרומה קע״ב: (קכה) ס׳ האבודרהם: (קכו) חגיגה טז קידושין מ׳:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

אין טבילה איז אויך חוצץ אין נטילה, הערום זאלסטו ניט לאזין דיינע נעגיל וואקסען ניר די זאלסט זיי שטענדיג אפשערין כדי זיי זאלין ניט חוצץ זיין אין זאלסט זיי פערברענען, ווארום אזוי איז פערזאגט פון די חכמים אין מסכת נדה, ווארום אזוי ווערט געזאגט, דער וואס פערווארפט איז איין רשע, ווארום איין שוואנגערע פרוי, וועט מפיל זיין אויב זי וועט אויף די נעגיל דורך גיין, דער וואס בעגראבט זיי איז איין צדיק אבער ניט קיין חסיד, ווארום טאמער ווערען זיי אמאל אויף געדעקט, אבער דער וואס פערברענט זיי איז איין חסיד אין ווען דו שערסט דיינע נעגיל רעכטע האנד זאלסטו ניט שערין צוויי פינגער איינע נאך די אנדערע נור איבערהיפען איין פינגער ווארום עס שאדעט צום דעם זכרון, אין אזוי וועסט די רוען במנוחה: צט. **איך** האב געפרעגט איין גרויסען מענשין מיין פעטער אין מיין רבין הר״ר אשר ז״ל ווי אזוי ווערין די גאנצע וועלט נעשטרויכעלט אין דעם נעץ פון איין עבירה ווען זיי קוקין אויף דעם רעגין בויגען, מיר זאגין דאך אין פרק אין דורשין דער וואס קוקט זיך איין אין דעם רעגענבויגען קומערט עס ניט דער כבוד פון הש״ת שנא׳ כמראה הקשת וכו׳ אין נאך ווי אזוי קען מען אויף אים צו מאכען איין ברכה, הנאמן בבריתו, ווארום מען קען דאך אויף אים ניט מאכין קיין ברכה סיידען מען זאל אים זעהען האט מיין פעטער מיר געענטווערט אין געזאגט דאס דער לשון הסתכל איז דער טייטש דאס ער קוקט בכוון איין לאנגעצייט צו וואס דער רעגין בויגען איז גלייך אין צו וועמען איז ער גלייך, אבער איפהייבען די אויגען אין זעהען אים איין רגע מעג מען, אין פון דעסטוועגין געפעלט מיר אייז דאס איז איין איינגער תירוץ און דער וואס וויל מחמיר זיין דאס זאל אזוי ניט טאן, וועט עם ששון ושמחה גרייכען;

דיין

ספר חסידים תנינא

שנא׳ במראה הקשת וגו׳. ועוד היאך מברכינן עליו הנאמן בבריתו והלא אי אפשר לברך עליו אלא אם כן יראהו. ענה דודי ואמר לי כי לשון הסתכל אינו אלא שמביט בכוון זמן ארוך למה הוא דומה ולמי ידמהו וישוה, אבל לישא עיניו ולראות בו כרגע שפיר דמי. והמחמיר שלא לעשות כמיהו (קכז) ששון ושמחה ישיגהו:

ק) (קכח) **יהי** חלקך ממשכימי קום קודם עמוד השחר ללמוד עד עת התפלה אך לא תעשה כל מלאכה אחרת:

קא) **ועובר** ללימוד הוי זהיר בברכות התורה שהן שתיב א״ק״ב״ו לעסוק בדברי תורה והערב נא וכו׳ ואשר בחר בנו וכו׳ כי על דבר זה העיד הקב״ה בכבודו בעצמו שגלו ישראל בעון זה שלא ברכו על התורה כדאיתא (קכט) בפ׳ הפועלים. ודודי מורי הר״ר חיים שיחי׳ נוהג כשמשכים בבוקר מתחיל ברכת אשר יצר וגו׳ ואומר עד לברכת התורה והם בכלל. ואז מתחיל ללמוד בלי הפסק כי כמו שאמרו (קל) רבותינו ז״ל היכף לנטילת ידים המוציא כמו כן יש ללמוד היכף לברכת התורה. וצור עוטה אורה יהי עליך סתרה ואליו תנום לעזרה:

מזקנים

מראה מקומות

(קכז) ישעיה כ״ח : (קכח) שבת ק״ה : (קכט) פה נדרים פ״א : (קל) ברכות מ״ב :

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

ק. **דיין** חלק זאל זיין פון די וואס פעדערין זיך אויף צושטיין איידער דער מארגען שטערין גייט אויף צו לערנען ביז דאווענין, אבער די זאלסט נישט טאן קיין אנדער זאך:

קא. **פארין** לערנען זאלסטו דיך היטען אין ברכות התורה וואס זיי זיינען א׳ ק׳ ב׳ ו׳ לעסוק בדברי תורה און והערב נא וכו׳ ואשר בחר בנו וכו׳ ווארום אויף דעם האט הקב״ה אליין עדות געזאגט דאס די אידען זיינען פערטריבען אין גלות צוליב די זינד וואס זיי האבין נישט געמאכט קיין ברכה אויף דער תורה, ווי אין פרק הפועלים. און מיין פעטער מיין רבי הר״ר חיים זאל לעבין פירט זיך דאס ווען ער שטייט אויף אין דער פרי הייבט ער אן די ברכה פון אשר יצר וגו׳ און זאגט ביז ברכת התורה און אויך ברכת התורה, און דאן הויבט ער אן לערנען אן איין הפסק. אזוי ווי די רבנן האבין געזאגט באלד נאכן וואשין די הענד מוז מען מאכען די ברכה המוציא אזוי מוז מען לערנען גלייך נאך ברכת התורה, און דער אויבערשטער זאל אנוויקלען דאס ליכט, און דאס ליכט זאל זיין אויף דיר פאר איין שיצונג, און צו אים זאלסטו לויפען נאך הילף:

לצורן

ספר חסידים תנינא

קב) **מזקנים** התבונן שלא תהיה מאותם (קלא) הפורטים על פי הנבל ולהיות תופש בכנור ועוגב כמו ששלח מר עוקבא לר׳ אליעזר פ״ק דגיטין זימרא מנלן דאסור וכו׳ וזכור תזכור אלישע בן אבויה ששמו יצא מסוף העולם ועד סופו ונענש על כי זמירתו לא פסקו מביתיה כדאיתא פ״ב דחגיגה ואע״פ שהיה בזמן הבית כ״ש וכ״ש היהודים האומללים המדוכים והמעוכים בבור לחץ ועוני ושבועים נמוט היון הגולה.

קג) **אך** נראה הדברים שמותר האדם לזמר לפעמים בבל זמר ע״מ ללימוד ולהבין שיהא בקי ורגיל בו בזמני ששון ושעת חדוה כגון בפורים ובחנוכה ובעת נשואין רק שיהא כוונתו לשם מצוה וגם לפעמים כאשר דאגה בלב איש ואינו יוכל להסירנה לכוון לימודו אז שרי לפכוח׳ צעריה והיה כנגן המנגן ישב רחו אליו וייטב לבו לעסוק בבור אלהינו (קלב) והוא מימים יחיינו ביום השלישי יקימנו:

טובה

מראה מקומות

(קלא) עמוס ו׳: (קלב) הושע ו׳:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

קב. **לערן** זיך פון די זקנים דו זאלסט נישט זיין פון די וועלכע שפילן אויף מוזיק אינסטרומענטען פידעל אזוי ווי מר עוקבא האט געשיקט צו ר׳ אליעזר פ״ק דגיטין זימרא מנלן דאסור וכו׳ ד.ה. פון וואנען ווייס מען דאס מוזיק איז פערבאטען וכו׳ און געדיינקה אלישא בן אבויה וואס זיין נאמען האט געקלונגען פון איין עק וועלט ביזן צווייטען און איז געשטראפט געווארען ווארום מוזיק איז נישט פערמידען געווארען פון זיין הויז, ווי עס ווערט געבראכט פ״ב דחגיגה, און אפילו עס איז געווען ווען דער בית המקדש איז געשטאנען היינט ווער רעדט נאך יעצט די אומגליכע אידען די דערשלאגענע און צושטיסענע און איין גרוב פון איינגשאפט און ארעמקייט און זיינען געזינקען און דעם ליים פון דעם גלות:

קג. **אבער** דאס געפעלט מיר דאס מען מעג, אז איין מענש זאל שפיעלען מוזיק אויף איין אינסטרומענט אויף דעם בעדינג דאס זיין לערנען איז צו פערשטיין דאס ער זאל זיין איין בקי און געוויינט אין דעם און די צייטען פון פרייד, אזוי ווי פורים און חנוכה, אדער אויף חתונה נור זיין געדאנק זאל זיין נור לשם מצוה, און אויך צייטענווייס ווען מען איז פערזארגט און ער קען נישט פערטרייבען פון זיך די זארג און צו קענען לערנען ווי געהעריג, דאן מעג מען צו בעניצען איין מוזיק אינסטרומענטן אים ארויס ציציהען די דאגה אזוי ווי עס

שטייט

ספר חסידים תנינא

קד) **טובה** תנחל ושלוה תירש בא תשמור מלאו דלא ילבש גבר שמלת אשה כנוי
בחורים הנותגים צעיף בראשיהם הלובשים בגדי נשים בפורים
ובעת נשואין (קלג) אל תהיה כאחד מהם בדבר הרע הזה ואפילו אם תעשהו לשם
מצוה יצא השבר בהפסד אלף מונים ואל תאמר שכן אמרו חכמים שמצוה לשמוח
בפורים בכל ענינים כי האומר (קלד) שחכמים ויתרו לעשות שם דבר עביו"ה יוותרו
חייו וזכור רב אדא בר אהבה שאמל לתלמידיו (קלה) בפ' האשה
שנתארמלה אי דמי לכוו בכשורא לחיי וכו'. ועוד אמרו חכמים (קלו) בגמ' שבת
ובגמרא דע"ז שאפי' להסתכל במראה אסור משום לא דלא ילבש גבר אם לא לצורך
שיש לו מכה בין עיניו כ"ש וכ"ש שאין מקרא יוצא מידי פשוטו שאסור ללבוש
בגדיהם ותכשיטיהם (קלז) ושומר נפשו ירחק מהם כי עצומים הרוגיהם.
וזיה

מראה מקומות

(קלג) ס' של"ה : (קלד) כ"ק ע' תנחומא תסח : (קלה) י"ז : (קלו) קמ"ט ע"ז כט בתוספות נסב' ירושלמי : (קלז) משלי ז' :

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

שטייט אין פסוק והיה כמנגן המנגן ישב רוחו אליו. און זיין הערץ ווערט דער בעסערט ווערין צום לערנען תורה:

קד. **גוטעם** וועסט דו ארבען און פריידען וועסט דו ירשנען אויב דו וועסט זיך היטען פון דעם לאו נישט אנצוטאן איין פרויען קלייד אזוי ווי בחורים טוען זיך אן שלייערם אויף זייערע קאפ און טוען אן פרויען קליידער אין פורים דו זאלסט נישט זיין איינער פון זיי, אין די שלעכטע זאך אפילו ווען דו טוסט עס לשם מצוה וועט דיין פערדינסט ניין פערלארען דורך דעם פעלוסט פון דיא עבירה טויזענד מאל אזוי פיעל, דו זאלסט נישט זאגין דאס אזוי האבין די חכמים געזאגט דאס עס איז איין מצוה זיך צו פרייערן אום פורים מיט אלע פאלען ווארום דער וואס זאגט דאס די הכמים האבין מתיר געוועזן צו טאן איין עבירה, וועט הפקר ווערין זיין לעבין און געדיינק רב אדא בר אהבה וואס האט געזאגט צו זיינע תלמידים בפ' האשה שנתארמלה אי דמי לבון בכשורא לחיי וכו', און נאך האבין די חכמים געזאגט אין מסכת שבת און די גמרא ע"ז דאס אפילו קוקין אין איין שפיגעל טאר מען נישט, צוליב דעם לאו דלא ילבש גבר, סיידען ער מוז ווייל ער האט איין מכה צווישען די איינען הייגט ווער רעט נאך דאס איין פסוק ווערט נישט פערענדערט פון זיין פשט דאס מען טאר נישט אנטאן פרויען קליידער און זייערע צורונגען, און דער וואס היט זיין נפש וועט זיך שטארק דערווייטערין פון זיי ווארום פיעל זיינען געהארגעט פון זיי:

און

ספר חסידים תנינא

קה) **והיה** ביום הששי תהן כל עסקיך לטבוח טבח והכן נגד המלכה הבאה אל ביתך כפי מה (קלח) שעשרת ומצאת הון לך, וכל עת יהיו בגדיך לבנים בערב שבת ותלבשם סמוך למנחה. (קלט) ואם את הדבר הזה תעשה ויכלת עמוד ממכשול עבירה שלא תשכח מעות עליך בשבת. ובעיני משה רע להרגיל לשום אדם לישא מעות עליו על צוארו אפי׳ כל ימי החול כדי להשמר מבא בדמים בבאו לכפר ולהתפלל בקדש עד צאתו וכ״ש בערב שבת.

קו) **ואדם** שנפשו חשקה בתורה וטריד בגורסיה מלהכין לסעודה שבת לכל הפחות יתקן שום דבר לכבוד קונו וילמד מרבותינו (קמ) פ־ק כל כתבי או (קמא) ישחיז סכינו להכין בו לשבתו ונמטייה שובא מבשורא ומיום רע לא ייו״א:

קז) **במחשבותיך** תעמיק מאוד לכבוד השבת כיצד כאשר תחפוץ לגלח שערך או לחוף ראשך או להסיר צפורניך אל תעשה כי אם בע״ש

או

מראה מקומות

(קלח) הושע י״ב: (קלט) שמות י״ח: (קמ) שבת קי״ט: (קמא) כל בו וב״י בשם ספר חיי עולם הובא בהרמ״א סי׳ ר״נ:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

קה. **און** אין דעם זעקסטין טאָג זאָלסט דו אוועק געבען אַלע דיינע עסקים צו שעכטין און צוגרייטין זיך קעגין דער מלכה וואָס קומט אין דיין הויז נאָך די מאָס נאָך וויפיעל דו האָסט אפגעשייט מעשר וויפיעל דו פערמעגסט און שטענדיק זאָלין דיינע קליידער זיין וויים פאַר שבת אין זאָלסט זיי אָנטאָן פאַר מנחה, און אויב דו וועסט די זאַך טאָן וועסט דו זיך קענען פערמיידען פין איין עבירה דאָס דו זאָלסט נישט פערגעסין קיין געלט בא דיר אום שבת, און ווער רעדט נאָך ערב שבת;

קו. **און** דער מענטש וואָס זיין ווילען איז שטענדיק צום לערנען אין איז פערנומען אין זיין לערנען אין קען נישט אָנגרייטען די סעודת שבת זאָל ער אומווייניגסטען צוגרייטען וואָס עס איז לכבוד השי״ת אין ער זאָל זיך לערנען פין אונזרע רבנים פין די גמרא הקדושה או ישחיז סכינו להכין בו לשבת אין פאַר איין שלעכטין טאָג וועט ער נישט מורא האָבין.

קז. **במחשבותיך** תעמיק די זאָלסט זיך שטאַרק אינטרעסירען אין פערטיפען דיינע געדאַנקין פאר כבוד שבת ווי אזוי ווען דו ווילסט זיך אָפשערען אָדער וואַשען דיין קאָפּ אָדער אָפשערען דיינע נעגיל זאָלסט דו עס נור טאָן פונקט דעם ערב שבת אָדער ערב יום טוב אין עס זאָל נישט זיין דיין געדאַנק צוליב פערגנוגען נור פאַר כבוד שבת אין אזיך אזוי ווען דו האָסט נייע קליידער אָדער ווייסע זאָלסט דו זיי צום ערשטין אָנטאָן שבת פאַר דעם כבוד המלכה.

אזוי

ספר חסידים תנינא

או בעי"ט ואל תהי כוונתך להנאתך אך לכבוד שבת. וכן אם יהיו לך בגדים חדשים או לבנים. תלבישם תחלה בשבת לכבוד המלכה. כה עשו אבותינו יוסף כאשר בא אל פרעה ויגלח ויחלף שמלותיו. וכן מרדכי (קמב) כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק. וכן חנניה מישאל ועזריה כאשר נקראו לבא אל שער המלך נבוכדנצר באו בסרבליהון ובסרבלותהון ובעדי לבושהון. אעפ"י שהלכו ליזרוק בכבשן אש. גם אתה כאחד מהם תהיה. לגלח ולייפות (קמג) להיות לך חליפות שמלות לשבת וכתיב הוד והדר לבש"ת אותיות לשבת. כלומר אם ילבש בגדים נאים לשבת הרי טוב ואם לאו ילך לבשת:

קח. **והיה** לעת ערב יהי אור בחדריך כי תדליק בו נר כשר ותברך עליו אקב"ו להדליק נר של שבת. ואף למרתיפך תעשה כך אם אתה מוכר יין אם תצטרך בו לאור הנר תדליק בו נר כשר (קמד) והשמר מאור מאמירה לנכרי לעשות שום דבר שאמרו חז"ל שלוחו של אדם כמותו אל תקרא יחידי בספר ואפי' אם הנר גבוה ממך מאוד או אפילו אם עשוי כך בענין שאין אדם יכול ליגע בו

מראה מקומות

(קמב) מגילת אסתר : (קמג) שבת קי"ג ושאלתות בראשית : (קמד) שבת קו, ב"ק פ :

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

אזוי האבען אונזערע עלטערין געטאן, יוסף ווען ער איז געקומען פאר פרעה האט ער זיך אפגעגאלט און האט אומגעביטען זיינע קליידער און אזוי האט מרדכי געטאן ווארום מען קומט נישט אין דעם טויער פון מלך אין איין קלייד פון איין זאק און אזוי האבין געטאן חנניה מישאל ועזריה ווען זיי זיינען גערופען געווארען צום טויער פון מלך נבוכדנצר זיינען זיי געקומען אין זייערע בעסטע קליידער, זאגאר זיי זיינען געגאנגען צוגעווארפען ווערין אין דעם אויוען פון פייער אויך דו זיי איינער פון זיי, ארומצושערין זיך און ארום פוצען זיך צו פערביימען דיינע קליידער אויף שבת ווי עס ווערט געשריבען הוד והדר "לבשת" לבשת אין אותיות "לשבת", דאס הייסט, ווען דו טוסט אן שיינע קליידער אויף שבת איז גוט און אויב נישט וועסט דו גיין "לבשת" דאס הייסט שאנדע:

קח. **און** אז עס וועט זיין פאר נאכט זאל ווערין ליכטיק אין דיינע צימערען, דו זאלסט צינדען כשרע ליכט לכבוד שבת קודש און דו זאלסט אויף דעם בענטשן אקב"ו להדליק נר של שבת, אויך צו דיין ווייך קעלטער זאלסט דו אזוי טאן אויב דו ביסט איין וויין הענדלער אויב דו בעדארפסט דארט אנצינדען איין ליכט אום צו זעהען וואס צו טאן, זאלסטו די אנצינדען איין כשר ליכט און זאלסט אויף דעם מאכין איין ברכה, און היט זיך זייער פון צו זאגין צו איין נכרי דאס ער זאל עפעס טאן שבת, ווארום דער שליח פון מענשין

ספר חסידים תנינא

בו שהרי לא חילקו חכמים אפי׳ גבוה שתי קומות או ב׳ מרדעות ואף בבית הכנסת אסור לקרות יחידי לאור הנרות (קמה) חוץ מיום הכפורים שמותר כדפסקו בפ״ק דשבת:

קט. יום השביעי יהיה קודש ויקר בעיניך מאוד לשמרו בכל מיני קדושין ולהרגיל בזה בני ביתך (קמו) כי הוא שקול כנגד כל המצות ע״כ עשה משמרת למשמרת כמו אם תלך בשבת חוץ מרשות היחיד אפי׳ בכרמלית, הכנים רצועות בובעך למעלה בנקב ראש סרבולך. ותשימהו תחת איזורך שמא יפול על ידי רוח ואתי לטלטל ארבע אמות ברשות הרבים (קמז) וכן שלא תשמיע שום קול בשבת.

קי. ולא תזכיר מדה ומנין בשבת או בי״ט לאמור תן לי קוורט״א או חצי קוורט״א. פירטי״ל או חצי פירטי״ל אך יאמר מלא לי כלי זה. או זה יאמר

תן

מראה מקומות

(קמה) ספר התרומה סימן רי״ט: (קמו) רמב״ם הלכות שבת פ״ל מ״ר בשלח תוספות יבמות ה׳: ד״ה כולכם ירושלמי נדרים פ״ג ותנחומא פרשת תשא ומ״ר ראה ובהלכות ברהבית: (קמז) עירובין ק״ד:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

איז פונקט אזוי ווי דער מענטש אליין און זאגאר דו פערמאגסט איין ליכט זאלסט דו נישט לערנען איינער אליין בא איין ליכט זאגאר ווען דאס ליכט איז זייער הויך פון דיר אדער עס אזוי איינגעפאסט דאס איין מענטש קען נישט צוקומען צו דעם ליכט, ווייל די חכמים האבן נישט געמאכט קיין אויסנאם זאגאר צוויי שטאק די הויך און זאגאר אין איין שול איז אויך פערבאטען צו לערנען אין איינציגען פאר דיא שיין פון ליכט נור אום כפור מעג מען ווי עס האבען אפגעשטימט די חכמים בפ״ק דשבת:

קט. דער זיבעטער טאג זאל זיין הייליג און ער זאל זיין טייער אין דיינע אויגען צו היטען זאם מיט אלערליי הייליקייטען און אויך איינצוגעוויינען דיינע בני בית ווייל ער איז גענליכען געגען אלע מצות פון דער תורה דערום זאלסט צו מאכען איין היטונג צו איין היטונג, צום ביישפיעל דו ווילסט גיין אום שבת ארויס פון רשות היחיד אפילו אין איין כרמלת זאלסטו בעהאלטין דו רצועות פון דיין הוט אויבען אין דעם הוט און די זאלסט עס אזוי איינפאכען דאס איין ווינד זאל עס נישט ארינטער בלאזין און דו זאלסט נישט קומען צום שטרויכלינג פון צו טראגען פיער איילען אין רשות הרבים, און אויך זאלסט דו נישט לאזען הערין קיין שום קול אום שבת:

קי. און דו זאלסט נישט דערמאנען קיין מאס און קיין צאל אום שבת אדער יום טוב, צו זאגין גיב מיר איין קווארט אדער איין האלבע קווארט איין פערטיל אדער איין האלב

פערטיל

ספר חסידים תגינא

תן לי כמה שנתת לי אמש או בענין אחר שיזהר שלא יכזיר שום מדה וכן מנין שלא יעשה סכום עם מה שהיה חייב לו תחלה לאמר אני חייב לך כך וכך. אז יקבל שכר על השתיקה.

קיא. וכן שלא לטלטל ולהגביה שום עצם שאין בו בשר או קליפי אגוזים, כי זו היא משנה שלמה במסכת שבת (קמח) ותמיהני על מה זה ולמה זה שאין כל העולם נזהרין בכך: *)

קיב. וכן שלא להשתמש בשום בעלי חיים אפי' בהמה חיה ועוף הגדילים על אבוסך ומזונותו עליך. ואין בהם משום צידה אעפ"כ אסור לטלטל ולהגביה אפי' תרנגולת או אפי' לסמוך ידיו על כלב וחתול שהרי אפי' בסמיכת הקרבנות שהיא חובה כדאיתא וסמך ידו על ראש קרבנו (קמט) אסרו ב"ש לעשות בשבת וע"ל כלב וחתול בודאי אפי' ב"ה מודו דאסור לסמוך ידיו עליהם:

מכל

מראה מקומות

(קמח) שבת קמ"ג, וכשיטת התוס' שם ד"ה טלמות: (קמט) מ' ביצה פ"ב מ"ד:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

פערטיל נור דו װאָלסט װאָגען פיעל מיר אָן די כלי אָדער אזוי װאָלסט דו װאָגין פיעל מיר די כלי אָן אזוי פיעל וויפיעל דו האָסט מיר געכטין געגעבין אָדער אויף אַנאַנדער וועג אַלעם אום ידו װאָלסט זיך היטען נישט צו דערמאָנען קיין שום מאָס אָדער איין צאָל דו װאָלסט נישט מאַכען קיינע רעכענונגען וויפיעל דו ביסט שולדיק פון פריער צו װאָגין איך בין שולדיק אזוי פיעל אין אזוי פיעל, ער בעקומט לוין פאר שווייגען:

קיא. אויך װאָלסט דו נישט אויפהייבען קיין שום ביין וועלכער איז אָן פלייש אָדער די שאָלעכטס פון פירות דהיינו פון ניס. ווארים עס איז דאָך פאַראַן איין משנה קעגין דעם און איך וואונדער מיר ווארום און פאַר וואָס איז די גאַנצע וועלט נישט פאַרזיכטיג אין דעם:

קיב. און אויך װאָלסט דו זיך נישט בעניצען מיט קיין שום בעלי חיים אפילו איין בהמה חיה אָדער עוף וואָס זיי ווינען ערצויגען בא דיין קאַרעטע און זייער שפייז מוזט די שאַפען, איז ביי זיי נישט שייך דער איסור צידה איז אויך פערבאָטען צו טראָגען אין אויף צוהייבען אפילו איין הינדעל אָדער אפילו אָנשפאַרען דיין האַנט אויף איין קאַץ אָדער איין הונט מיר זעהען דאָך דאָס אפילו צו אנלעהנען די האַנט בא קרבנות וואָס דאָס איז דאָך איין חוב: ווי עס ווערט געבראַכט וסמך ידו על ראש קרבנו, האָבין דאָך די ב"ש פערבאָטין צו אָהן לעגען דיא הענט אויף זייער קאָפ אום שבת און בא אַ כלב און איין קאַץ איז געוויס ב"ה אויך מודה:

פון

הערה ובס' פתחי עולם על הג"ע סי' ש"ח ס"ק ע"ו כתב וז"ל ואפשר שסמכו על דברי רש"י האידנא לטלטל טלטול גמור קליפי אגוזים ושקדים הקשים שאינם ראויין כלל לא לאדם ולא לבהמה יעו"ש

ספר חסידים תנינא

קיג. **מכל** אשר דברתי אל תפל דבר אך תוסיף בהנה כגון מאיסור צידה שלא תתפוש בידך זבוב ואפי' בלא כוונתך ע"כ הזהר מלנעול תיבה בשבת בימי הקיץ שהזבובים מצוים אם לא תבריחם ותשלחם לחפשי או תניח שום דבר מה מימלטל בין התבה לכיסו כדי שיצאו משם כאשר יחפוצו. וה"ה שתהא נזהר מלכסות קדרות וקערות יקנקנים וכלי זכוכית וכוכות כשהזבובין בתוכן:

קיד (קי) **גם** תמנע ליטול מים על ידיך בגן הירק או על גבי עשבים מחוברים בשבת כי תצמיחם בשופכך מים עליהם. ואפי' (קנא) לר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר הכא פסיק רישא הוא

קטו (קנב) **וכל** ימי השבוע כאשר יזדמנו לך פירות יפים ומתוקים תצניעם לשבת ואם יבאו לך יותר יפים מהם תאכל . הראשונים ותשאיר היפים ואם לא באו לידך הוי טורח בע"ש לקנות מיני פרות ותאכלם בשבת בכל פעם ופעם ולא

מראה מקומות

(קנ) טא"ח סימן של"ח והתרומה סימן רל"ח: (קנא) ש"ע סי' של"ו ס"ג; (קנב) מכילתא יתרו בילה ט"ז דעת ג"ש:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

יג. **פון** אלעס וואס איך האב דיר דא געזאגט זאלסט דו נישט לאזען פאלען קיין זאך נור דו זאלסט מערין מער און מער אזוי ווי דער איסור פון צו פיינגען זאלסט דו נישט אנכאפען איין פליג אפילו אן איין כונה, דערום זאלסט דו זיך היטען צו פערשליסען איין קעסטיל אום שבת אין די זומער טעג ווארום פליגען זיינען פערהאנדען אויב דו וועסט זיי נישט דערוויטערין אין אוועק שיקען זיי פריר אדער אוועק צילייגען עפעס איין זאך צווישען דעם קאסטען און דעם בייטעל כדי זיי זאלען קענען ארויס גיין פון דארט ווען זיי ווילין, אין אזוי איז דער דין צו זיין אפ געהיט פון צו דעקען טעפ מיט שיסלען און אזוי כלים מיט גלאז געשיר ווען עס געפינען זיך אין זיי פליגען ;

קיד. **דו** זאלסט זיך אויך פערמיידען פון צו גיסען וואסער אויף דיינע הענט און איין גארטען אדער אזוי אויף גראז וואס זיינען בעהעפט צו דער ערד ווארום דו מאכסט זיי וואקסין מיט דיין גיסען וואסער אויף זיי, און אפילו נאך רבי שמעון, וואס ער זאגט דאס איין זאך אן איין כונה איז מותר אבער דא איז דאך דאס פסיק רישא דאס הייסט עס מוז דאך ווערין איין פעולה :

קטו. **און** איין גאנצע וואך אז עס וועלין דיר קומען צום האנט שיינע און זיסע פירות זאלסטו די זיי בעהאלטין אויף שבת און אז עס וועלין קומען נאך שענערע פאר די ערשטע זאלסטו

ספר חסידים תנינא

ולא עבור הנאת גופך. אך למלאות חסרון המאה ברכות שנחסרו לך מתפלת י"ח ברכות, שאין מתפללים בשבת רק שבע כדאיתא (קגג) בפ׳ התכלת רב חייא בר אויא טרח בשבת וביומא טבא וממלי באיספרמקי ומגדי:

קטז. את הדברים האלה הן הן מקצת הדקדוקים אבל כולן אין לכתוב כי עצמו מספר אספרם מחול ירבון אך המשכילים יזהרו ויתעוררו לעמוד על נפשם לשמור את השבת כדכתיב ויוסיפו עליהם ככם אלף פעמים וכל מה שאמרנו נוהג בין בשבת בין במועדים (קגד) כי כך שנינו אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד. ואפי׳ הוצאה לא הותרה אלא לצורך גדול צורך היום על כן בין תבין אשר לפניך

קיז. מי חכם ויבין אלה לשמור פיו מלחמיא בשרו כגון שלא לאכול לחם פחות מכזית לכתחילה לפי שפחות מכזית אינו צריך ברכת המזון. גם יין אל

מראה מקומות

(קגג) מנחות מ"ג: (קגד) מגילה ז׳:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

וואלסטו די בעהאלטען און די ערשטע אופעסען, דו וואלסט זיך בעמיהען פאר שבת צו בעקומען פערשיעדענע פירות און דו וואלסט זיי עסען אום שבת יעדען מאל אין נישט צוליב דיין גוף פערגניגען נור צוליב אויספילען דעם צאל פון הונדערט ברכות וועלכע דו ביסט מחויב וועלכע עס פעלין דיר פון דיא תפלת ח"י ברכות וואס מען דאבינט נישט אום שבת מער נישט ווי זיבען תי עס ווערט געבראכט בפ׳ התכלת רב חייא בר אויא האט זיך בעמיט אים שבת און אום יום טוב אוים צו פילען די מאה ברכות באיספרמכי ומגדי:

קטז. די אלע זאכען דאס זיינען א ביסעל פון די פינקטליכקייטען אבער אלע איז זוימעגליך זיי אויסצושרייבען ווארום זיי זיינען מער ווי די צאל פון זאמד. נאר די משכילים ועלין זיין געהיט אין זיי וועלין זיך ערוועקין צו פערהיטען זייער נפש צו היטען דעם שבת ווי עס ווערט געשריבען און זיי זאלען מערין אויף זיי טויזענד מאל אזוי פיעל אין אלעם וואס מיר האבין דא געזאגט גייט עס אן סיי שבת אין סיי ימים טובים ווייל אזוי האבין מיר געלערענט עס איז נישט פערהאנדין קיין אונטערשיעד צווישען שבת אין יום טוב נור אין צו גרייטען צום עסען אליין, אפילו דאס ארויסטראגען איז נישט ערלויבט געווארען סיידען פאר גרוים נייטיקייט אין פאר יום טוב זעלבסט, דערום זאלסט דו גוט פערשטיין וואס דו האסט פאר זיך צו טוען:

קיז. ווער איז איין חכם צו פארשטיין דאס פאלגענדע צו היטען זיין מויל נישט צו מאכען זיך זינדיקען, אזוי ווי צום ביישפיעל נישט עססין קיין ברויט ווינציגער ווי איין כזית לכתחילה

ספר חסידים תנינא

אל תשת פחות משיעור כזית (קיה) כאשר תשתה בלא אכילה כדי שתברך ברכה אחרונה:

קיח. **אם** אכל פרי שהוא בריה שלימה כגון ענב או אגוז קטון שקורין הוזילני״ם יש שרוצים לומר שמברכין עליו ברכה אחרונה אעפ״י שהוא פחות מכזית ע״כ לא תאכל ממנו פחות מכזית:

קיט. **מי** שהוא ירא שמים לא יאכל קרעפלי״ך (קטו) או פשעמי״א אם לא שיברך ברכת המוציא על פת גמור אע״ג דאין להם תורייתא דנהמא פי׳ תואר לחם:

קכ. **אם** תאכל פירות תוך סעודתך תאכל מעט תחילה בלי לחם ותברך עליהם ברכה ראשונה אך לא ברכה אחרונה שפת פוטרה:

קכא **וקליות** של תבואה וחטים בעל נפש אל יאכלם כי אם בתוך הסעודה ויברך תחילה

מראה מקומות

(קיה) כשיטת התוס׳ יומא ע״ט ד״ה ולא בירך ובסוכה דף כ״ו ע״ב ד״ה ולא בירך: (קטו) עי׳ בהרמ״א סי׳ קס״ח סעי׳ י״ג ונושאי כליו:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרנונג

לכתחילה, ווייל ווינציגער פין איין כזית ברויט קומט נישט קיין ברכת המזון, אויך וויין זאלסטו מדקדק זיין צו טרינקען איין כזית ווען דו וועסט טרינקען אן עסען כדי דו זאלסט קענען מאכען איין ברכה אחרונה אין אויך זאלסט דו מדקדק זיין ווען דו וועסט עסען פרוכט אן ברויט זאלסטו עסין איין כזית כדי די זאלסט קענין מאכין א ברכה אחרונה:

קיט. **אויב** די וועלסט עסען איין גאנצע פרי אזוי ווי איין וויינטרויב אדער איין ניסיל וואס מען רופט הוזעלנים איז פערהאנדין טייל פוסקים וואס פאסקינין דאס מען מאכט איין ברכה אחרונה אויף דעם אפילו ווען מען עסט ווייניקער פאן איין כזית דעריבער זאלסטו דאס נישט עסין ווינציקער ווי איין כזית:

קכ. **ווען** דו עסט פירות אין מיטין דיין מאל צייט זאלסט דו פריער עסען אן ברויט אין דו זאלסט מאכין איין ערשטע ברכה אויף זיי אבער נישט די אנדערי ברכה ווארום דאס בענשטין פטרט עס פין די ברכה אחרונה:

קכא. **ווער** עס איז איין ירא שמים זאל נישט עסען קיינע קרעפליך איידער ער וועט נישט מאכען קיין ברכה פריער אויף ברויט:

קכב **וקליות** און קליות דאס מיינט מען דיא געברענטע זאנגען פין תבואה און ווייץ איין בעל נפש זאל נישט עססען נור אין מיטן די סעודה אין זאל מאכען די ברכה בורא פרי האדמה אין דאס בענטשין פטרט זיי די ברכה אחרונה, פין דעסט ווענין ווארים ברויט פטרט

ספר חסידים תנינא

תחילה בורא פרי האדמה והפת יפטרם מברכה אחרונה שלהם. (קנז) ומיהו לחם חם הפת פוטרם אפילו מברכה ראשונה. ואם יהיו ידיך אמונה עיני ה׳ אלקיך תצפנו תמיד עליך לטוב לך מראשית השנה ועד אחרית השנה:

קכב. **נתון** תתן אל לבך מאוד להתרגל בברכה על כל דבר שבעולם תחילה וסוף והברכה אחרונה היא עיקר מן התורה כדכתיב ואכלת ושבעת וברכת וגו׳ על כן תברך מיד אחר היין של הבדלה אבל על היין של קידוש לא כי היא מצרכי הסעודה והמזון פוטר היין שבסעודה כי כבר אמרנו שהפת פוטר מברכה אחרונה: וכן שני כוסות אחרונים של פסח צריכין ברכה אחרונה אחת אבל כוס שני ושל קידוש אין צריך ברכה אחרונה שהם שייכים להסעודה:

קכג. **ויואל** משה לשבה ולבאר את הברכות כופר לנפש כי קדושים הם יש רוצה ואין לו ונענש בלא ירע ואשם ויש אדם בוש מלשאול ויעשה עבירה קודם שיתבייש (ולכן רציתי לבאר) ולא מלבי אני בודם אך מוהר״ם יפרש בברכת פירות

מראה מקומות

(קנז) וכ״פ המחבר סי׳ ר״ח סעי׳ ד׳:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג:

פטרט זיי אפילו פון די ערשטע ברכה און אויב דו וועסט זיך ערציען באמונה אויף דעם שטייגער וועלין די אייגען פון השי״ת קוקען אויף דיר שטענדיק צום גוטען פון אנפאנג יאהר ביזן סוף יאר:

קכב. דו זאלסט זיך נעמען צום הארצין איינצוגעוויינען זיך צו מאכען איין ברכה אויף יעדע זאך אין דער וועלט די ערשטע און די לעצט ברכה ווארום אדרבה די נאך ברכה איז דער עיקר פון דער תורה ווי עס שטייט אין פסוק ואכלת ושבעת וברכת וגו׳. דערום זאלסטו דו גלייך בענטשין נאך וויין פון ברכת המזון און אויך נאך וויין פון הבדלה נור נאך וויין פון קידוש נישט ווייל דער וויין איז פון די סעודה וועלבסט וועלכעם דאס בענטשין פטרט דעם וויין וואס איז פון די סעודה, און מיר האבין שוין בעמערקט דאס ברויט פטרט פון איין נאך ברכה: און אויך אויף די לעצטע צוויי כוסות פון פסח דארף מען מאכין אויף ביידע איין ברכה אחרונה אבער אויף דעם כוס פון קידוש און אויף דעם צווייטען כוס דארף מען נישט מאכין קיין ברכה אחרונה ווייל זיי געהערין צו די סעודה:

קכג. משה וויל ערקלערין דאס די ברכות זיינען איין אויסלעזונג פאר דעם נפש ווייל זיי זיינען הייליג, עס זיינען פאראן וואס ווילען נור ער האט נישט און ווערט געשטראפט אומוויסענד און שולד אין עס זיינען פאראן מענטשין וואס שעמען זיך צו פרעגין און וועט גיכער טאן

פירות שלו ואין יד הכל משגת ע"כ אכתבם ואכללם בקוצר. ורבים מעמי הארץ יתייהדו בראותם לבוראם יודו ושבו ממעלם אשר מעלו ויצדקו בהם ויתהללו;

קכד. **אם** ישתה אדם בלא אכילה מים או שכר או מי תותים שקוראים מורו"ט או שקורין יין של אליקנד"א בלשוננו או מי דבש שקורין מע"ט או כל משקה שבעולם לבד מן היין יברך עובר לשהייתו ב"א י"א מ"ה שהכל נהיה בדברו ולאחריהם יברך בורא נפשות וכו'. וקח נא ברכתי זאת אשר הובאת לך למאכל, הנקרא שופ"א ולחלב ולגבינה ולבשר ולבצים ולכל דבר שאין גידולו מן הארץ להביא כמיהין ופטריות שקורין פיפרלינגא שוואמי"ן וכן לענבים שלא גדלו כ"כ צרכן, ולמשקה שעושה מהן הנקרא איינרו"ן וכן לתפוחים ואגסים ושומים מבושלים דאישתנו לגריעותא (קנח) כל אלה חברו אל עמק השוה לברך עליהן קודם אכילתן שהכל ולאחריו בורא

מראה מקומות

(קנח) וכ"פ בש"ע סי' ר"ב סעיף י"ב:

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

מאן איין אומרעכט אין נישט וועלין פערשעהמט ווערין דעריבער וויל איך מפורש זיין דיא דינים פין ברכת הפירות אין קורצען אין איך הלער נישט אום פון מיין הארצין נור דער מהר"ם איז מפרש דיא דינים באריכות נור קיינער איז נישט אום שטאנד צי ערקייבען עס דערום וועל איך זיי שרייבען און איך וועל ריידען וועגין זיי אין קורצין און פיעלע פין עמי הארצים ווען זיי זעהען דאס וועלין זיי לייבען זייער בעשעפער זיי וועלין צוריק קערען זיך פין זייער אומרעכט וואס זיי זיינען בעגיינגען און זיי וועלין ווערען צדיקים דורך זיי און וועלען דערמיט לויבין דעם אייבערשטין:

קכד. **אויב** איין מענש וועט טרינקען וואסער אדער ביר אן עסען אדער מי תותים אדער ווייין פין אליקאנדרא אדער מעד אדער וואס פאר איין משקה עס איז פאראן אויף דער וועלט חוץ פין וויין זאל ער בענטשין איידער ער טרינקט בא"י אמ"ה שהכל נהיה בדברו, און נאך דעם זאל ער מאכין איין נאך ברכה בורא נפשות וכו' און די זעלבע ברכות וואס איז געבראכט געווארען גיעהרין אויך צו מילך און קעז פלייש און אייער און צו יעדע זאך וואס זייער גידול איז נישט פין דער ערד צירעכענען כמיהין אין פטריות וואס ווערען גערופען שוואמין אין אווי צו ווייינטרויבען וואס זיי זיינען נאך נישט אזוי אין גאנצין פארטיג און צו געטראנק וואס מען מאכט פין זיי וואס הייסט איינגרין אין אזוי צו עפעל אגסים אין קנובל געקאכטע וואס ווערען פערענדערט צום שלעכטען די אלע זיינען בעהעפט אין איין גלייכקייט צו בענטשין אויף זיי די ברכות שהכל נהיה בדברו אין בורא נפשות וכו' ברוך אתה ה' חי העולמים

בורא נפשות וכו׳ ברוך אתו, ה׳ חי העולמים. ועל היין בין חי בין מבושל מברך בורא פרי הגפן ולאחריו מברך בא״י א״מ״ה על הגפן ועל פרי הגפן וגו׳:

קכח. **בא** אדם לאכול בלי לחם ואפי׳ היו מטוגנים בדבש תפוחים או אגסים או גודגדניות וכל פרי הגדל על העץ להביא מושקו״ט לבד מגפן מברך תחילה ב״א״י א״מ״ה בורא פרי העץ ולבסוף בורא נפשות וכו׳ ב״א״ה חי העולמים. אבל על ענבים תאנים ורמונים וזתים ותמרים מברך עליהן תחילה בורא פרי העץ ולבסוף ב״א״י א״מ״ה על העץ ועל פרי העץ וכו׳ ב״א״י על הארץ ועל הפירות:

סליק ספר חסידים תנינא

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

העולמים און אויף וויין סיי רויער און סיי געקאָכטער איז די ברכה בורא פרי הגפן און די נאָך ברכה איז באײ אמ״ה על הגפן ועל פרי הגפן וכו׳ ;

קכח. **אויב** איין מענטש וויל עסין פירות אָן ברויט סיי גיפרעגילט אין האָניק און סיי גישט גיפרעגילט אין האָניק דהיינו עפיל אָדער אגסים אָדער גידגדניות אָדער יעדער פרי וואָס וואַקסט אויף איין בוים אין אויך מושקט אויסער וויין זאָלסטו מאַכין אין אָן הייב ברוך אתה ה״א מלך העולם בורא פרי העץ אין נאָך דעם עסין זאָלסטו בענטשין די ברכה בורא נפשות וכו׳ ביז ברוך חי העולמים אָבער אויף ווייַנטראָבין אָדער פייגין אָדער מילגראַמען אָדער איילבירטען אָדער טייטלין זאָלסטו מאַכין פאַרין עסין בורא פרי העץ אין נאָך דעם עסין ברוך אתה ה״א מלך העולם על העץ ועל פרי העץ וכו׳ ביז ברוך אתה ה״א מלך העולם על הארץ ועל הפירות.

סליק ספר חסידים תנינא

השמטה והערה לספר חסידים תנינא

השמטה מסי׳ צ״ט אבל לישא עיניו ולראות בו כרגע שפיר דמי נשמט וכן המסתכל בנשים פירוש שמביט בכוונה ומיהו נראה לי כי שיטה דחוקה והמחמיר שלא לעשות כמוהו ששון ושמחה ישיגהו עכ״ל: הערה וכן מצאתי בקונטרס דרך הקודש המחובר לטהור לספר אזהרת שבת וז״ל לזרז עצמו ולהזהר מאד מאד שלא להסתכל בנשים בשום אופן אפילו בהעברה בעלמא שגם זה אסור כדמוכח מגמ׳ ע״ז דף כ׳ במעשה דר׳ עקיבא דמשני הגמ׳ קרן זוית הוי והי׳ הראיי׳ אונס ולא משני דלא הסתכל אלא ראה בהעברה בעלמא עכ״ל וזה ראי׳ שאין עלי׳ תשובה דרבינו משה שפיר קאמר דשיטה דחוקה היא והמחמיר בזה שלא להביט על אשה אפי׳ בהעברה בעלמא תבא עליו בודאי ברכתו של רבינו משה הזה אשר ששון ושמחה ישיגהו.

וכ״כ בס׳ פתח עינים מהרב הגאון ר׳ חיד״א על מס׳ ע״ז ד׳ כ׳ ע״ב על הגמרא קרן זוית הוי ונראה להביא ראיה מכאן למה שראיתי בפוסק אחד קדמון כת״י וז״ל הסתכלות בנשים י״א דדרך העברה כו׳ לית לן בה ואינו נראה אלא כל הבטה בעולם באשה אסורה עכ״ל, והשתא אי איתא לסברת יש אומרים דדרך העברה מותר אמאי איצטריך לשנוי קרן זוית הוא. לישני דהאיסור ההסתכלות בקבע, ורשב״ג ור״ע דרך העברה ראו. אלא מוכרח דדרך העברה ג״כ אסור ודו״ק עכ״ל הספר פתח עינים הנ״ל.

הערה מאות ק״א שכתב המחבר בברכת התורה שהם שתים לעסוק בדברי תורה והעו״ב נא וכו׳ ואשר בחר בנו, היא ס״ל בזה כשיטת בן דודו הטור בסי׳ מ״ז שכתב שם שברכת לעסוק בדברי תורה עם ברכת והערב נא היא ברכה אחת ופסק שם הטור שאין עונין אמן על לעסוק בד״ת מטעם שהיא ברכה אחת עם והערב נא.

וכתב שם הב״י שכ״כ התוס׳ והרא״ש בשם ר״ת, ואח״כ מביא הב״י שכן דעת הר׳ יונה והמרדכי, אבל אח״כ מסיק הב״י שם וז״ל אבל הרמב״ם בפ״ז מה׳ תפילה כתב שני ברכות הם ולכן כתב הערב נא בלא וא״ו, וכתב הרשב״א שכן דעת בעל המאור וגם התוס׳ כתבו בפרק ערבי פסחים ק״ד על דברי ר״ת ומיהו בירושלמי כו׳ כדעת הרמב״ם וכתב הר׳ דוד אבודרהם שכן עיקר וכן נוהגין לאומרה בלי וא״ו הערב נא וכתב שם שדעת רש״י כר״ת. נמצא יש בזה מחלוקת בהראשונים ז״ל.

אבל הד״מ שם סק״א כתב וז״ל והמנהג הוא כדברי הרמב״ם עכ״ל היינו שהם ג׳ ברכות וע״כ כתב בהרמ״א סי׳ מ״ז סעי׳ ו׳ וז״ל וי״א בלי וא״ו וכן נהגו ומציין הרמב״ם פ״ז מהל׳ תפילה והרשב״א בשם המאור ואבודרהם מטעם שהיא ברכה בפ״ע והם ג׳ ברכות, וכ״פ הב״י להדיא בסי׳ מ״ו ד״ה דתניא מחשב לברכת התורה לג׳ ברכות, וכיון דחזינן דגדולי בתראי פסקו כהרמב״ם האבודרהם והב״י והרמ״א.

וגם הטו״ז מסיק בסוף סעקכ״ד וז״ל ומהר״י לוריא כתב שי״ל אמן אחר ברכת לעסוק בד״ת וכ״כ המג״א שם סעק״ה ומוכח דהם מסכימים להאר״י ז״ל בזה דלא מעוררים ע״ז מאומה וכ״פ הרב אדמו״ר הזקן בש״ע שם ומציין שם האר״י ומג״א ולפי״ז גם הטו״ז מסכים לזה אשר ג״כ סתם בסופו בשם האר״י ז״ל כמו המג״א, וכן הגאון יעב״ץ בהסידור שלו סתם דבריו כן וז״ל אחר סיום ברכה זו של לעסוק בד״ת עונה השומע אמן וכ״כ בשלחן שלמה סי׳ מ״ז לענות אמן על לעסוק בד״ת וכ״פ בערוך השלחן דעונין אמן על ברכת לעסוק בד״ת,

וכ״פ

השמטה והערה לספר חסידים תניג.

וכ״פ הרב הגאון חיד״א בס׳ עבודת הקודש בסדר קשר אגודל סי׳ צ״ח וז״ל ברכת אשר קדשנו
על דברי תורה והערב נא שתי ברכות הן וא״כ אף שהפרמ״ג והדה״ח כתבו שאין לענות אמן
משום דהוי ספיקא מ״מ אין הספק שלהם מוציא מידי ודאי של מרן הב״י והרמ״א והגאון
הקדוש האר״י ז״ל והרב הגאון אדמו״ר רש״ז בהש״ע שלו והט״ז והמג״א והגאון יעב״ץ
שלחן שלמה דהם מסכימים דג׳ ברכות הם וכ״פ הערוך השלחן בודאי נוכל לסמוך עליהם
ולענות אמן על ברכת לעסוק בד״ת בלי שום פקפוק כלל ולא לאומרה בלחש אלא לאומרה
בקול רם כדי לענות אמן כדעת כל הגדולי בתראי הנ״ל וכן כתבתי בספרי ואמרו אמן באשר
ברכתי לאמר הברכה של לעסוק בד״ת בקול רם ולענות אמן והכי נקטינן וקי״ל
ואגב איביא משי״כ הטור בסי׳ מ״ז מה שיכוון בברכת אשר בחר בנו וז״ל ויכוין בברכתו על
מעמד הר סיני אשר בחר בנו מכל האומות וקרבנו לפני הר סיני והשמיענו דברי
מתוך האש ונתן לנו את תורתו הקדושה שהיא בית חיינו כלי חמדתו שהיה משתעשע בה
בכל יום עכלה״ק.

ועתה באתי לזכות את הרבים להזכיר לעורר בענין מה דקיי״ל באו״ח סי׳ ס׳ סע״ד בהמחבר ז״ל
וי״א שמצות צריכות כוונה לצאת בעשיית אותו מצוה וכן הלכה עכ״ל, וכת״ש במשנה
ברורה בביאור הלכה על הציון די״א שצריכה כוונה לצאת וז״ל פי׳ מן התורה כ״כ הרשב״ם
פסחים קי״ד ע״ב ד״ה אע״ג וכן משמע פשטא דסוגי׳ בר״ה כ״ח ע״ב בגמרא. וכ״כ הלבוש ושאר
אחרונים, עכ״ל הביאור הלכה, וכתב שם המשנה ברורה סק״ח וז״ל ואם לא כיון לצאת ידי
חובתו בהעשיית המצוה לא יצא מה״ת וצריך לחזור לעשותה ואפי׳ אם ספק לו אם כיון אם לא
והוא מצוה דאורייי ספיקא לחומרא כ״כ הפרמ״ג סי׳ תקפ״ט עיי״ש עכ״ל המ״ב שם, ובס׳ זכרון
תורת משה בקיצור ספר חרדים פ״א אות י׳ כתב שם וז״ל דאפי׳ למ״ד מצות א״צ כוונה היינו
שיוצא

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונג

אגב וויל איך מאכן וויסן וואס איז נויטיג צו וויסן פאר׳ן כלל ישראל וויא עס שטייט
געשריבען אין (שלחן ערוך או״ח סי׳ ח׳ סעיף ח׳) אז מ׳דארף אין זינען האבען בעת
מ׳טוט אן דעם טלית אז השי״ת האט אונז אנגעזאגט צו איינהילין זיך מיט דעם טלית אז מיר
זאלין גידענקען אלע זיינע מצות צו טאן, ווידער שרייבט דארט דער (משנה ברורה ס״ק י״ט)
אז דאס וואס מ׳דארף גידענקען צו טוען אלע מצות איז דאס חוץ די כוונה, וואס מען דארף
אין זינען האבען בעת מ׳טוט אן דעם טלית צו מקיים זיין מצות ציצית אין דער (ב״ח) שרייבט
אז דער זעלבער דין איז בא תפילין. אין בא סוכה, אין דער (ב״ח) שרייבט דארט האטשו נאך
אנדערע מצות אי׳ מע׳ יוצא אפילו מ׳ איז ניט מכוון, נאר מ׳טוט די מצות וויל השי״ת האט
דאס גיהייסען נאר די דריי מצות ציצית, תפילין, סוכה, דארף מען אין זינען האבן דעם טעם
וויל ביא דער מצוה פון ציצית שטייט גישריבן אין אונזער הייליגע תורה למען תזכרו, און
בא

הוספה לספר חסידים תנינא כדי לזכות את הרבים

שיוצא ידי המצוה אבל עכ"פ אם עושה איזה מצוה שלא בכוונה לצאת ידי חובת בוראנו ית"ש ביטל מ"ע של ולעבדו בכל לבבכם שהרי לכ"ע נאמרה מצוה זו על כל המצות עכ"ל שם וא"כ לפי"מ דקיי"ל מצות צריכות כוונה א"כ מלבד שאינו מקיים המצוה באם לא כיון לצאת כמבואר במ"ב סק"ח הנ"ל דצריך לחזור לעשותה בכוונה לצאת ביטל עוד מ"ע של ולעבדו בכל לבבכם כהות"מ הנ"ל וכ"כ הרב הגאון יעב"ץ ז"ל בהסידור שלו קודם ק"ש אות י"א ואגב אעתיק כל לשונו שם וז"ל לכתחלה יזהר לקרות כל הג' פרשיות בכוונה שיבין מה שאומר ולא יהרהר בדבר אחר ויקבל עול מלכות שמים בהסכמת לבו וקודם שיתחיל יכוין ג"כ לקיים מ"ע ליחד שם ה' יתכ"ש ככתוב בתורה"ק שמע ישראל וגומר ה' אחד ויכוין ויחשוב: ג"כ הריני רוצה לקיים המ"ע של קר"ש שציונו בוראנו ית"ש ואפי' בשבת ויו"ט ימי שמחה יכוין לקבל עליו עול מלכות שמים ליהרג על קידוש השם ויחשוב שהוא נשרף על קידוש והשם יחשוב כאילו הוא עשה כפועל, וכקורא דבר חדש שלא שמע מעולם, ודיעבד שקרא ולא כיון לצאת לא יצא כו' וי"א שבזה חוזר גם ואהבת והי' אם שמוע ובעל נפש יחמיר לעצמו עכ"ל וכ"כ הפרמ"ג בפתיחה להל' ברכת השחר ד"ה עוד ראיתי דצריך לחזור לקרותה בכוונה לצאת אם לא כיון מתחילה לצאת י"ח ק"ש, וכ"פ הרב הגאון מליסא ז"ל בהדינים שקודם ק"ש אות ד' וז"ל צריך לכוין בק"ש לצאת המ"ע של ק"ש וכתב שם באות ה' וז"ל אבל לא כיון לצאת אם נזכר קודם ואהבת ימתין מעט ויאמר פעם שנית שמע ובשכמל"ו בכוונה ואם נזכר לאחר שגמר הפרשה או באמצע יאמר פעם שנית כל הפרשה כולה עכ"ל, ואתינן עלה אשר קודם ק"ש צריך כל אדם לכוין לקיים שלשה מצות עשה אלו: הא' ליחד שם הקדוש ית"ש והב' לקיים גם המ"ע של ק"ש של שחרית בבקר, ובערב יכוין לקיים המ"ע של ק"ש של ערבית

זעהר וויכטיגע און נוצליכע לעהרונגג

בַּא דֶער מִצְוָה פוּן תְּפִילִין שְׁטֵייט ולזכרון בין עיניך למען תהי' תורת ה' בפיך, און בַּא דֶער מצוה פון סוכה. שְׁטֵייט למען ידעו דורותיכם, דָאס מֵיינְט אַז מְ'דַארְף ווִיסְן און אִין זִינֶען הָאבְּן דֶעם טַעַם פון דֶער מִצְוָה, דֶער (אלי' רבה שְׁרַייבְּט אִין סק"ט) בְּאם אַז מְ'הָאט נִיט רִיכְטִיג אִין זִינֶען גִיהָאט בְּעֵת מְ'הָאט גִיטָאן דִי מִצְוָה קוּמְט אוים אַז מֶען הָאט דִי מִצְוָה ח"ו נִיט גִיטָאן ווִי הַשי"ת הָאט גִיהֵייסְן אִין אַזוֹי שְׁרַייבְּט דֶער (פמ"ג במש"ז ס"ק ד') ע"כ וֶוער עֶס ווִיל טָאן דִיא מִצְוֹת פון צִיצִית "כְּדָת וּכְהֲלָכָה" זָאל עֶר גִידֶענְקֶען אַז חוּץ דִי "כַּוָּונָה" אַז עֶר טוּט דָאס צוּ מְקַיים זַיין ווייל השי"ת הָאט אוּנְז אָנְגִיזָאגְט צוּ אָנְטָאן צִיצִית, ווִידֶער דַארְף מֶען אִין זִינֶען הָאבֶּען צוּ גִידֶענְקֶען צוּ טָאן אַלֶע מִצְוֹת וָואס השי"ת הָאט אוּנְז גִיגֶעבְּן, אִין ווִידֶער שְׁרַייבְּט דָארְט דֶער (פרמ"ג), אַזוֹי אִיז אוֹיךְ דֶער טַעַם בַּא דֶער מִצְוָה פון פִּדְיוֹן הַבֵּן דַארְף מֶען אִין זִינֶען הָאבְּן דֶעם טַעַם ווייל עֶר שְׁטֵייט אִין דֶער הֵיילִיגֶער תּוֹרָה, ווייל השי"ת הָאט גִיהַרְגֶעט אַלֶע בְּכוֹרִים פון דִי מִצְרִים, מִבְּכוֹר אָדָם וְעַד בְּכוֹר בְּהֵמָה עַל כֵּן אֲנִי זוֹבֵחַ לַה' כָּל פֶּטֶר רֶחֶם הַזְּכָרִים וְכָל בְּכוֹר בָּנַי אֶפְדֶּה, און אַז מֶען הָאט אִין זִינֶען בְּעֵת מ'טוּט דִי מִצְוָה צוּלִיבּ וָואסֶער טַעַם מ'טוּט דִי מִצְוָה, דַאן הֵייסְט אַז דִי מצוה אִיז גִיטָאן גִיוָוארִין רִיכְטִיג;

הוספה לספר חסידים תנינא כדי לזכות את הרבים

ערבית, והנ׳ לקיים המ״ע של אהבת השם ית״ש כמ״ש ואהבת את ה׳ אלקיך ואנב אעתיק מש״כ במ״ע זו בספר החינוך במצוה ת״ח על המ״ע של ואהבת את ה׳ אלקיך וזלה״ק דיני המצוה שראוי לאדם שישים כל מחשבתו וכל מגמתו אחר אהבת השי״ת ויערוך בלבו ותמיד כי כל מה שהוא בעולם עושר ובנים וכבוד וממשלה הוא כאין וכאפס ותהו כנגד אהבתו ית״ש כו׳ סוף דבר יעשה כל יכולתו להרגיל מחשבות לבו כל היום באמונתו ויחודו עד שלא יהי׳ רגע ביום ובלילה בהקיצו שלא יהא זוכר אהבת אדוניו בכל לבו וכו׳ והעובר ע״ז וקובע מחשבותיו בענינים הגשמיים ובהבלי העולם שלא לשם שמים רק להתענג בהם לבד או להשיג כבוד העוה״ז הכוזב להגדיל שמו לא לכוונה להטיב לטובים ולחזק ידי הישרים ביטל עשה זו וענשו גדול וזאת מן המצות התמידיות על האדם ומוטלת עליו לעולם עכ״ל הס׳ החינוך הנ״ל וממילא מובן שבשעת אמירת ואהבת את ה׳ אלקיך צריך אז לחשוב במחשבתו שהוא אוהב את השי״ת בכל לבבו ובכל נפשו כאשר אל דיעות ה׳ ויודע מחשבות בנ״א כי אם הוא לומר ואינו מקיים הלא נוח לו שלא נברא לכן נכון מאוד שיכוין כנ״ל בסידור יעב״ץ שיקבל עליו אז עול מלכות שמים ליהרג על קידוש השם ויחשוב שהוא נשרף על קידוש השם כנ״ל וחשוב זה לפני הבורא ית״ש כאילו הוא עשה זאת בפועל כנז״ל ;

והשתא דאתית להכי דבכל המצות צריכין כוונה לצאת ידי חובת בוראנו ית״ש צריך כל אחד ליזהר מאד שכמו אשר קודם הנחת תפילין נדפס בכל הסידורים בזה״ל הנני מכוין בהנחת תפילין לקיים מצות בוראי שציונו להניח תפילין והוא עפ״י דין המוז׳ .עיל אשר לכתחילה בודאי צריכין לכוין לצאת ידי חובת המצות בוראנו ית״ש אליבא דכל הדיעות וכן בספירת העומר נדפס כדין בכל הסידורים הנני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה של ספירת העומר כמו שכתוב בתורה, אך גבי מצות נטילת לולב ובמצות ציצית לא נדפס כלום שעושה זאת לקיים מצות בוראנו ית״ש ;

וקודם עטיפת טלית נדפס הריני מתעטף גופי בציצית כן תתעטף רוחי ונשמתי כו׳ אבל לפי הנ״ל צריכין להוסיף כן ולומר הריני מתעטף את גופי בציצית כאשר ציוני הבורא ית״ש כמ״ש בתורתו הקדושה גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך כן תתעטף רוחי ונשמתי כו׳ ;

וכן ביהי רצון שקודם נטילת לולב לא נדפס כלל בהסידורים שנוטל הד׳ מינים לקיים מצות בוראנו ית״ש וצריך להוסיף לפי הדין הנ״ל ולומר כן קודם שהוא מתחיל היה״ר שקודם הנטילת לולב בזה״ל הריני מוכן ומזומן לקיים מצות בוראנו ית״ש ליקח הארבע מינים האלו לולב ואתרוג הדס וערבה כמ״ש בתורתו הקדושה ולקחתם לכם פרי עץ הדר וכפות תמרים ענף עץ עבות וערבי נחל ויהר״מ כו׳ כי לכתחילה לכ״ע צריכין לצאת ידי חובת אותה מצוה וכנ״ל.

וכן קודם ברכת התור.: שהוא להרבה פוסקים מה״ת צריך שיאמר הריני מוכן ומזומן לקיים מ״ע לברך על התורה כאשר ציונו הבורא ית״ש, וכן קודם מצות נטילת ידים לאכילה נ״ב יאמר הריני מוכן ומזומן לקיים מצות נטילת ידים לאכילה לקיים מצו: בוראנו שציונו לקיים

הוספה לספר חסידים תנינא כדי לזכות את הרבים

לקיים ולשמוע דברי חז"ל כמ"ש בתוה"ק לא תסור מכל אשר יגידו לך ימין ושמאל, כי לרוב פוסקים אף מצוה דרבנן צריך כוונה לצאת ידי חובת מצות בוראנו ית"ש:

וכן קודם כל מצוה צריך שיאמר הרני מוכן ומזומן לקיים מצוה זו כאשר ציונו הבורא ית"ש:

ובק"ש כיון שאינו יכול להפסיק יכוין כן במחשבתו הנני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה לקרות ק"ש של שחרית או של ערבית בלילה כאשר ציוני הבורא ית"ש;

ועוד צריך לדעת שיש עוד כוונה בק"ש שמעכב בדיעבד דהיינו פירוש המלות של פסוק ראשון ובשכמל"ו שהרי הרב המחבר אומר כן בסי' ס"ג סע"ד וז"ל עיקר הכוונה הוא בפסוק ראשון הלכך אם לא כיון בפסוק ראשון לא יצא ידי חובתו וחוזר וקורא ואפי' למ"ד מצות אין צריכות כוונה מודה הכא עכ"ל המחבר וכת"ש המג"א סק"ה ד"ה בפסוק ראשון וז"ל ובשכמל"ו בכלל, לבוש:

הרי להדיא דאם לא כיון פירוש של פסוק ראשון ובשכמל"ו לא יצא ידי חובת ק"ש, וכ"פ בחיי"א כלל כ"א סי' י':

וע"ד הפשוט צריך לכוין בעת שיאמר שמע ישראל צריך לכוין הנני שומע ומאמין באמונה שלימה ה' שהוא אלקינו שאנחנו מאמינים בו הוא ה' אחד בכל העולמות מעלה ומטה בשמים ובארץ וארבע כנפות הארץ של ד' רוחות העולם:

ועי' בביאורי הגר"א סי' ה' שכת"ש שהגם שלפי עומק הדין בקריאת השם ית"ש די לכוין פי' קריאתו לבד שהוא אדון הכל עכ"ז בב' שמות הויה דהפסוק ראשון יש לכוין בו בקריאתן שהוא אדון הכל וככתיבתו שהוא הי' הוה ויהי':

ואיתא בסי' דבעת שאומר אלוקינו יכוין שהוא מקבל עליו עול אלקותו ית"ש עליו ועל זרעו ועל זרע זרעו להורותם דרך השי"ת ותוה"ק וזהו סגולה גדולה שיהיו בניו יראי השם יתי"ש:

וכת"ש בחיי"א כלל כ"א סי' י"א וז"ל וטוב שיכוון ג"כ שהוא מוסר עצמו להריגה בשביל אמונתו ית"ש:

גם צריך לדעת מה שכתב הרב הגאון מליסא בסידור דרך חיים בק"ש אות ג' דכשהגיע להפסוק אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים יכוין מקודם לקיים המ"ע של זכירת יציאת מצרים וכת"ש כי מצות אמירה לכ"ע בעינן כוונה לצאת דמעכב כוונה זו אפי' בדיעבד כנ"ל:

ועתה אעתיק מה שראיתי בספר שומר אמונים בשם אבודרהם ז"ל דכל העונה אמן בכוונה כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית וראיתי זאת אחר הדפסת ספרי ואמרו אומן. לכן העתקתיו כאן:

עוד אעתיק בשם רבינו הגר"א מווילנא זצוקללה"ה ב' חידושים הא' מה שראיתי בתוספות במעשה רב אות ה' שכתב שם בשמו וז"ל במעשה רב אות ל"ה כתוב שמותר לענות כל אמן אפילו לאחר יוצר אור חוץ לאחר שפתח שירה חדשה וכן במעשה רב כתי' כתוב אף לאחר שפתח שירה חדשה עכ"ל:

ושם בתוספות מעשה רב אות י"ג כתוב בטבילת בעל קרי לתפלה הי' נזהר ומזהיר מאוד שלא להתפלל עד שיטבול עכ"ל:

הוספות לספר חסידים תגינא כדי לזכות את הרבים

ובזה ראה וקדש עצמך בטבילה כמ"ש ארומו"ר המסמיך שלי רבינו הגאון ר' יצחק אלחנן אבד"ק קאוונא זצ"ל בספרו הבהיר עין יצחק חלק או"ח סי' ב' וז"ל הטהור נשאלתי מרבנים גדולים בדבר המקוה אשר נעשה תקנה במחנם דהאנשים לא ילכו לטבול בהמקוה משום דעל ידי זה המקוה אינו נקי ועי"ב אינן מניחין לשום איש לטבול בהמקוה, וע"ז האריכו כת"ר בארוכה לבאר דמן הדין אינן יכולין לתקן כן, כו'. ובאמת בגוף הדין יפה כתבו כת"ר, ומסיק וצ"ל מן הנכון לחוק ולתקן מקוה עבור אנשים כו' דהא שיטת רב האי גאון והרי"ף והרא"ש דלתפילה צריך טבילה, וגם בש"ג כתב דנהגו העם שלא לטבול הן לתורה והן לתפלה וברכות ולא מיחו חכמים במנהג זה אלא הניחו העם כמנהגם אע"פ שנהגו שלא כהלכ"ה כמבואר בקונטרס הראיות עכ"ל הש"ג. אלמא דכתב דהמנהג זה הוא שלא כהלכה, וגם הרבינו יונה כתב שם אשר לד"ה התפלה יותר מקובלת עם הטבילה ומבואר בש"ס דילן ובירושלמי דכל המחמיר בה מאריכים לו ימיו ושנותיו, וכולל עצמו בקדושת ישראל, וע"כ אותן האנשים יראי ה' שקבלו ע"ע להיות זריזים בטבילה זו, ודאי אין להקל להם כלל, כו'. דלכמה פוסקים אף התרת נדר לא מהני בזה, ואף להסוברים דמהני התרה עכ"ז הא מבואר בפ"ח או"ח סי' תצ"ו דבדבר שיש בו מחלוקת הפוסקים ויש איזה מהם שנהגו להחמיר דבזה לי"מ התרה כלל אף באיסור דרבנן, וכש"כ בנד"ד בטבילה דכ' שלא נהגו כהלכה, וגם אמר דהמחמיר בה מאריכין כו' וכירו' כ' דכולל עצמו בקדושת ישראל י"ל דל"מ התרה מצד דלא מצי להתחרט ע"ז בלב שלם דוודאי כ"א רוצה בברכת חז"ל, וא"כ לא נתחרט בלב שלם בזה וכו' ועי"ב ודאי מן הנכון לתקן שיהי' מקוה אף לאנשים וכפי הנהוג בעוה"י בכל תפוצות ישו"אל ויפה כתבו כת"ר, וה' יהי' בעזרם להוציא מחשבתם ומעשיהם הרצוים ולתקן מקוה לאנשים לבד כדי שיהי' מקוה יפה ונקי' לנשים לבד כו' וזכות גודל המצוה של הרבים תגן על כל המשתדלים בזה לברכם בשלומם ובהצלחתם בזה. ובבא א"ס. עכ"ל הטהור, וממילא חזינן מכל הנ"ל מקורות גדולות מגדולי הראשונים והאחרונים לדברי רבינו הגר"א ז"ל המזהיר מאד שלא להתפלל עד שיטבול; ואפי' להנוהגים להתפלל כב הנץ כדאי הם כל הראשונים והאחרונים שלא יתפללו לאחר תשמיש מטותיהם עד שיטבלו אפי' שיאחרו ע"ז הנץ יותר טוב שיתפללו אחר הנץ בטהרה מלקרות ק"ש ולהתפלל קודם בהנץ בטומאה, וכדברי השו"ת מן השמים דהא התפלה היא במקום קרבן והאיך טמא מקריב קרבן, וכדברי רבינו יונה שלד"ה התפלה יותר מקובלת עם הטבילה, גם כולל עצמו בקדושת ישראל כמ"ש הרב הגאון רי"א הנ"ל, בשם הירושלמי ויתכללו עצמם בקדושת ישראל כנ"ל גם יזכו ויתברכו לאריכות ימים ושנים ארוכים כברכו; השני התלמודים הנ"ל בבלי וירושלמי, וזה ברור בסייעתא דשמיא;

וזה פשוט דאם יכול לטבול קודם הנץ ויקרא ק"ש קודם הנץ ויתפלל תיכף בטהרה דוראי שכרו הרבה מאד כמו שאמרו חז"ל במשנה מפורשת ברכות כ"ב ירד לטבול אם יכול לעלות מהמקוה אשר טבל בה ולהתכסות ולקרא עד שלא תהי' נץ החמה יעלה ויתכסה ויקרא ואם לאו היינו באם שלא יהי' עוד שהות להתכסות ולקרא אחר הטבילה קודם שתהי' נץ החמה יתכסה במים ויקרא, ש"מ שדבר גדול הוא לקרות ק"ש קודם הנץ ולהתפלל תיכף, אך אם אינו יכול לטבול קודם הנץ דבר זה נ"ב פשוט דהק"ש והתפלה בטהרה לאחר הנץ עדיפא מלקרות ק"ש ולהתפלל בהנץ בטומאה אלא יתפלל בקדושה ובטהרה, והשי"ת יקדש ויטהר את לבבנו לעבדו בקדושה ובטהרה יראה ולשוב לפניו בתשובה שלימה ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן